C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Francis_Dick-Kourova_clona.PDB

PDB Name: Francis_Dick-Kourova_clona
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 20.10.2003
Modification Date: 20.10.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Kouřová clona

Dick Francis

1

Byl jsem zpocený, žíznivý, bylo mi horko a mizerně, a unavený jsem byl až k smrti.
Věcně jsem počítal, co všechno mne trápí.
Bylo toho víc než dost. Víc než dost v každém směru.
Seděl jsem za volantem prototypu aerodynamického sportovního vozu, odložené hračce syna olejového krále. Seděl jsem tam už dobře tři dny. Přede mnou se sluncem vyprahlá pláň prostírala do dálky, k hnědavě rudým kopcům, jejichž tvar se po celé nekonečné hodiny neměnil, zůstávaly na obzoru stejné a nehybné, protože se nepohybovalo auto.
Ani já se nepohyboval. Znechuceně jsem se zadíval na želízka, kterými jsem měl spoutané ruce. Jednu paži jsem měl protaženou volantem, druhá zůstala vně. Byl jsem prostě připoutaný k volantu, a tím i k vozu.
Pak tu byla ještě jedna drobnost, bezpečnostní pásy. Můj speciál nenastartoval, dokud bezpečnostní pás nebyl zapnutý. Ten můj sice byl bezpečně zapnutý, ale ve startéru chyběl klíček.
Nemohl jsem skrčit natažené nohy, abych se pokusil volant rozkopnout. Zkoušel jsem to. Byl jsem příliš dlouhý, nohy jsem přitáhnout nedokázal, nemohl jsem ohnout kolena. Ostatně volant byl stejně nerozbitný, žádná plastická hmota. Konstruktéři, kteří stavějí takhle luxusní vozy, plastické hmoty nepoužívají. Můj volant byl malý, zaručeně nerozbitný, kovový, potažený kůží, věčný a nezdolný jako Mont Blanc.
Už jsem měl dost toho sezení v autě. Z nečinnosti se mi vzpouzely všechny svaly v nohách, podél páteře i v pažích. Tlak za očima se pomalu měnil v bolest.
Byl nejvyšší čas znovu se pokusit o vyproštění, přestože jsem z nespočetných předchozích pokusů dobře věděl, že to je marné. Kroutil jsem se, vzpínal proti bezpečnostním pásům i poutům, až se mi po tvářích řinul pot. Nešlo to. Ke svobodě jsem se nepřiblížil ani o milimetr.
Opřel jsem si hlavu o opěrku a stočil ji k otevřenému okénku vedle svého sedadla.
Zavřel jsem oči. Cítil jsem žár slunečních paprsků, šikmo dopadajících na můj hrudník, krk a tvář vší silou červencového odpoledne na třicáté sedmé rovnoběžce severní šířky. Cítil jsem horko na levém očním víčku. Přikrčil jsem bolestně čelo a sevřel ústa. Ve tváři mi zacukalo. Zoufale jsem polkl. Naděje mizela.
Pak už jsem jen nehybně seděl a čekal. Poušť byla tichá.
Čekal jsem.
Pak Evan Pentelow s výraznou neochotou křikl: "Stop!" a kameramani se narovnali od kamer. Veliké pestrobarevné slunečníky, které kameramany chránily před sluncem, nezvlnil sebemenší větříček. Evan se zuřivě ovíval scénářem, aby vyrobil proudění vzduchu, když se k tomu neměla příroda. Ostatní členové štábu, stojící ve stínu přenosných polystyrénových stříšek, se dali pomalu, líně do pohybu. Neúprosné horko už z nich dávno vysušilo všechnu energii. Zvukař si sundal sluchátka a pověsil je přes opěradlo židle. Chvíli si hrál s knoflíky na zvukové aparatuře. Osvětlovači se zachovali šlechetně a vypnuli armádu nepřátelských reflektorů, které bezohledně spolupracovaly se zničujícím sluncem.
Zadíval jsem se do kamery, která mne po celou dobu snímala ze vzdálenosti třiceti centimetrů přes mé pravé rameno a zaznamenávala každou kapku potu na mé tváři. Terry za kamerou si otíral zpocenou šíji zaprášeným kapesníkem a Simon si psal záznam negativu pro laboratoře.
O kousek dál stála kamera Mitchell s obrovskou metráží. Kameraman Lucky se mi od snídaně nepodíval do očí. Myslel si, že se na něj zlobím, přestože přísahal, že nemůže za to, že materiál z předešlého dne byl nepoužitelný, rozmazaný. Já ho přitom jen skromně požádal, aby se vzhledem k okolnostem snažil předejít dalším technickým nedostatkům, protože už bych jednoduše další natáčení scény 623 nevydržel.
Od té chvíle jsme tu scénu točili šestkrát, s přestávkou na oběd. Evan Pentelow se všem hlasitě a opakovaně omlouval, vysvětloval, že se scéna bude točit tak dlouho, dokud to nezvládnu. Pravda, během natáčení několikrát změnil názor na to, jak to mám vlastně zvládnout, většinou po dvou záběrech. Přestože jsem se pečlivě řídil všemi jeho podrobnými pokyny, neprojevil spokojenost ani jednou.
Všichni členové štábu, kteří s námi jeli točit exteriéry do jižního Španělska, dobře věděli, že se za režisérovou upjatou

zdvořilostí vůči mně skrývá nepřízeň a že já k němu mám obdobný vztah. Doslechl jsem se, že se ve štábu uzavírají sázky, jak dlouho na to budu mít nervy.
Slečna, která měla na starosti drahocenné klíče od mých pout, zvolna přikrášela od nejvzdálenějšího přístřešku, kde na ručnících rozprostřených na zemi vyčerpaně seděly skriptka, garderobiérka a maskérka. Slečně s klíčem visely podél tváří zvlhlé pramínky vlasů, když otvírala dvířka vozu a odemykala pouta. Byla to běžná britská policejní pouta, u kterých tvoří uzávěr ztuha se otáčející šroub, a potíže vždycky nastaly při posledních rozhodujících otáčkách.
Nejistě se na mne zadívala, tušila, že chybí málo a vybuchnu. Pokusil jsem se o úsměv. Viditelně se jí ulevilo, že na ni nehodlám křičet, a úspěšně pouta odemkla. Odepnul jsem si bezpečnostní pás a celý ztuhlý vystoupil z vozu do slunce.
Venku bylo o dobrých deset stupňů menší vedro než v autě.
"Zase si nastupte," řekl Evan. "Pojedeme to ještě jednou."
Zhluboka jsem se nadechl vzduchu proudícího přímo ze Sahary a pomalu v duchu napočítal do pěti.
Pak jsem řekl: "Napřed jdu na záchod a na pivo. Pojede se to, až se vrátím."
Tohle ještě výsledek "loterie" nebude, pomyslel jsem si pobaveně. Sice je to prasklina v sopce, ale Krakatoa to není.
Napadlo mě, jestli bych si směl sám na sebe a na to, kdy vybuchnu, taky vsadit.
Nikoho nenapadlo chránit před sluncem naše malé přibližovadlo. Když jsem si do něj sedl, málem jsem si připálil pozadí od rozžhaveného koženého sedadla, a volant byl tak horký, že by se na něm usmažilo vejce.
Nohavice jsem měl vyhrnuté pod kolena a na nohách sandály bez paty, což vypadalo komicky k bílé košili s tmavou kravatou. Kamery mne ale zabíraly jen do pasu.
Rozjel jsem se zvolna a beze spěchu k maringotkám, stojícím v půlkruhu v malém dolíku o necelých dvě stě metrů dál. Byl tam chudý strom, vrhající jen skromný stín, ale lepší něco než nic. Zastavil jsem pod stromem a šel ke své maringotce.
Když jsem vstoupil do klimatizovaného prostoru, jako bych stoupl pod studenou sprchu, skvělé. Povolil jsem si kravatu, rozepnul u krku košili, vyndal z ledničky plechovku s pivem a unaveně jsem si s ním sedl na gauč.
Evan Pentelow se mi mstil za pocit křivdy a já proti tomu byl bezmocný. Pracoval jsem s ním předtím jen jednou, když točil svůj první větší film, já svůj sedmý. Než natáčení skončilo, už jsme se nesnášeli. Věcem nijak nepomohlo, když jsem později odmítal podepsat smlouvu, pokud film režíroval on - s tím důsledkem, že se při posledních dvou velmi úspěšných filmech kvůli mně měnila režie a Evan ostrouhal.
Evan byl miláčkem těch kritiků, kteří věří, že herec sám nesvede nic, pokud ho režisér krok za krokem nevede. Evan vždy dával zcela vyčerpávající režijní pokyny a přál si mít na plakátech Nejnovější Pentelow, což se mu dařilo. Důvěřivým lidem úspěšně nakukal, že film stojí a padá s jeho geniálním detailním vedením herců. Evan s herci nikdy natáčenou scénu neprobíral, nebavil se s nimi, nezajímalo ho, co si myslí, jak si věc představují, jak co chtějí říct. Evan jen přikazoval.
Velké herce odkázal do malého formátu výroky kritiků jako: "Pentelowovi se zdařilo, že paní (hvězda první velikosti) podala sympatický výkon..." Nesnášel ty, u kterých mu to neprošlo.
Jistě, byl dobrý režisér, protože měl mimořádnou vizuální představivost, a někteří herci s ním pracovali rádi, protože dobře platil a jeho filmy nikdy nepropadaly. Jen paličatí blázni jako já trvali na tom, že herecký výkon záleží aspoň z devíti desetin na herci.
Povzdechl jsem si, dopil pivo, zašel na záchod a vydal se znovu ven. Apollón nepřestával šílet v žhavém nebi, jak by možná řekl o horkém slunci básník.
Původně měl režii našeho dobrodružného velkofilmu tichý intelektuál, který si obyčejně nalil už před snídaní a kterého ranila mrtvice v deset hodin dopoledne po nadměrné dávce skotské. Stalo se o volném víkendu, když jsem byl v Yorkshiru a chodil tam po horách. Vrátil jsem se na plac v úterý, a to už držel žezlo vlády pevně ve svých rukách Evan.
Zbývalo dotočit asi tak osminu filmu. Když jsem přijel, uvítal mne Evan vítězoslavným, mstivým úsměvem plným jedu.
Když jsem si stěžoval produkci, utěšovali mne, ale neutěšili.
"Nikdo jiný nebyl volný..., nemůžeme si dovolit riskovat peníze sponzorů, víte přece, jak to dnes vypadá..., musíme být realisti... Ano, my víme, normálně byste s ním nepracoval, ale tohle je přece krizová situace, sakra..., ve smlouvě to tentokrát nemáte, ověřovali jsme si to... Totiž doufali jsme, že zvítězí váš zdravý rozum..."
"Asi taky v to, že počítám se čtyřmi procenty ze zisku, co?" poznamenal jsem suše.
Šéf si odkašlal.
"My..., jistě jsme se nechystali vám to připomínat, ale když už na to přišla řeč, tak ano, jistě... ano."
To mne pobavilo. Nakonec jsem se vzdal, i když jsem tušil, že to nebude žádná legrace, věděl jsem, že nás čeká natáčení scén v autě. Tušil jsem, že Evan bude nepříjemný, ale nepočítal jsem s jeho sadismem.
Zastavil jsem za přístřeškem a přehodil přes užitečné vozítko cíp plachty, aby se tolik nerozpálilo. Vzdálil jsem se jen na dvanáct minut, ale když jsem vešel do přístřešku, Evan už se všem omlouval za to, že je v tom horku nechávám čekat.
Terry se zatvářil odmítavě, viděl jsem, že sotva stačil založit materiál uložený u ledu. Nikdo se s Evanem nepřel, v takovém horku na to ani nikdo neměl energii, leda Evan sám.
"Dobře," prohlásil energicky. "Linku, vy si zase nastupte. Scéna 623, záběr 10. A snažte se proboha do toho konečně strefit."
Mlčel jsem. Z devíti předchozích záběrů byly tři technicky špatné. Zbývalo šest záběrů natočených dnes, a všichni včetně Evana věděli, že ty záběry použitelné jsou.
Nastoupil jsem do vozu. Jelo se to ještě dvakrát.
Evan pokaždé pochybovačně potřásal hlavou, ale hlavní kameraman ho nakonec upozornil, že už se mění světlo, že je příliš žluté, že by další záběry v odlišném světle nemohli střihnout k předchozím. Evan se vzdal, protože ho nenapadl žádný pádný důvod, proč by se mělo ještě pokračovat. Děkoval jsem vděčně bohu slunce.

Všichni začali balit a slečna s klíčkem se dostavila odemknout mi pouta. Dva technici přišli zabalit a zabezpečit auto a Terry a Lucky ukládali kamery do beden, aby je na noc odvezli.
Ve skupinkách po dvou po třech se štáb rozcházel. Všichni se belhali k maringotkám. Já vzal Evana vozítkem. Cestou jsme na sebe nepromluvili ani slovo. Pak přijel z nejbližšího města Madroleda autobus se dvěma nočními hlídači. Autobus to byl věru skromný, ojetý letištní vysloužilec, ve kterém sice bylo dost místa na techniku, ale pohodli pro cestující veškeré žádné. Společnost prý objednala moderní autobus, ale přistavili nám tuhle rachotinu.
Madroledský hotel, ve kterém jsme byli ubytovaní, byl podobné kategorie jako autobus. Malé vnitrozemské město mimo turistické trasy nabízelo jen velmi ubohé služby, ani ty nejlevnější cestovní kanceláře by se jich ani netkly. Produkce ale prý neměla volbu, musela nás tam strčit, protože všechny hotely v přímořské Almerii obsadily stovky Američanů natáčejících veliký western v poušti jenom kousek od nás.
Abych byl upřímný, i ty nejdrsnější scény našeho filmu mi byly milejší než moje poslední dobrodružství, kdy jsem strávil celé dny při natáčení jako horolezec na úzké kamenné římse, kam na mě produkce nechala lít hektolitry vody, jako že je liják. Nedalo se nic dělat, nemohl jsem si dost dobře stěžovat na drsné podmínky při natáčení, protože se obecně vědělo, že jsem začínal jako kaskadér. Mně přece nemohlo vadit trochu zimy nebo trochu horka. Jen ať na tu římsu vylezu, jen ať si jdu do toho auta sednout. Ať prý myslím na prachy, co za to dostanu a co mi budou útěchou ve stáří, až mě bude trápit zánět kloubů. Prý se nemám bát, přece nikdo nedopustí, aby se mi něco stalo, vždyť by se pak uplatili, kromě toho si dobře uvědomují, že se moje filmy zaplatí do měsíce po uvedení do distribuce. Roztomilí lidé, ti šéfové, myslí v dolarech a cítí v bankovních kontech.
Už částečně vychladlí a čistí se pak členové štábu sešli u skleničky v Americkém baru v Madroledu. Venku na pláních, ve světle reflektorů, zabalené v ochranných obalech, odpočívalo luxusní auto. Zítra večer, pomyslel jsem si, nejpozději pozítří, budeme mít scény, ve kterých musím trčet za volantem, už určitě za sebou. Pokud si Evan něco nevymyslí, aby se musela znovu točit scéna 623, zbudou mi jen 624 a 625, ve kterých přichází záchrana. Už jsme natočili scény 622 a 621, kdy se hrdina probírá z bezvědomí a zjišťuje, v jaké je situaci. Záběry z vrtulníku, ve kterých bylo vidět auto uprostřed pouště, už taky byly hotové a byl jsem na nich i já, zhroucený za volantem. Těmihle panoramatickými pohledy měl film začínat, přes ně poběží titulky, Celý film se pak bude odvíjet v retrospektivě a diváci se budou postupně dozvídat, proč je auto v poušti a proč je v něm uvězněný muž.
V baru vedl Terry s hlavním kameramanem učenou debatu o ohniskových vzdálenostech a své moudrosti zapíjeli sangrií. Hlavní kameraman, jinak známý jako Conrad, mě mírně poplácal po zádech a vtiskl mi do ruky skoro studenou sklenici. Všem nám místní nápoj, střik z červeného vína s trochou ovoce, docela zachutnal.
"Tady máš, kamaráde, na dehydrataci je to skvělý," řekl a pak dokončil, co právě říkal Terrymu. "Takže to točil se širokoúhlým objektivem a z celý scény se samozřejmě vypařilo napětí."
Conrad měl silnou pozici, protože vlastnil Oscara. Každému od prezidenta správní rady dolů říkal "kamaráde". Díky svému zvučnému hlubokému hlasu a svislému kníru si vysloužil pověst zajímavého člověka v profesi, kde jsou sami zajímaví lidé. Za nápadným zevnějškem se ale skrývalo mnoho technických znalostí, mozek, jaký se dokáže na život dívat analyticky, rychlostí dvacet čtyři obrázků za vteřinu, a myslet v barvě.
Terry řekl: "V Bealu už ho nechtějí, nechtějí ho od tý doby, co v Ascotu protočil sedm set metrů bez filtru a pak se tam už do konce natáčení neběžely žádný dostihy, už to nenahonil..."
Terry byl obtloustlý a olysalý a už vzdal naději, že by to mohl dotáhnout na hlavního kameramana se jménem v samostatném titulku. Zvolil si pozici spolehlivého, vždy dosažitelného a použitelného profesionála. Taky měl vždy postaráno o práci. Conrad s ním dělal rád.
Přidal se k nám Simon a Conrad mu taky podal skleničku sangrie. Třiadvacetiletý Simon, klapka z Conradova týmu, byl na svůj věk málo sebejistý a občas tak naivní, až člověk váhal, jestli není trochu retardovaný. Jeho úkolem bylo klapnout před každým záběrem a vést pečlivý záznam o druhu a množství exponovaného materiálu. Taky zaznamenával materiál založený do kazet.
Terry sám ho naučil, jak se materiál zakládá. Musel se naučit natáčet neexponovaný film na kotouče v úplné tmě, i v černém pytli, naslepo, jen po hmatu. Všichni se to napřed učí za světla, používají přitom vyřazený film. Když to zvládnou dokonale, zkoušejí to se zavřenýma očima. Když i tohle Simon dokázal bez chyby, nechal ho Terry zakládat doopravdy. Jenže pak jsme se z laboratoře dozvěděli, že výsledek celodenního natáčení vyšel úplně černý.
Ukázalo se, že Simon udělal přesně to, co se naučil. Šel do komory a se zavřenýma očima film navinul. Jen mu jaksi ušlo, že tam bylo rozsvíceno.
Simon usrkl trochu růžového nápoje a zmateně se rozhlédl po ostatních. Řekl:
"Evan mi řekl, ať u všech záběrů, co se dneska točily, napíšu, že je bere." Čekal úžas, ale nikdo nežasl, jen Simon sám.
"Proč se to teda točilo tolikrát, když bral všechny?"
Nikdo neodpovídal. Pak se nad Simonem slitoval Conrad. Řekl:
"Uvažuj o tom, kamaráde, třeba na to přijdeš, trochu uvažuj."
Jenže Simon na to neměl.
Místnost baru byla velká, chladná, vybílená, s tmavou kachlovou podlahou. Ve dne tam bylo příjemně, jenže ve dne jsme neměli čas tam vysedávat. Večer to tam nebylo útulné, protože kdosi velmi necitlivě v baru instaloval stropní zářivky. Naše čtyři děvčata seděla u stolu se zpola vypitými skleničkami limonády a s bacardi se sodou. Jak venku mizelo sluneční světlo, jejich tváře jako by zezelenaly a o deset let zestárly. Váčky pod Conradovýma očima najednou zvýrazněly a Simonova ustupující brada jako by ještě ustoupila.
Čekal nás další dlouhý večer podobný uplynulým devíti večerům. Několik hodin povídání o práci, trochu drbů, občas sklenička brandy, doutník, španělská večeře. Nemusel jsem se učit žádný text, protože jsem ve scénáři na zítřejší natáčení scén 624 a 625 měl jenom úpění. Jak já budu rád, až budu doma, pomyslel jsem si.

Šli jsme se najíst do zvláštní jídelny, stejně nepohostinné, jako byl bar..Jak si kdo sedl, tak seděl. Já se octl mezi Simonem a tou slečnou s klíčkem od pout. Bylo nás asi pětadvacet, skoro samá technika, až na mě a na herce, který hrál venkovana, mého zachránce. Snížili počet lidí pro exteriéry na minimum, náš pobyt taky zkrátili na minimum. Vedení dokonce chtělo celou pouštní sekvenci natočit v ateliérech nebo někde v Anglii, kde je sucho. Původní režisér ale trval na skutečném chvějivém žáru, čert ho vem.
Na konci stolu bylo volné místo. Evan nikde.
"Telefonuje," řekla slečna s klíčkem. "Telefonuje od tý doby, co jsme se vrátili."
Přikývl jsem. Evan telefonoval s vedením skoro každý večer, ale většinou neměl tak dlouhé hovory. Asi se nemohl dovolat.
"Budu ráda, až budu doma," řekla slečna s klíčkem. Byly to její první exteriéry, těšila se na ně, a teď byla zklamaná. Nudila se, bylo jí horko, a žádná legrace. Jmenovala se Jill, ale Evan jí říkal "Želízka," a po Evanovi přezdívku převzali ostatní. Zadívala se na mne úkosem a zeptala se: "Vy ne?"
"Ano," řekl jsem klidně.
Conrad, sedící proti mně, zachrčel.
"Želízko, vy podvádíte. Nesmíte ho dráždit, nebo vám zrušíme sázky."
"Já ho nedráždila," bránila se Jill. "Skoro."
"Kdo všechno si vsadil?" zeptal jsem se pobaveně.
"Všichni až na Evana," oznámil mi Conrad vesele. "Sešlo se nám dost peněz."
"Už někdo prohrál?"
"Většina," pochechtával se Conrad. "Dneska odpoledne."
"A co ty?"
Sklonil hlavu ke straně a přivřel oči.
"Umíš se vztekat jako čert," řekl, "ale většinou, když jde o někoho jinýho."
"Nesmí vám odpovědět," vysvětlovala Jill, "to by bylo taky proti pravidlům."
Jenže já už s Conradem dělal na čtvrtém filmu, jeho odpověď mi stačila, bylo mi jasné, jak si vsadil.
Evan přišel od telefonu a šel se důležitě posadit na své místo. Pustil se do želví polévky. Soustředil se na jídlo, díval se do stolu a bud neslyšel nebo nechtěl slyšet Terryho nezávazné řeči.
Zamyšleně jsem se na Evana zadíval. Hubený, středně velký čtyřicátník, nabitý energií. Měl bujné černé kudrnaté vlasy, tvrdé rysy, žhavé, ostré hnědé oči. Ten večer jako by byl zahleděný do sebe, jako by si něco v hlavě promítal, jako by se mu tam něco dramatického odehrávalo, bylo to vidět na jeho napjatých svalech. Držel lžíci křečovitě a záda měl prkenně rovná.
Takovou tu jeho žhavou soustředěnost jsem vždycky viděl nerad, automaticky ve mně budila snahu vyhnout se tomu, k čemu cílil, i když to bylo rozumné. Ten večer v něm viditelně stoupalo napětí a moje nechuť k němu stoupala souběžně.
Rychle se prokousal paellou po anglicku a energicky odstrčil prázdný talíř.
"Tak tedy...," začal.
Všichni poslouchali. Mluvil hlasitě, zvýšeným, napjatým hlasem. Těžko ho ignorovat.
"Jak víte, náš film se jmenuje Muž ve sportovním voze."
To jsme věru věděli, dokonce líp než on, protože jsme prodělali celé natáčení.
"Dobře..." Odmlčel se a rozhlédl kolem stolu, aby získal kontakt s posluchači. "Mluvil jsem s producentem a producent souhlasí... Chci změnit důraz..., chci změnit celý záměr scénáře. Musíme natočit spoustu retrospektivních záběrů, spoustu. Obraz se bude vracet z pouště do minulosti a zpět a pokaždé, když se vrátí z pouště, bude jasné, jak plyne čas, jak ten muž ztrácí síly. Nikdo ho nepřijde zachránit. Obávám se, že tím padá vaše role, Stephene, je mi líto. Zaplaceno samozřejmě dostanete, jak bylo dohodnuto. Ty dialogy s milou našeho hrdiny po jeho návratu z pouště střihnem, konec bude obdobný jako začátek, jen v opačné sekvenci. Nejdřív záběr z vrtulníku, detail na muže v autě, pak vzdalovačka, odjezd, auto se zmenšuje, zmenšuje, až z něj zbyde jen tečka v poušti. Pak se pohled rozevře, až divák zahlídne vesničana s oslem. Je na divákovi, ať si to domyslí. Neví se, jestli vesničan muže najde, nebo jestli ho mine."
Odkašlal si. Všichni ho napjatě poslouchali.
"To samozřejmě znamená, že tady budeme točit podstatně dýl. Předpokládám, že tu zůstaneme ještě tak dva týdny, protože potřebujeme celou řadu scén Linka v autě."
Někdo si povzdechl. Evan se na dotyčného tvrdě zadíval, a bylo ticho. Na odpor se zmohl jen Conrad.
"Jsem rád, že stojím za kamerou a ne před ní," řekl zvolna. "Link už začíná vypadat opotřebovaně."
Postrkával jsem vidličkou poslední dva kousky kuřete po talíři, ale talíř jsem neviděl. Conrad se na mne upřeně díval, cítil jsem to.
Ostatní se na mne taky dívali. Přece jen jsem byl herec. Nechal jsem je, ať si počkají. Dojedl jsem, napil se vína a pak jsem se teprve podíval na Evana.
"Dobře," řekl jsem.
Jako kdyby se všichni otřásli. V tu chvíli jsem si uvědomil, že všichni zadržovali dech a očekávali velkou explozi. Když jsem si ale odmyslel své osobní zájmy, musel jsem uznat, že na Evanově nápadu něco je, že to filmu prospěje, cítil jsem to a věřil jsem Evanově představivosti, i když jsem nespoléhal na jeho lidskost. Pro dobrý film jsem byl ochoten obětovat hodně.
Můj klidný, ničím nepodmíněný souhlas ho skoro zaskočil, ale taky vzrušil. Začaly z něj sršet nápady, ani je nestačil formulovat.
"Slzy..., popraskané rty, opary..., hrozná žízeň..., svaly a šlachy napjaté jako struny..., křečovitě zaťaté pěsti...,

zoufalství a agonie..., strašlivé, žhavé, tetelivé, spalující ticho..., rozpad lidské duše..., i kdyby toho člověka zachránili, už by to nikdy nebyl on..., diváci musejí odcházet vyčerpaní, musejí je strašit vidiny, jaké nikdy nezapomenou."
Lidi od kamer se tvářili povýšeně, jako že to všechno znají, zatímco maskérka vypadala zamyšleně. Asi jsem byl jediný, kdo se na věc díval zevnitř, a přiznám se, že se mi svíral žaludek, jako by mne čekalo opravdové umírání. Nesmysl. Narovnal jsem záda a přestal to brát osobně. Pokud má herecký výkon za něco stát, musí být záměrný, promyšlený, ne citový.
Evan se na chvíli zarazil. Díval se na mne a čekal, co řeknu. Řekl jsem si, že se nesmím nechat jen tak převálcovat a že je nejvyšší čas, abych se uplatnil.
"Zvuky," řekl jsem.
"Cože?"
"Zvuk. Nebyl by zticha. Ze začátku by křičel. Volal by o pomoc. Křičel by strachy, zoufalstvím, hladem, hrůzou. Řval by jak blázen."
Evanovy oči se při té představě rozšířily.
"Ano," blaženě se nadechl, jak se mu to vše v hlavě zobrazovalo.
Už nebyl v extázi, myslel racionálně.
"Uděláte to pro mě?" zeptal se.
Bylo mi jasné, jak to myslí, neptal se, jestli sehraju, co si vymyslel, ale jestli do toho vložím všechno. Měl proč se ptát, nebylo to samozřejmé, ne po tom, jak se ke mně ten den choval. Jenže já do toho hodlal vložit všechno, chtěl jsem z toho udělat něco velkého. Evanovi jsem ale dal zlehčující odpověď.
"Jedno oko nezůstane suchý."
Zatvářil se podrážděně a zklamaně. To mu neuškodí, pomyslel jsem si. Ostatní se mezitím rozpovídali. V atmosféře bylo najednou vzrušení, byl to nejlepší večer ze všech našich společných večerů.

Strávili jsme na pouštní pláni ještě celé dva týdny, a bylo to drsné. Vznikl z toho ale parádní biograf s velkou návštěvností a dokonce i s dobrými kritikami.
Prošel jsem těmi dvěma týdny, aniž bych ztratil nervy, a Conrad, který to předvídal, vyhrál sázku a shrábl všechny peníze.

2

Po návratu mi Anglie připadala chladná a zelená. V Heathrow jsem si vyzvedl auto, obyčejné tmavomodré BMW s obyčejnou poznávací značkou, a vyjel jsem na západ, na Berkshire, s pocitem lehkosti. Byly čtyři hodiny odpoledne. Jel jsem domů.
Uvědomil jsem si, že se směju, byť nemám čemu, jako kluk, když mu končí škola. Jedu domů, v tenhle letní večer budu doma.
Dům, ani velký, ani malý, byl zčásti starý, zčásti nová přístavba, stál na mírném svahu na okraji vesnice nad Temží. Z domu byla hezká vyhlídka na řeku, svítilo tam odpolední slunce a nenápadnou neoznačenou příjezdovou cestu k domu lidi snadno přehlédli.
Na okraji cesty se povalovalo dětské kolo a o kousek dál leželo u zpola vypletého záhonu zahradnické nářadí. Zastavil jsem před garáží, zadíval se na zavřená vrata a obešel dům k zadnímu vchodu.
Viděl jsem všechny čtyři dřív, než si všimli, že jsem přišel, jako bych se na ně koukal oknem. Dva malí kluci se máchali v bazénu a hráli si s černobílým nafukovacím míčem. O kousek dál na nafukovací matraci pod vybledlým slunečníkem ležela malá holčička. Mladá žena s krátkými tmavými vlasy seděla na slunci na osušce s koleny u brady.
Jeden z kluků mne zahlédl, jak stojím a dívám se na ně.
"Táta přijel, hele!" šťouchl do bratra.
S úsměvem jsem k nim šel.
Charlie se odlepila od osušky a beze spěchu mi kráčela naproti.
"Ahoj," řekla. "Jsem celá od oleje."
Nastavila mi ústa k políbení. Pak se na mne zadívala.
"Prosím tě, cos dělal? Vypadáš hrozně a jsi pohublý."
"Ve Španělsku bylo horko."
Přešel jsem s Charlie k bazénu, povolil si kravatu a rozepnul košili u krku.
"Moc opálený nejsi."
"Ne, proseděl jsem většinu času v autě..."
"Šlo to dobře?"
Ušklíbl jsem se.
"To se teprve uvidí... Co děti?"
"V pořádku."
Byl jsem měsíc pryč, ale najednou se mi zdálo, že snad minul jenom den, že se jako každý jiný na konci dne vracím z práce.

Peter vylezl po břiše z bazénu a cachtal přes trávu k nám.
"Cos nám přivezl?" zeptal se.
"Pete, přece jsem ti řekla..." Charlie se zlobila. "Když si o to budeš říkat, nic nedostaneš."
"Tentokrát nikdo dohromady nic nedostane, od slušných obchodů jsme byli na míle daleko. A ty se seber a jdi si uklidit kolo."
"Teda fakt, tati, ty jen přijdeš, hned nás hubuješ."
Zmizel za rohem domu a i zezadu bylo vidět, že se zlobí.
Charlie se zasmála. "Jsem ráda, že už jsi doma," řekla.
"Já taky."
"Tati, podívej se, co umím, dívej se!"
Poslušně jsem se díval, jak Chris ve vodě dělá jakýsi přemet přes nafukovací míč. Pak vítězoslavně zářil, vytřepáva1 si vodu z očí a očekával chválu.
"To se ti povedlo."
"Dívej se, ještě jednou..."
"Až za chviličku."
Šel jsem s Charlie ke slunečníku a zadíval se na naši dceru. Hezká, hnědovlasá pětiletá holčička. Sedl jsem si vedle ní na matraci a polechtal ji na bříšku. Krásně se usmála.
"Jak to s ní vypadá?" zeptal jsem se.
"Stejně."
"Mám ji vzít do bazénu?"
"Koupala se dopoledne se mnou..., těší ji to. Neuškodí, když se ještě jednou vymáchá."
Charlie si sedla na paty vedle děvčátka.
"Libby, táta přijel!"
Jenže pro Libby, naši nejmladší, ta slova nic neznamenala. Její duševní vývoj se zpomalil na minimum, když jí bylo deset měsíců, po úrazu mozku. Peter, tehdy pětiletý, vytáhl miminko Libby z kočárku a nesl ji dovnitř, na oběd, myslel to dobře. Charlie právě vycházela z domu, viděla, jak Peter zakopl a upadl, a jak se Libby uhodila do hlavy o kamenný schod u našeho tehdejšího londýnského bytu. Omráčilo ji to, ale když ji po hodině, po dvou prohlížel lékař, zdálo se vše v pořádku.
Holčičce začalo být zle až asi za dva, za tři týdny. Pak bylo čím dál tím hůř, byla smrtelně nemocná. Potom nám lékaři řekli, že utrpěla prasklinu spodiny lební s následnou infekcí a se zánětem mozkových blan. Byli jsme tehdy tak rádi, že je vůbec naživu, že jsme ani pořádně nevnímali opatrné varování lékařů... "Je třeba počítat s určitými změnami na mozku, které se projeví časem..." Samozřejmě jsme počítali s určitým zpožděním ve vývoji po tak vážném onemocnění, ale říkali jsme si, že to malá jistě časem dohoní. Prostě jsme na to nechtěli myslet a slovo "retardovaná" jsme jednoduše odmítali.
Během dalšího roku jsme se poučili, co to slovo znamená, taky jsme se poučili ledaco sami o sobě, člověk zmoudří tváří v tvář tak velkému neštěstí. Před Libbyiným úrazem naše manželství za mnoho nestálo, bylo skoro na rozsypání, vedlo se nám příliš dobře, mnoho úspěchu škodí. Neštěstí nás zase sblížilo, najednou jsme věděli, co je v životě opravdu důležité a co ne.
Opustili jsme jasná světla, uctívání, radovánky, a odstěhovali se na venkov. Ostatně oba jsme byli z venkova. Pro děti to bude lepší, říkali jsme si. Bylo to lepší i pro nás.
Libbyin stav už nás netrápil, takový byl život a my to přijali, zvykli jsme si. Chlapci se k Libby chovali hezky, Charlie s láskou, já s něhou. Zřídkakdy stonala a byla spokojená. Jsou horší věci.
Horší bylo obrnit se proti reakci cizích lidí, ale po několika letech už nám s Charlie bylo srdečně jedno, co kdo říká. Dobře, Libby ještě neumí mluvit, chodí nejistě, když jí, pokecá se a nedokáže vždy udržet svěrače. Je to ale naše dcera, a to je podstatné.
Šel jsem si domů obléct plavky a pak jsem vzal Libby do bazénu. Pomalu se učila plavat, vody se nebála. Cákala kolem sebe spokojeně, plácala mě mokrými dlaněmi po obličeji a volala "tata". Chytla se mne kolem krku a držela se mne jako klíště.
Po chvilce jsem ji předal Charlie, aby ji osušila, a zahrál si domácí odrůdu vodního póla s Peterem a Chrisem. Po dvaceti minutách jsem došel k závěru, že mě Evan Pentelow nedřel zdaleka tak jako kluci.
"Tati, pojď ještě hrát, ty už lezeš ven?"
"Ano," řekl jsem energicky, osušil se a usadil vedle Charlie na osušku.
Uložila děti do postele, zatímco jsem vybaloval. Já jim za to četl, když vařila. Strávili jsme večer spolu, jen my dva, jedli kuře a dívali se v televizi na starý film. Pak jsme naskládali nádobí do myčky a šli spát.
Žili jsme v domě sami. Čtyřikrát týdně k nám ale chodila z vesnice paní na výpomoc v domácnosti a měli jsme taky dohodu s jednou zdravotní sestrou na penzi, která k nám chodila postarat se o Libby a kluky, když jsme večer někam vyrazili. Charlie to tak vyhovovalo. Vzal jsem si za ženu klidnou, inteligentní dívku, která jak se časem ukázalo měla smysl pro praktické věci a k svému vlastnímu překvapení ráda pečovala o domácnost. Od chvíle, kdy jsme se odstěhovali z Londýna, v sobě našla sílu navíc, nejspíš to byla vyrovnanost, i když se taky dovedla rozzuřit, stejně jako já. Měla v sobě ale základ ze žuly.
Věděl jsem dobře, že mnoho lidí od filmu považuje moji ženu za nezajímavou a náš společný život za nudný, kdekdo očekával, že začnu pěstovat blondýny a rusovlásky, jenže já vůbec nebyl takový jak velemužné postavy, do kterých mne obsazovali film po filmu. Ty postavy patřily k mé práci, já se jim poctivě věnoval, ale domů jsem je nebral.
Charlie se ke mně pod peřinou přitulila a položila mi hlavu na hruď. Pohladil jsem ji po sametové kůži a ucítil, jak se

zachvěla.
"Ano?" zeptal jsem se.
"A jak."
Milovali jsme se prostě, jednoduše, jako vždy. Po celém měsíci odloučení to ale přece jen bylo jiné, jedinečné, obohacující. Tady se rodí životní jistota, pomyslel jsem si. Co víc si člověk může přát?
"Krásné," vydechla Charlie. "Bylo to krásné."
"Nesmí nám to zevšednět."
Zasmála se. "Když to člověk odkládá, je to o to hezčí."
"Hm." Zívl jsem.
"Poslyš, dnes jsem čekala u zubaře v čekárně, zatímco Chrisovi spravovali zub, a četla jsem si tam časopis. Na stránce, co jsou dopisy čtenářů, se nějaká ženská ptala, jak má řešit svůj sexuální život, když má staršího, obtloustlého a plešatého muže, se kterým ji to nebaví. Hádej, co jí poradili?" Bylo znát, že se usmívá. "Prý ať si představuje, že spí s Edwardem Lincolnem."
"Pěkná pitomost."
"Jo... Víš, napadlo mě, že bych tam měla napsat a zeptat se, co by poradili mně."
"Nejspíš aby sis představovala, že spíš se starším, obtloustlým, plešatým chlapem, se kterým tě to nebaví."
Smála se. "To mě možná čeká za dvacet let."
"Jsi ty ale roztomilá."
"Nic si z toho nedělej."
Spokojeně jsme usnuli.
Měl jsem závodního koně, steeplera, v jedněch výborných stájích asi sedm kilometrů od našeho domu, a pokud jsem byl volný, dojížděl jsem tam a jezdil s koněm na ranní práci. Bill Tracker, trenér, v zásadě nebyl rád, když majitelé chtěli jezdit své koně, ale moje občasné návštěvy snášel ze stejného důvodu, pro který je tolerovali stájníci, a sice proto, že můj otec býval hlavním stájníkem v jedněch lambournských stájích a já si kdysi vydělával ježděním, i když ne v dostizích.
V srpnu se toho moc nedělo, ale přece jen jsem do stájí asi dva dny po návratu zajel. Překážková sezóna se teprve rozbíhala a většina koní včetně mého ještě chodila jen tak po cestách, aby si posílili nohy. Bill se zachoval velkoryse a nechal mne jet jednoho ze svých lepších hurdlerů, který měl asi za dva týdny běžet své první proutěnky. Vážil jsem si toho, bylo mi milé jezdit práci s určitým cílem a oprášit si při tom dovednost, s kterou jsem se narodil.
Naučil jsem se jezdit snad dřív než chodit, a když jsem dorůstal, chtěl jsem se stát žokejem. Osud mi ale nepřál: v sedmnácti už jsem měřil sto osmdesát centimetrů a kromě toho mi chybělo to těžko popsatelné cosi, co člověk do dostihů mít musí. Trápilo mne to, když jsem si to uvědomil. Z nouze jsem volil neslavné východisko, šel jsem jezdit k filmu.
Ironie osudu.
Pláně se táhly donekonečna, větrné, samý čerstvý vzduch, bylo tam krásně, skoro jako by ani nebyla civilizace, iluzi prehistorie rušila jen elektrárna daleko na obzoru a vzdálený hluk provozu na dálnici. Chodili jsme, klusali a cválali po tréninkové dráze, pak jsme zase šli krokem, dokud koně nevychladli. Bylo to skvělé.
Zůstal jsem u Trackerových na snídani, jel jsem pak ještě s druhou skupinou svého koně po silnici a s ostatními stájníky jsem nadával na projíždějící auta, která se nenamáhala zpomalit. Seděl jsem pohodlně v sedle a vzpomínal s úsměvem, jak na mne otec křičel až do ochraptění: "Narovnej záda, lokty k tělu!"
Evan Pentelow a Madroledo patřili k jinému světu.

Když jsem se vrátil domů, kluci se právě hádali, kdo je na řadě na jediné fungující kolečkové brusle, a Charlie pekla koláč.
"Ahoj," řekla, ‚jak ses projel?"
"Krásně."
"To je dobře. Tady byl klid, volala jen Nerissa... Vy dva, buďte chvíli zticha, člověk při vás nedokáže ani myslet..."
"Já jsem na řadě!" křičel Peter.
"Jestli vy dva okamžitě nezmlknete, ukroutím vám uši!" pohrozil jsem.
Zmlkli. Nikdy jsem výhrůžku neuskutečnil, ale na kluky působila. Chris se zmocnil bruslí, jablka sváru, a zmizel z kuchyně. Peter běžel s tichými nadávkami za ním.
"Děti!" zlobila se Charlie.
Nabral jsem si prstem z mísy trochu těsta na koláč a vysloužil si plácnutí přes ruku.
"Co chtěla Nerissa?" zeptal jsem se.
"Chce, abychom k ní přišli na oběd." Charlie se odmlčela, v ruce měchačku, ze které kapala čokoládová koláčová hmota. "Nerissa se mi zdála nějak... nějak divná. Nebyla energická jako jindy, nebyla to ona. No nic, chtěla, abychom přišli dnes..."
"Dnes!" vyděsil jsem se s pohledem na hodiny.
"Já jí řekla, že to nepůjde, že se do dvanácti nevrátíš. Jestli prý bychom tedy nepřišli zítra."
"Proč to tak spěchá?"
"Já nevím, zlato. Prostě chce, abychom přišli co nejdřív, má strach, abys zase nezačal točit."
"Začnu až v listopadu."
"To jsem jí řekla. Ona se ale nedala odbýt. Tak jsem jí tedy slíbila, že pokud tobě do toho nic nepřijde, přišli bychom zítra, a že jí dám vědět."

"Zajímalo by mne, co chce. Už jsme se hrozně dlouho neviděli. Asi bychom měli jít, co myslíš?"
"Určitě."
Tak jsme tedy šli.
Asi je dobře, že člověk nevidí do budoucnosti.

Nerissa byla cosi mezi tetou, kmotrou a poručníkem, a já nikoho takového nikdy neměl. Měl jsem jen nevlastní matku, která milovala své vlastní děti z předchozího manželství a mého otce ustavičně peskovala, až k zbláznění. Nerisse patřili tři koně, které měl v péči můj otec. Když jsem byl malý, dávala mi cukrátka, později bankovky, pak morální oporu, a jak léta míjela, poskytla mi přátelství. Nikdy jsme si nebyli úplně blízcí, ale v našem vztahu byla dávka vřelosti.
Čekala na nás s broušenými skleničkami a karafou s šery na stříbrném tácu v letním obývacím pokoji svého cotswoldského domu. Vstala, když z haly zaslechla, jak nás sluha přivádí.
"Pojďte dál, miláčkové, pojďte dál," řekla. "Ráda tě vidím, Charlotto, žlutá ti sluší... Edwarde, ty jsi ale hubený!"
Stála zády k slunci proudícímu oknem, z kterého byl nejkrásnější pohled na Gloucestershire. Teprve když jsme se objímali a líbali, uvědomili jsme si, jak smutně se změnila.
Když jsem ji viděl naposledy, byla to vzhledná paní přes padesát, s jasnýma modrýma očima a přebytkem energie. Když šla, skoro jako by tančila, a hlas měla vždy veselý. Pocházela z "modrého konce plemenné knihy" a můj otec by o ní určitě řekl, že je "třída".
Uplynuly jen tři měsíce, a její síla byla najednou ta tam a oči měla zakalené. Vlasy bez lesku, krok unavený, smích z hlasu se vytratil. Vypadala najednou spíš na sedmdesát než na padesát a ruce se jí třásly.
"Nerisso," vydechla Charlie vyděšeně.
Měla Nerissu moc ráda.
"Ano, má milá, ano," uklidňovala ji Nerissa. "Teď si sedni, má milá, Edward nám naleje šery."
Nalil jsem všem třem světlou tekutinu, ale Nerissa se skleničky sotva dotkla. Měla na sobě modré lněné šaty s dlouhými rukávy, seděla na zlatavém brokátovém křesle zády k oknu a slunci, tvář ve stínu.
"Jak se mají ti dva vaši opičáci?" zeptala se. "A co moje malá Libby? Edwarde, můj milý, nesluší ti to, když jsi tak hubený..."
Dovedně udržovala rozhovor, tvářila se, jako by ji naše odpovědi zajímaly, nedala nám šanci zeptat se, co s ní je.
Když jsme šli do jídelny ke stolu, opírala se o hůl a ještě se mne přidržovala. Oběd byl velmi lehký, mně určitě na váze nepřidal. Po jídle jsme se vrátili do obývacího pokoje na kávu.
"Klidně si zapal, Edwarde..., tamhle v příborníku najdeš doutníky, víš, že je ráda čichám..., teď už tu skoro nikdo nekouří."
Pomyslel jsem si, že lidé u ní nekouří, aby ji šetřili, ale pokud si to přeje, zapálím si, i když kouřím jen zřídka. Její coronas už byly staré, vyschlé. Zapálil jsem si, vdechl kouř a spokojeně se usmál.
"Voní hezky," řekla.
Charlie nám nalila kávu, ale Nerissa se zase sotva napila. Sedla si na své staré místo a elegantně zkřížila kotníky.
"Moji milí," řekla klidně, "Vánoc se už nedožiju."
Byli jsme zticha, nevyvraceli jsme jí to. Bylo to příliš věrohodné. Usmála se na nás.
"Jste oba rozumní, žádné zbytečné vzdychání, žádné zmatky. Jak se ukázalo, mám nějakou hloupou nemoc, se kterou se nedá skoro nic dělat. Abych pravdu řekla, cítím se mizerně právě po tom málu, co se dělat dá. Předtím to bylo lepší. Teď chodím na ozařování... a ta odporná cytostatika, je mi z toho všeho nanic." Pracně se usmála. "Chtěla jsem od nich, aby s tím přestali, ale však víte, jak to chodí..., když něco mohou, tak musejí. Není to moc rozumné, nemyslíte? Ostatně, moji milí, s tím si hlavu nelámejte..."
"Něco ale pro tebe udělat můžeme, ne?" zeptala se Charlie.
Nerissa se zatvářila překvapeně.
"Jak víš, že od vás něco chci?"
"Já..., spěchalas na nás... a určitě víš už dlouho, jak to s tebou je."
"Edwarde, ta tvoje Charlotta je chytré děvče. Ano, něco chci..., chci, aby pro mne Edward něco udělal, pokud by byl ochoten."
"Samozřejmě," přikývl jsem.
"Jen se neunáhli, neslibuj, dokud neuslyšíš, co vlastně chci," řekla s nádechem suchého humoru.
"Dobře."
"Týká se to mých koní." Na chvíli se odmlčela, hlavu ke straně. „Mají neúměrně špatné výsledky."
"Přece letos ještě neběželi," řekl jsem nechápavě.
Měla ještě dva steeplery ve stájích, ve kterých jsem vyrůstal, ale já od otcovy smrti s oněmi stájemi neměl žádný kontakt. Věděl jsem ale, že minulou sezónu oba koně zvítězili ve dvou dostizích.
Potřásla hlavou.
"Nemluvím o steeplerech, Edwarde, mluvím o těch ostatních, pět hřebečků a dvě klisny, kteří běhají rovinu."
"Jde o rovináře? Promiň..., ale já nevěděl, že nějaké máš."
"Mám je v Jihoafrické republice."
Tupě jsem se na ni zadíval.
„Ale já přece o jihoafrických dostizích nic nevím, je mi líto, rád bych ti byl nějak prospěšný, ale já se v tom nevyznám, vůbec nevím jak zjistit, proč ti koně běhají špatně."
"Je od tebe hezké, Edwarde, že se tváříš tak zklamaně. Jenže věc se má tak, že bys mi opravdu mohl pomoci, pokud budeš chtít."

"Řekni mu, co má udělat a on to udělá, udělal by pro tebe cokoli," napovídala Charlie.
Za daných okolností měla pravdu. Skutečnost, že se Nerissin život počítá na dny, způsobila, že jsem si uvědomil, jak mnoho jí dlužím, ne hmotně, ne konkrétně, ale za všechno, co mi dala, když při mně vždy stála. Když jsem byl kluk, bez matky, znamenalo to pro mne mnoho.
Povzdechla si.
"Napsala jsem trenérovi, a ten jak se zdá to taky nechápe. Neví, proč moji koně běhají slabě, protože všichni ostatní, které tam má, si počínají dobře. Ono ale trvá hrozně dlouho, než dopisy dojdou..., pošta na obou koncích není, co bývala. Tak mne napadlo, Edwarde, můj milý, jestli bys nemohl... Samozřejmě vím, že žádám mnoho..., ale nemohl bys mi obětovat týden svého času? Nemohl bys tam zajet a zjistit, co se děje?"
Chvíli bylo ticho. Tentokrát ji Charlie nezačala ubezpečovat, že jistě rád pojedu, i když nám oběma bylo jasné, že zbývá vyřešit jen jak a kdy pojedu.
Nerissa vemlouvavě pokračovala: "Edwarde, ty se přece v dostizích vyznáš, víš, jak to chodí ve stájích a vůbec. Přece bys poznal, kdyby v tréninku něco nebylo, jak má být. Ostatně jsi přece výborný detektiv, umíš pátrat."
"Cože? Já přede v životě nic nevypátral!"
Mávla rukou. „Ale ano, umíš pátrat, a jsi vytrvalý a statečný."
"Nerisso, tys byla na některém z mých filmů!" řekl jsem podezíravě.
"Samozřejmě, viděla jsem snad všechny."
"Ale Nerisso, v těch filmech nejsem já, ti geniální supermani, kteří všechno odhalí, jsou vymyšlení, já je hraju."
"Nemluv nesmysly, Edwarde, můj milý, nemohl bys to tak zahrát, kdybys sám nebyl statečný, odhodlaný a vynalézavý."
Zadíval jsem se na ni s láskou a zoufalstvím. Lidé si běžně pletli filmové postavy se skutečným člověkem, ale Nerissa...
"Nerisso, znáš mne od mých osmi let, musíš přece vědět, že nejsem ani vytrvalý, ani statečný. Jsem dočista obyčejný. Já jsem já. Já jsem ten kluk, kterému jsi dávala cukrátka, když brečel, protože spadl z poníka, já jsem ten, koho jsi utěšovala, když jsem neměl nervy na to, abych byl žokej."
Shovívavě se usmála. "Od té doby ses naučil rvát. Jen si vzpomeň na svůj poslední film, jak jsi stál na skalní římse, držel se jen jednou rukou a pod tebou propast..."
"Nerisso, Nerisso, moje milá, drahá," skočil jsem jí do řeči. "Pojedu do Jižní Afriky, když chceš, vážně pojedu. Ale ty rvačky v mých filmech... Většinou se vůbec neperu já, zaskakuje za mě někdo, kdo má stejnou postavu a umí judo. Já se vůbec nedovedu prát. Můj obličej točí jen v detailu. A ty skalní římsy..., byla to sice opravdová skalní římsa, ale mně nic nehrozilo, nemohl jsem spadnout do propasti, nanejvýš tak o metr, o dva, protože pode mnou byla síť, stejná jako v cirkuse. Taky že jsem spadl, asi dvakrát nebo třikrát, a mimochodem, ta skalní stěna nebyla tak strmá, jak vypadala. Celé se to točilo v severním Devonu, protože tam je ve skalách spousta pěkných plošin, na které se dají postavit kamery."
Vyslechla mne, ale nepřesvědčil jsem ji ani trochu. Nemělo smysl namáhat se, nemělo smysl vysvětlovat, že neumím dokonale střílet, že neumím pilotovat letadlo ani nejsem nejlepší sjezdař, lepší než olympionici, že neumím rusky, že neumím zneškodnit bombu ani sestrojit vysílačku a že bych vypověděl všechno při sebemenší výhrůžce mučením.
Nerissa byla přesvědčená o opaku, přece to viděla na vlastní oči. Viděl jsem, co si myslí.
Vzdal jsem to. "Tak tedy dobře, vím, jak to chodí v dostihových stájích, co se má a co se nemá. Aspoň v anglických stájích."
"Taky nemůžeš popřít, že jsi ty riskantní jízdy do filmu dělal sám," řekla spokojeně.
To jsem nemohl popřít. Jezdil jsem je sám. Jenže to o mnoho nešlo.
"Pojedu se podívat na tvoje koně a vyslechnu si, co si o tom myslí trenér."
V duchu jsem si řekl, že pokud mi trenér nic nepoví, těžko na něco přijdu sám.
"Edwarde, to je od tebe nesmírně velkorysé..."
Najednou jako by prudce zeslábla, jako by vyvinula příliš velké úsilí, když mne přemlouvala, bylo to asi nad její síly. Když ale viděla, jak jsme se s Charlie polekali, rychle se na nás usmála.
"Ne, teď ještě ne, moji milí. Možná tak za dva měsíce, nejméně tři měsíce, aspoň myslím."
Charlie zavrtěla hlavou, Nerissa ji pohladila po ruce.
"To je v pořádku, má milá, už jsem s tím smířená. Chci dát věci do pořádku..., proto chci, aby mi Edward zjistil, co je s těmi koňmi. Měla bych vám ovšem vysvětlit..."
"Neunavuj se..."
"Nejsem... unavená," nemluvila pravdu. "Chci vám to povědět. Ti koně patřívali mé sestře Portii. Sestra se před třiceti lety provdala do Jihoafrické republiky a když ovdověla, už tam zůstala, protože tam měla všechny přátele. Několikrát jsem tam za ní byla, určitě jsem vám o tom vyprávěla."
Přikývli jsme.
"Zemřela loni v zimě," řekl jsem.
"Ano, to byl velký zármutek." Zdálo se, že Nerissu trápí víc smrt sestřina než její vlastní. "Neměla žádné blízké příbuzné, jen mne, takže mi odkázala všechno, co sama zdědila po svém muži, včetně svých koní." Odmlčela se, aby nabrala síly a soustředila myšlenky. "Byli to ročci, drazí ročci, trenér mi napsal, jestli je chci prodat. Do Anglie jsem je převézt nemohla, je to proti karanténním předpisům kvůli jihoafrickým chorobám koní. Přišlo mi, že by bylo zábavné a zajímavé nechat je běhat v Africe a pak je prodat na chov. Teď..., až budou zralí na chov, já už tady nebudu, a kromě toho šla jejich cena katastrofálně dolů."
"Nerisso milá, záleží na tom?"
"Ano miláčkové, záleží, protože ty koně chci odkázat svému synovci Danilovi, a je mi proti mysli zanechávat mu něco bezcenného." Zadívala se na nás. "Teď si nemohu vybavit..., setkali jste se vůbec kdy s Danilem?"

Charlie řekla že ne, a já že asi dvakrát nebo třikrát, když byl ještě kluk a když ho Nerissa přivedla s sebou do stájí.
"Ano, už si vzpomínám," řekla. "Můj švagr se pak s tou hroznou ženskou, Danilovou matkou, rozvedl a chlapce si odvezl do Kalifornie. Prostě Danilo se nedávno vrátil do Anglie, je z něho přitažlivý mladík. To je štěstí, co? Protože já mám tak málo příbuzných. Danilo je vlastně jediný, a ani on není pokrevní přízeň, jeho otec byl Johnův mladší bratr, víte?"
Ano, bylo nám to jasné. John Cavesey patřil k venkovskému panstvu a vlastnil vedle jednoho bratra a synovce, čtyř hunterů a smyslu pro humor i pěkných pár hektarů staré dobré Anglie. Byli s Nerissou sami, bez dětí, zemřel před šestnácti lety.
Po krátké odmlce Nerissa prohlásila: "Pošlu telegram panu Arknoldovi..., to je můj trenér..., že přijedeš, aby ses na tu věc podíval... a aby ti zajistil ubytování."
"Ne, to nedělej, jemu by možná nebylo milé, že tam posíláš kontrolu, rád bych s ním vycházel co nejlíp. Ubytování si opatřím sám. Stačí, když mu zatelegrafuješ, že jedu do Jihoafrické republiky a že se při té příležitosti jen tak ze zájmu zastavím."
Zářivě se usmála. "Vidíš, můj milý, že mám pravdu, skutečně víš jak na to, umíš pátrat."

3

O několik dní později jsem letěl do Johannesburgu, vyzbrojený informacemi a vírou, že si s nimi poradím.
Odjeli jsme tehdy s Charlie od Nerissy dvojnásobně zasmušilí.
Chudák Nerissa, a chudáci my, bez Nerissy.
"Vždyť jsi sotva přijel domů," vzdychla Charlie.
"Ano. Jenže... to se nedalo odmítnout."
"Ne."
"Těžko něco pořídím."
"Co víš, třeba na něco přijdeš."
"Pochybuju."
"Ale budeš se o to aspoň snažit, že?" zeptala se ustaraně.
"Samozřejmě lásko."
Potřásla hlavou. "Jsi chytřejší, než si myslíš."
"Jo, to jistě."
Ušklíbla se. Pak už jsme jeli mlčky. Pak najednou Charlie řekla: "Když ses byl podívat v padoku na ty dva mladé steeplery, řekla mi, co s ní je."
"Ano?"
Přikývla. "Je to nějaká hrozná nemoc, jmenuje se Hodgkinova, zduří při tom žlázy a objeví se v nich bujení, nevím, co to je. Myslím, že tomu Nerissa taky tak docela nerozumí, ví jen, že to je zcela beznadějné."
Chudák Nerissa.
"Taky mi řekla, že nám oběma něco odkázala na památku!"
"Vážně?" ohlédl jsem se na Charlie. "To je od ní hezké. Řekla ti co?"
"Dívej se na cestu, probůh. Ne, neřekla co. Jen že to je na památku. Prý ji těšilo přepisovat poslední vůli a zanechávat dárky různým lidem. Není obdivuhodná?"
"Je."
"Myslela to doopravdy. Taky má velkou radost ze svého synovce, prý se ukázalo, že to je slušný člověk. Nikdy jsem se nesetkala s nikým, komu by hrozila smrt, a kdo by to nesl tak... vyrovnaně..., koho by dokonce těšily věci s tím spojené... jako třeba poslední vůle..., ta jistota..., neodvratnost..."
Zadíval jsem se na ni. Po tvářích jí tekly slzy. Zřídkakdy se dala do pláče a nechtěla, aby ji při tom někdo viděl.
Soustředil jsem se na cestu.

Zavolal jsem svému agentovi a vyvedl ho dočista z míry.
"Ale vy přece nikdy nikam nechcete jezdit, mlátil jste dokonce pěstí do stolu, že nikam nepojedete..."
"Souhlasí. Jenže teď chci pádnou záminku, abych musel do Jižní Afriky, takže: nebyla by tam teď nějaká moje premiéra?"
"Já...," byl ještě stále mimo sebe. "Musím se na to podívat. Jste si opravdu jistý, že kdyby tam ta premiéra byla, vy byste tam osobně jel?" Nechtěl věřit svým uším.
"Už jste mě slyšel."
"Slyšel, ale pořád se mi nechce věřit."

Za hodinu zavolal on.
"Budou tam dvě premiéry. V Kapském Městě poběží od pondělka za týden Jízdenka do Moskvy jako první ze série vašich starších filmů. Kdybyste se tam ukázal osobně, pomohl byste jim. V Johannesburgu bude pak premiéra Skal, jenže až v polovině září, za tři týdny. Stačilo by vám to?"
"Spíš ne." Zamyslel jsem se. "Ačkoliv asi budu muset volit Johannesburg."

"Dobře, domluvím to. A... hm..., znamená ta změna přístupu, že byste byl ochoten uspořádat besedy a tiskovky?"
"To tedy ne."
"Toho jsem se obával."

Odvezl jsem si od Nerissy veškerou její korespondenci s trenérem, dostihový kalendář Jihoafrické republiky, výstřižky z časopisů a novin a "životopisy" a rodokmeny jejích jedenácti neúspěšných mladých čvernožců. Byla to úctyhodná hromada papíru, a listiny nebyly zvlášť přehledné.
Když to člověk ale všechno probral, měl opravdu důvod k zamyšlení, nebylo tedy divu, že se nad tím zamýšlela sama majitelka. Devět z Nerissiných jedenácti koní si na počátku své dostihové kariéry počínalo docela slušně, celkem koně nasbírali za sezónu od prosince do května čtrnáct vítězství. Od poloviny května se už nikdy neumístili líp než na čtvrtém místě.
Po letmém prolistování chovné části jihoafrického vydání Horse and Hound mi bylo jasné, že všech jedenáct koní má vznešený původ a že částka, kterou za ně Nerissina sestra Portia zaplatila, byla úctyhodná. Ani jeden z koní svoji cenu nevyběhal, a jak neúspěch sledoval neúspěch, chovná cena koní se snižovala skoro na nulu.
Jihoafričtí koně byli jako dědictví danajský dar. Charlie se mnou jela na letiště, protože jsem byl doma jen devět dní, a to nám oběma bylo málo. Zatímco jsme čekali na odbavení, několik dam mne požádalo o autogram pro své dcery, synovce a vnučky, a lidi se po nás dívali. Pak se u nás nenápadně objevil uniformovaný zaměstnanec letiště a nabídl nám pro čekání soukromý salonek. Na letištích se k nám často chovali tak hezky, a protože jsem lítal často, bylo mi to milé a vděčně jsem azyl přijal.
"Jako bych měla za muže dva různé mužské," povzdechla si Charlie, když jsme se usadili. "Jednoho pro veřejnost a jednoho pro sebe, oba úplně odlišné. Víš, když se dívám na některý z tvých filmů a pomyslím si, že jsem s tím mužským na plátně strávila noc, připadá mi to absurdní, protože ty, jaký jsi pro veřejnost, mi vůbec nepatříš, patříš každému, kdo si koupí lístek do biografu. Pak přijdeš domů a jsi to ty, prostě ty, můj mužský, kterého tak dobře znám, a ten druhý, ten pro veřejnost, je někdo dočista jiný..."
Zadíval jsem se na ni s láskou.
"Moje soukromé já zapomnělo zaplatit telefon."
"Sakra, přece jsem ti to tolikrát připomínala..."
"Zaplatíš to?"
"Co mi zbývá. Ale účet za telefon je tvá záležitost. Teď abych kontrolovala všechny telegramy a telefonické hovory s Amerikou..., nebudu vědět, co opravdu platí. Nejspíš na tom prodělám a zaplatíme víc, než bychom měli, když si to neověříš."
"Musím to risknout."
"Poslyš!."
"Stejně si to odečteme z daní."
"Asi máš pravdu."
Přisedl jsem si k ní. O něčem jsme si povídat museli, tak proč ne o nezaplaceném telefonním účtu. Dávno jsme si nemuseli říkat to, co bylo hlavní, co jsme jeden o druhém věděli. Vždy jsme se loučili klidně a věcně a stejně jsme se vítali. Byli lidé, kteří si mysleli, že se nemáme dost rádi. Bylo tomu právě naopak. Potřebovali jsme jeden druhého jako včely med.

O šestnáct hodin později jsme přistáli na mezinárodním letišti Jan Smuts. Čekal tam na mne nervózní člověk se zpocenými dlaněmi, který se představil jako jihoafrický ředitel distribuce společnosti Worldic Cinema.
"Jmenuju se Wenkins, Clifford Wenkins, velmi mne těší."
Měl nejisté těkající oči a mluvil krátce, typický Jihoafričan. Bylo mu asi čtyřicet a nepatřil mezi lidi se šancí na úspěch.
Mluvil zbytečně nahlas, příliš familiárně, s falešnou bodrostí, jakou těžko snáším.
Držel mne za rukáv. Co možná zdvořile jsem se vymanil.
"Je od vás hezké, že jste sem přišel," řekl jsem neupřímně.
"Přece nedopustím, aby Edward Lincoln přistál bez uvítání."
Z nervozity se bujaře zasmál. Nebylo mi jasné, proč je tak málo sebejistý, jako ředitel distribuce se přece jistě setkává se slavnými herci každou chvíli, od rána do večera, od jara do zimy.
"Tamhle máme auto," couval přede mnou s rozpřaženýma rukama, jako by mne vedl, a klestil mi cestu v davu. Vůbec to nebylo třeba, na letišti bylo málo lidí.
Šel jsem za ním, nesl si kufr a snažil se snášet přítomnost pana ředitele s úsměvem.
"Už je to jen kousek," omlouval se a úzkostlivě se na mne podíval.
"Prima."
U hlavního vchodu stála skupinka asi deseti lidí. Otráveně jsem se na ně zadíval. Na první pohled byli od tisku. Nijak mne nepřekvapilo, když začali nastavovat diktafony a kamery, sotva jsem se přiblížil.
"Pane Lincolne, jak se vám líbí v Jihoafrické republice?"
"Pane Lincolne, úsměv!"
"Je pravda, co se povídá..."
"Úsměv prosím..."
Pokoušel jsem se pokračovat v chůzi, ale zdržovali mě, postupovali jsme jen pomaličku. Usmál jsem se na všechny a řekl jaksi všeobecně: "Jsem tu rád. Jsem tu poprvé a velmi jsem se sem těšil." Konečně mne propustili na čerstvý vzduch.

Cliffordu Wenkinsovi zvlhlo i čelo, ačkoli ve výšce dvou tisíc metrů bylo i za slunečného dne chladno.
"Omlouvám se, ale nedalo se tomu předejít," řekl Clifford.
"Je s podivem, jak se dozvěděli, kdy přesně mám přiletět, vezmu-li v úvahu, že jsem si zabukoval lístek teprve včera ráno."
"Hm... ano." Chabě přikývl.
"Předpokládám, že vám vycházejí vstříc, když potřebujete, aby někomu udělali reklamu."
"To jistě," řekl bez zaváhání.
Usmál jsem se na něho. Těžko mu mít za zlé, že mne využil jako odměnu za služby poskytnuté v minulosti a očekávané v budoucnosti, taky mi bylo jasné, že můj odpor k rozhovorům s novináři se považuje za podivínství. V řadě zemí média lidem, kteří se jim vyhýbají, pak osladí život, jihoafrický tisk se choval líp, než jsem byl zvyklý.
Wenkins si vlhkou dlaní přetřel čelo a nabídl se, že mi vezme zavazadlo.
Potřásl jsem hlavou. "Nemám to těžké."
Ostatně jsem byl mnohem větší než Wenkins.
Šli jsme přes parkoviště k jeho vozu a já v tu chvíli poprvé ucítil Jižní Afriku. Mísila se v ní sladká vůně s vlhkou, vůně vzrušující, taková, jaká člověka po celé dny neopouští, až si na ni zvykne a přestane ji vnímat. Můj první a nejsilnější dojem v Jižní Africe byla ona vůně.
Clifford Wenkins se příliš potil, příliš mnoho mluvil, příliš se usmíval, když mne vezl do Johannesburgu. Letiště je na východ od města v rozlehlém Transvaalu, a do města je odtamtud dobrou půlhodinu.
„Doufám, že budete spokojený," řekl Wenkins. "Ono se často nestává, aby..., chci říct..., prostě..." Trhaně se zasmál. "Váš agent mi po telefonu řekl, že nechcete žádné recepce, ani večírky, ani rozhlas, nic... Chci říct, že já to jinak pro slavné návštěvníky zařizuju..., tedy, jasně, je na lidech od Worldiku..., ale když pro vás nic nenachystali..., prostě mi to přijde zvláštní, ale když váš agent na tom trval... A ubytování..., prý to nesmí být ve městě ani v soukromí, takže doufám, že se vám to bude líbit..., byli jsme úplně vytočený..., chci říct potěšilo nás, že přijedete..."
Milý pane Wenkinsi, pomyslel jsem si, dotáhl byste to v životě mnohem dál, kdybyste míň mluvil. Nahlas jsem řekl: "Jsem si jistý, že všechno bude v pořádku."
"Ano, dobře..., ale když nechcete, abych pro vás připravil, co jinak děláme, tak co vlastně můžu? Chci říct, máme čtrnáct dní do premiéry, takže co tedy?"
Hned jsem neodpověděl. Pak jsem se zeptal: "Ta premiéra..., co se kolem toho dělá?"
"Jo tak." Zasmál se, i když nebylo čemu. "Tak to je velká věc. Posílají se pozvánky. Lístky se prodávají na dobročinné účely. Přijde tam spousta velkých pánů... tedy pardon, ale ve Worldiku řekli, ať na to zatlačíme... tedy, když se z toho šoku vzpamatovali."
"Ach tak." Tiše jsem si povzdechl. Sám jsem si to zvolil, tak se teti musím snažit, abych odvedl, co se ode mne očekává.
"Poslyšte," řekl jsem, "pokud chcete a pokud si myslíte, že na to budou lidi zvědaví, můžete uspořádat nějakou čiši vína s chlebíčky, bud před premiérou nebo po ní, dostavím se tam. Některé dopoledne můžete svolat své kamarády z letiště a další, podle vašeho uvážení, jsem ochoten se s nimi sejít při kávě nebo při skleničce. To by se vám líbilo?"
Projednou ztratil řeč. Podíval jsem se na něj. Otevíral a zavíral ústa jako ryba.
Zasmál jsem se. Nerissa toho zavinila hodně.
"Zbytek času si budu dělat, co chci, a vy mne necháte na pokoji. Já si vystačím. Pro začátek půjdu na dostihy."
Konečně se vzpamatoval. "Ano. Mohl bych zařídit, aby vás tam někdo zavezl."
"Ještě uvidíme," řekl jsem nezávazně.

Zastavili jsme u hotelu Iguana Rock, u velmi příjemného venkovského podniku na severním okraji města. Vedení mne střízlivě přivítalo a luxusně ubytovalo. Pochopil jsem, že stačí tlesknout, a přistaví mi do pokoje vše, od ledu po tanečnice.
"Rád bych si najal vůz," řekl jsem, a Wenkins ze sebe okamžitě začal chrlit, že to je už zařízené, že budu mít k dispozici auto se šoférem, na účet společnosti Worldic.
Zavrtěl jsem hlavou. "Na můj účet prosím. Copak vám můj agent neřekl, že výlohy s pobytem si budu platit sám?"
"No řekl, jenže já..., lidi od Worldiku by to zaplatili rádi..."
"Ne."
Nervózně se usmál. "Ne..., dobře tedy, ano, chci říct jistě."
Neklidně těkal očima a šermoval rukama, nejistý úsměv mu křivil rty a přešlapoval z nohy na nohu. Nestávalo se mi, aby lidé přede mnou propadali takové nervozitě. Rád bych věděl, co mu můj agent asi napovídal, že je ze mne tak rozčilený.
Konečně z hotelu odešel, sedl do auta a odjel. Hodně se mi ulevilo. Neuplynula ani hodina a už telefonoval.
"Hodilo by se vám zítra dopoledne? Myslím ta tiskovka?"
"Ano."
"V tom případě, mohl byste požádat řidiče, aby vás zavezl k Randfontein House..., bude to v Dettrick Room..., to je přijímací místnost, kterou si pro takové účely pronajímáme."
"V kolik?"
"No... řekněme v půl dvanácté. Mohl byste přijet v půl dvanácté?"
"Ano."
Po mé stručné odpovědi ještě něco zablekotal, pak zavěsil.
Položil jsem sluchátko, vybalil a uložil si věci, napil se kávy, přivolal auto a vyjel na dostihy.

4

Rovina se v Jihoafrické republice běhá každou středu a sobotu po celý rok, jen občas i v jiné dny. Bylo proto účelné přijet do Johannesburgu ve středu dopoledne a stihnout odpoledne jediné dostihy, které se v ten den běží, v Newmarketu.
Zaplatil jsem vstupné a koupil si program. Ověřil jsem si, že jeden z Nerissiných neúspěšných má běžet později odpoledne.
Newmarket je na celém světě stejný. Tribuny, programy, koně, bookmakeři, atmosféra cílevědomého vzrušení, tradice a pořádku. Všude to je stejné. Šel jsem zvolna k padoku, kde chodili v kruhu koně startující v prvním dostihu. Uprostřed padoku postávaly stejné skupinky majitelů a trenérů, vedoucích stejné řeči plné naděje, o zábradlí se opírali stejně nadšení dostihoví diváci a prohlíželi si koně, stejně jako v Anglii.
Našly se odlišnosti, ale jen v maličkostech. Koně byli z pohledu Angličana o něco menší, útlejší, a po padoku je místo bílých stájníků v tmavším oblečení prováděli černí stájníci v bílých pláštích.
Protože ze zásady sázím jenom na koně, o kterých něco vím, nechal jsem ruce v kapsách. Vyšli žokejové ve svých pestrobarevných dresech, vylítli do sedel, koně vyšli na dráhu a pak cválali zpět, jejich kopyta duněla po vyprahlé zemi. Zvolna jsem kráčel k tribunám a rozhlížel se po Nerissině trenérovi Grevillu Arknoldovi. Měl mu běžet kůň v příštím dostihu, nemůže tedy být daleko, jistě je u sedlání.
Ani jsem ho hledat nemusel. Jak jdu k boxům, k sedlání, chytil mě nějaký mladík.
"Promiňte, nejste Edward Lincoln?"
Přikývl jsem, usmál se a pokračoval v chůzi.
"Asi bych se měl představit, jsem Danilo Cavesey. Myslím, že znáte moji tetu."
To mě zastavilo. Potřásli jsme si rukama.
"Já věděl, že máte přijet, samozřejmě, teta Nerissa poslala telegram Grevillovi, že jste na cestě sem, že tu máte nějakou premiéru a abychom se po vás dívali na dostizích. Takže jsem vás vlastně čekal."
Mluvil pomalu, kalifornsky lenivě a vřele. Nedivil jsem se, že se Nerisse líbil, byl opálený, měl upřímný, příjemný obličej, pěkné, střízlivě upravené, tmavě plavé vlasy, ztělesňoval obraz zdravého amerického mládí.
"Neřekla mi, že jste v Jihoafrické republice," podivil jsem se.
"Neřekla, protože to nevěděla." Odzbrojujícím způsobem se ušklíbl. "Přiletěl jsem teprve před několika dny, na dovolenou. Jo, jak se vůbec daří starý dámě? Nevypadala nejlíp, když jsem ji viděl naposledy." Spokojeně se usmíval. Nic netušil.
"Obávám se, že je vážně nemocná."
"Opravdu? To je mi fakt líto. Musím jí napsat, že tu jsem a že zjistím, co je s těmi koňmi."
"S koňmi?" opakoval jsem po něm.
"Jasně. Koně tety Nerissy neběhají dobře. Upřímně řečeno nestojí za nic." Vesele se zašklíbil. "Na osmičku do čtvrtýho dostihu bych být vámi nesázel, pokud chcete zůstat při penězích."
"Děkuju za radu. Nerissa se zmínila, že to jejím koním moc nevychází."
"To vám teda věřím. Ty by nedoběhli na vítězství, i kdybyste jim dal deset minut fóra a ostatní koně uspal."
"Máte tušení proč?"
"Nemám," pokrčil rameny. "Greville je z toho úplně vedle. Prej se mu něco takovýho nikdy nestalo."
"Není to nějaká viróza?"
"Nemůže bejt, jinak by to měli i ostatní, nejen ty tetiny. Už jsme to s Grevillem rozebírali, nemá představu, co by to mohlo bejt."
"Rád bych se s ním setkal," poznamenal jsem.
"Jasně. Poslyšte, ale proč vlastně nevypadneme z toho větru a nejdeme si sednout někam na pivo? Grevillovi teď poběží kůň, pozdějš se s náma určitě rád sejde."
"Dobře," přikývl jsem.
Šli jsme tedy na pivo. Danilo měl pravdu: jižní vítr byl ledový a jaro člověk jen vzdáleně tušil.
Danilovi mohlo být tak dvacet. Měl jasně modré oči, tmavě plavé řasy a zuby jak se sluší na Kaliforňana. Dělal dojem člověka, který ještě nepoznal tíži života, chlapce ne-li rozmazleného, tak určitě hýčkaného, dítěte Štěstěny.
Řekl mi, že studuje politickou vědu na Berkeleyské univerzitě a že mu do absolutoria chybí už jen rok. "Touhle dobou napřesrok už budu mít po škole..."
"Co chcete pak dělat?" zeptal jsem se, abych udržel hovor.
Pobaveně mu zajiskřilo v očích. "Budu muset něco vymyslet, zatím jsem se ale nerozhodl."
S budoucností si hlavu neláme, pomyslel jsem si, však si takoví, jako je on, starosti dělat nemusí.
Společně jsme se dívali na dostih. Grevillův kůň skončil třetí.
"Škoda," povzdechl si Danilo, "vsadil jsem si jen po čichu."
"Přišel jste o hodně. peněz?" zeptal jsem se s účastí.
"Ani ne. Jen pár randů."
Dva randy se rovnají jedné libře, jeden rand je o něco víc než dolar. O moc asi nepřišel.
Šli jsme od tribun k odsedlávání vítězů.

"Chcete něco vědět? Vůbec nejste, jak jsem si vás představoval."
"V čem?"
"No prostě... na to, že jste taková hvězda, jsem čekal někoho..., někoho výraznějšího, osobnost. Rozumíte mi?"
"Filmoví herci jsou mimo plátno stejné nuly jako kdokoli jiný."
Podezíravě se na mne podíval, ale já vůbec nežertoval, myslel jsem to vážně, Danilo sám byl mnohem výraznější osobnost než já. Sice jsem byl o kousek vyšší a měl jsem širší ramena, ale chybělo mi to něco navíc, co s rozměrem postavy nemá nic společného.
Člověk obcházející koně, který se umístil jako třetí, osahávající mu nohy a slabiny, byl podsaditý, svalnatý a tvářil se nespokojeně.
Danilo zahlédl, kam se dívám, a řekl: "To je Greville."
Pak mi ještě řekl, že paní, se kterou trenér krátce hovořil, je majitelka koně. I na dálku bylo jasné, že se trenér nechová omluvně, že hovoří úsečně. Věděl jsem ze zkušenosti, že si trenér musí vypěstovat tvrdou kůži, pokud si chce zachovat zdravý rozum. Člověk se nemůže věčně majitelům omlouvat, když jejich koně neuspějí, majitelé si musejí uvědomit, že navzdory všem snahám, navzdory dobré péči, dobrému ovsu a dobré práci se najdou jiní koně, kteří jednoduše umějí běhat rychleji. Greville Arknold se mi nicméně zdál nevlídný.
Po chvíli stájníci koně odvedli a dav se rozešel. Arknold poslouchal, co mu vypráví paní majitelka. Na dálku se zdálo, že se mu dokonce omlouvá. Domluvila, čekala na příznivou reakci trenéra, ale nedočkala se, tak se otočila a odešla.
Arknold zabloudil očima na Danila. Chvíli se na něj upřeně díval, pak tázavě povytáhl obočí. Danilo hlavou ukázal na mě a Arknoldova pozornost se následně na mne přesunula.
Přešel k nám, až když si mne důkladně prohlédl.
Danilo nás představil s tím, že nás naše seznámení jistě těší, že je nám oběma ctí.
Do Grevilla Arknolda jsem se nezamiloval ani tehdy, ani později, přestože se ke mně choval dobře. Usmál se, potřásl mi rukou a že prý je rád, že mne poznává, a že mu paní Caveseyová telegrafovala, že se možná ukážu na dostizích, a pokud ano, ať se o mne postará.
Měl suchý afrikánský přízvuk, a jak jsem později zjistil, stejně jako mnoho jeho krajanů hovořil plynně anglicky, afrikánsky i zulu. Měl masitý obličej, skoro neviditelná úzká ústa, na bradě a na šíji jizvy po akné, ježatý zrzavý knír. Usmíval se, vítal mne, ale oči měl chladné.
"Váš kůň běžel dobře," poznamenal jsem, jen abych něco řekl.
Znovu se zatvářil rozhněvaně. "Ta pitomá ženská trvala na tom, abych ho dnes nechal běžet, zatímco já ho chtěl nechat startovat až v sobotu, protože měl minulou sobotu těžký dostih v Turffonteinu, potřeboval ještě tři dny odpočinku."
"Měl jsem dojem, že se vám majitelka omlouvá."
"Ja. Omlouvala se. Ale pozdě. Měla mít rozum předtím. Je to dobrý hřebeček, v sobotu by přišel první. Byla to blbost. Majitelé by měli trenéra poslouchat, přece platěj za jeho odborný rady, ne? Měli by se leda vždycky těma radama řídit."
Neutrálně jsem se usmál. Jako majitel dostihového koně, docela slušného překážkáře, valacha, jsem nemohl spolknout to jeho "vždycky". Někdy, ba i většinou ano, ale ne vždy. Věděl jsem přinejmenším o jednom vítězi Velké národní, který by vůbec nestartoval, být to na trenérovi.
"Přečetl jsem si, že jeden z koní paní Caveseyové poběží ve čtvrtém dostihu," poznamenal jsem.
Zamračil se a přestal se tvářit panovačně.
"Ja. Předpokládám, že vám řekla, že její koně nijak slavně neběhaj?"
Přikývl jsem. "Řekla, že nemáte tušení, čím by to mohlo být," přikývl jsem.
"Nerozumím tomu," vrtěl hlavou. "Zachází se s nima jako s ostatníma. Stejný krmení, stejně běhají práci, všechno stejný. Nestůňou. Měl jsem u nich veterináře už několikrát. Dělá mi to starost, velkou starost."
"To si umím představit," řekl jsem s pochopením.
"Nechal jsem taky dělat testy na doping, stovky testů! Nikde nic."
"Vypadají dobře?" zeptal jsem se. "Chci říct, jestli byste podle toho, jak vypadají fit, od nich očekával lepší výkon?"
"Přijďte se na ně podívat. Teda... nevím, do jaký míry se v koních vyznáte..."
"Určitě se vyzná," řekl Danilo s jistotou. "Jeho otec byl přece stájník, to není žádný tajemství: `
"Vážně? V tom případě byste si třeba chtěl celý stáje prohlídnout, třeba vás i něco napadne, pokud jde o koně paní Caveseyový, co člověk ví."
Mluvil s ironií, bylo mi jasné, že takovou možnost vůbec nepřipouští. To ovšem znamená, že buď opravdu nemá tušení, co je vlastně v nepořádku, nebo to ví až moc dobře a je si naprosto jistý, že na to nepřijdu.
"Stáje si prohlédnu moc rád," řekl jsem.
"Dobře. Máte to mít. Co takhle zejtra odpoledne? Že bychom to spolu prošli při večerních stájích? V půl pátý?"
Přikývl jsem.
"Tak jsme domluvený. A co vy, Danilo? Přijdete taky?"
"Rád, Greville, jasně, to bude prima."
Bylo dohodnuto. Danilo se pak nabídl, že pro mne přijede do hotelu, že mne vyzvedne.
Chink, Nerissin kůň startující ve čtvrtém dostihu, vypadal v padoku dobře, měl pěknou lesklou srst, svaly silné a pružné. Nebyl příliš mohutný, ale měl inteligentní hlavu a silné, dobře vyvinuté plece. Nerissina sestra Portia za koně dala jako za ročka dvacet pět tisíc randů, protože měl skvělý původ. Od té doby kůň zvítězil jen v jediném dostihu.
"Co si o něm myslíte, Linku?" zeptal se Danilo, opírající se o zábradlí u padoku.
"Vypadá docela fit," řekl jsem.
"Jo, to vypadají všichni, jak říká Greville."
Chinka vedli dva stájníci, každý z jedné strany. Arknoldova bezpečnostní opatření neměla chybu.

Kůň měl nohy stavěné tak, že se těžko dala odhadnout pružnost kroku. Ostatně všichni koně jako by stáli na špičkách, nejspíš proto, že se věčně pohybovali na tvrdé půdě. Chink klusal ke startu stejně plavně jako ostatní, vešel do startovního boxu a odstartoval s lehkostí. Silným dalekohledem jsem sledoval každý jeho krok.
První půl míle šel bez námahy, asi v šesté pozici, šel dobře, hned za první skupinou. Když koně zatočili na cílovou rovinku a začali zrychlovat, Chink nezrychlil. Viděl jsem hlavu jezdce, rytmus, v jakém se žokej pohyboval, to vše napovídalo, jak usilovně se snaží koně vyjíždět. Marně. Chinkovi došla energie, a s tím nikdo nic nepořídí, ani nejlepší jezdec světa. .
Odložil jsem dalekohled. První zvítězil lehce, davy burácely, Chink se vrátil bez vavřínů, neoslavovaný, ani už nesledovaný, přišel za vítězem o dobrých třicet délek.
Šel jsem s Danilem dolů k odsedlávání a připojil se ke Grevillu Arknoldovi. Byl ustaraný a zasmušilý.
"Tak jste to viděl," řekl.
"Ano," přikývl jsem.
Chink byl zpocený a vypadal unaveně. Stál se svěšenou hlavou, jako by se styděl.
"Co si o tom myslíte?" zeptal se Arknold.
Mlčky jsem zavrtěl hlavou. Chink dělal opravdu dojem pomalého koně, přitom však jak podle původu, tak podle rychlosti, jakou vyvinul v dubnu, ve svém jediném vítězném dostihu, by pomalý být neměl.
Chink ani ostatní koně nemohli všichni mít špatné srdce nebo špatné zuby nebo špatnou krev, taky se to neprokázalo, a vyšetřovali je všechny důkladně a opakovaně. Všichni nemohli ani trpět nějakým exotickým postižením, vyloučeno.
Koně nejezdil pokaždé týž jezdec. Jak jsem zjistil z Nerissiných dokladů, bylo v Jihoafrické republice ve srovnání s Británií dostihových jezdců málo, na Natalské dráze poblíž Durbanu, v centru dostihového sportu, jezdilo jen třináct žokejů a dvaadvacet učňů.
Ve státě byla čtyři hlavní dostihová centra: Johannesburská dráha v Transvaalu, Pietermaritzbursko-durhamská dráha v Natalu, Portelizabethská dráha ve Východním Kapsku a dráha v Kapském Městě. Nerissini koně běhali na všech drahách, jezdili je místní žokejové, a vždy se stejně neslavným výsledkem.
Koně byli rychlí do května, od června pomalí.
Pohybovali se různě z místa na místo, ze závodiště na závodiště, chyba tedy těžko vězela doma.
Žádné onemocnění, žádný doping. Žádná stálá adresa. Žádný stálý jezdec.
To vše směřovalo k jedinému řešení, jedinému zdroji potíží. Sám trenér.
Trenér snadno docílí, aby jeho kůň nezvítězil, pokud chce. Stačí když koně nechá krátce před dostihem běžet ostré cvaly. Mnoho koní přišlo o vítězství pro neúmyslnou nadměrnou zátěž v nevhodnou dobu, těžko komu dokázat záměr.
Trenéři své koně zřídkakdy nechávají prohrávat cíleně, protože jim vítězství přináší víc. Vycházelo mi ale, že v tom nejspíš jede sám Arknold, a že možná používá nejjednodušší metodu vedoucí k neúspěchu, jaká existuje.
Pomyslel jsem si, že by se Nerissin problém vyřešil nejsnáz, kdyby dala koně do tréninku jinam, jinému trenérovi.
Napadlo mě, že bych se už vlastně mohl sebrat, jet domů a říct jí to. Mělo to dva nepříjemné háčky.
Za prvé jsem slíbil účast na premiéře, a do té ještě zbývaly dva týdny.
Za druhé jsem možná věděl, kdo a co s koňmi dělá. Neměl jsem tušení proč.

5

Páni a dámy od tisku (přesněji řečeno smečka neoholených lidí v rolácích, záměrně nedbale oblečených, jeden druhému podobných) znuděně vstali, když jsem přesně dvě vteřiny po půl jedenácté vešel do Dettrick Room v budově Randfontein.
Clifford Wenkins na mne čekal v hale, štěbetal jako obvykle a dlaně měl ještě víc zpocené. Vyjeli jsme spolu nahoru výtahem a Clifford mi cestou vykládal, koho všeho pozval a kdo měl přijít. Taky prý přišli z rozhlasu, jestli mi to nevadí?
Prý stačí, když jim do diktafonu odpovím na otázky. Jestli by mi to nevadilo. Taky tam měli být redaktoři z deníků, týdeníků a ženských časopisů, navíc nějací lidé, kteří přijeli zvlášť kvůli mně z Kapského města a Durbanu.
Bohužel jsem to tušil. Už ale nebylo úniku.
Nezbývá nic jiného, musím sehrát slušnou roli, pomyslel jsem si, než výtah zastavil.
"Ještě moment...," zarazil jsem Wenkinse.
Zůstal stát před výtahem. Dveře za námi zapadly.
"O co jde?" zeptal se vystrašeně.
"O nic nejde. Potřebuji jen chvilku pro sebe, než tam půjdeme."
Nechápal, co chci, přestože by měl vědět, že chvilku soustředění potřebují i jiní, nejen herci. člověk potřebuje vyšší hladinu adrenalinu, rychlejší tep. V takové chvíli je třeba zařadit vyšší rychlost, zapojit mozek na plné obrátky. Politici to dokážou během několika vteřin.
"Dobře," řekl.
Povzdechl si úlevou. Přešli jsme halu k naleštěným dveřím. Vešli jsme.
Panstvo se zdvihlo z pohovek i z podlahy, odlepilo se ode zdi. Několik pánů uhasilo cigarety, několik vykuřovalo klidně dál.
"Ahoj," řekl jeden z nich a ostatní jako smečka šelem čekali, co bude.
Ten, co promluvil, byl předtím na letišti a nepředpokládal, že se zachovám jinak, než jsem se choval tam.

"Ahoj," odpověděl jsem.
Samozřejmě že jsem to dokázal, to uhraje každý herec, když chce. Viděl jsem na nich, jak se uvolnili, jak je opouští únava, jak se jim v očích objevuje úsměv. Věděl jsem, že už mne na cucky neroztrhají, i když mi budou klást nepříjemné otázky, které mají zaručeně připravené v notesech.
Ten, co pozdravil, byl zřejmě vůdce smečky. Podal mi ruku a řekl:
"Jsem Roderick Hodge z Rand Daily Star, píšu úvodníky."
Bylo mu ke čtyřiceti, ale odmítal stárnout, bylo to vidět na jeho vlasech, oblečení, způsobu řeči. Byl trochu fanfaron, ale taky tvrdý, zkušený novinář.
Potřásl jsem mu rukou a usmál se na něho jako na přítele. Potřeboval jsem přítele.
"Poslyšte, jestli nespěcháte, bude lepší, když si na to sedneme. Pak se mě ptejte, na co chcete, třeba po skupinách, můžu chodit od jedné k druhé, budete tak mít na všechno víc času, než kdybych si jednoduše stoupl před všechny."
Považovali to za rozumné. Nikdo nechvátal, jak se zdálo. Roderick suše utrousil, že nikdo neodejde, dokud všichni nedostanou napít. Atmosféra se rychle uvolňovala a po chvíli jsme už spolu seděli jako stará parta kamarádů.
Jako obvykle kladli nejdřív osobní otázky.
Prý si spočítali, že mi je třiatřicet, jestli to souhlasí?
Souhlasí.
Jestli jsem ženatý? Ano. Šťastně? Ano. Je to moje první nebo druhé manželství? První. A kolikáté u mojí ženy? Taky první. Chtěli vědět, kolik mám dětí, jak se jmenují a kolik jim je. Potom jak velký prý máme dům. Kolik pokojů. Kolik dům stál. Kolik máme aut, psů, koní a lodí, kolik vydělám za rok, kolik jsem dostal za roli ve Skalách.
A kolik dávám své ženě na šaty? A jestli si myslím, že žena má být doma?
"Srdcem určitě," usmál jsem se a potěšil tazatelku z redakce ženského časopisu. Ostatní nebyli tak nadšení.
Pročpak nežiju v nějakém daňovém ráji? Líbí se mi v Anglii. Prý žít v Anglii je luxus. Ano, jistě. Jestli jsem milionář. Někdy možná ano, podle kursu a cen. Když prý mám tolik peněz, proč vůbec ještě pracuju? Abych měl na daně.
Clifford Wenkins někde sehnal dodavatele občerstvení a ti přinesli kávu, sýrové tyčinky a skotskou. Lidé od tisku si lili whisky do kávy a spokojeně vzdychali. Já si whisky do kávy nenalil a měl jsem co dělat, abych se ubránil vrchnímu, který se mi ji chystal desetinásobně zředit vodou. Už mi došlo, že v Jihoafrické republice musí být sklenice plné, v horkém klimatu to mělo logiku, ale zatím byla zima a skotská se ředěním znehodnotí.
Wenkins se díval na skromné množství tekutiny v mé sklenici.
"Doleju vám vodu, nechcete?"
"Trochu vody tam mám. Mně to chutná takhle."
"Fakt?"
Odběhl a vrátil se s vousáčem s mikrofonem s dlouhou šňůrou. Tvář vousáče zcela postrádala humor, usoudil jsem tedy, že to nebude příliš živý rozhovor. Ubezpečil mne, že odpovídám krásně a že mu to přesně zapadne do pětiminutového intervalu v jeho sobotním večerním pořadu. Vzal mi pak mikrofon, který jsem do té doby držel v ruce. Pak mi rukou potřásl a uklidil se do rohu, kde měl složenou nahrávací aparaturu.
Pak jsem měl mít další rozhovor, tentokrát pro vysílání pro ženy, ale u nahrávací aparatury se objevily nějaké technické nesnáze. Procházel jsem místností, sedal si na podlahu, na opěradla křesel, opíral se o rámy oken, nebo jsem jen tak stál.
Skotská je trochu odvázala, takže se pustili do vážnějších otázek. Co si myslím o Jihoafrické republice? Líbí se mi. Jaký mám názor na jejich politickou situaci? Nemám žádný, jsem v zemi teprve den, za tak krátkou dobu si člověk názor vytvořit nemůže. Řekli, že jiní lidé už většinou s názorem přijíždějí. Řekl jsem, že to nepovažuju za moudré.
Co si myslím o rasové diskriminaci? Klidně, neútočně jsem poznamenal, že každá forma diskriminace vede k nespravedlnostem. Řekl jsem taky, že lituju, jak se někteří lidé chovají zaujatě vůči ženám, židům, domorodcům, americkým Indiánům a jednomu mému příteli v Nairobi, který nemůže v Nairobi dostat důstojné místo v oboru, ve kterém vyniká, protože je bílý.
Pak jsem řekl, že na podobné otázky už odpovídat nebudu, a že bych rád opustil politiku a lidská práva, leda že by oni byli schopni a ochotni rozebrat rozdíly mezi ekonomickou teorií labouristů a toryů.
Dali se do smíchu. Ne, to prý raději ne.
Vrátili se k filmům a kladli takové otázky, na jaké se odpovídá snadno.
Je pravda, že jsem začínal jako kaskadér? Ano, to celkem souhlasí. Jezdil jsem ve všem možném, v Robinu Hoodovi i v Útoku lehké kavalerie. Jednou před sólovou jízdou si mne zavolal režisér. Dal mi krátký text a řekl, že mne bere. Byla to romantická historka a já se za ni omlouval, ale život občas takové historky píše.
Jak prý to bylo dál? Jak dál? Pak jsem dostal slušnější roli ve filmu téhož režiséra. Kolik mi tehdy bylo? Dvacet dva, byl jsem už ženatý, a žil jsem se ženou o fazolích v suterénním bytě v Hammersmithu. Chodil jsem tehdy už tři roky na kursy řečnictví a herectví.
Stál jsem poblíž středu místnosti, když se za mnou otevřely dveře. Clifford Wenkins se otočil, zamračil a vykročil, aby situaci řešil.
"Obávám se, že sem nemůžete," štěkal důležitě. "Tady je soukromá společnost, je mi líto, ale promiňte... Počkat, sem nesmíte..., je tu soukromá společnost..., počkat!"
Wenkins prohrával. Ani jsem se nedivil.
Pak mne najednou někdo plácl po rameni a u ucha se mi ozval známý zvučný hlas.
"Linku, kamaráde, řekni tomuhle..., tomu člověku, že jsme starý kamarádi. Zdá se, že mne sem nechce pustit. Poslyš..."
Otočil jsem se a užasl. Pak jsem řekl Wenkinsovi: "Toho byste tu mohl nechat, je to kameraman."
Conrad povytáhl obočí. "Hlavní kameraman, kamaráde, hlavní!"

"Odpusť," řekl jsem pobaveně. "Dáš si skotskou?"
"Jo, to by se mi docela líbilo."
Wenkins to vzdal a šel Conradovi pro skleničku. Conrad se rozhlédl, zaznamenal uvolněnou atmosféru, cigaretový kouř, nedopité hrnečky kávy a sklenky a neformálně diskutující skupinky lidí, sedících kde se dá.
"Dobrý bože! To se mi snad zdá, nechci věřit svým očím. Abych řekl pravdu, když jsem slyšel, že tady v Johannesburgu má dnes tiskovku Edward Lincoln, jednoduše jsem tomu nevěřil. Byl jsem ochotný se vsadit, že to je omyl. Pak mi řekli, kde se to koná a že je to sezvaný do nóbl salonu v posledním patře Randfonteinu. Ať prej se jdu podívat. Tak jsem šel." Kdesi v břiše mu začal bublat smích, až vybublal na povrch.
Zaburácel smíchy.
"Bud zticha," okřikl jsem ho.
Rozpřáhl ruce a ukázal na místnost. "Oni netuší, co mají, oni vůbec netuší, čeho jsou svědky. Že mám pravdu? Nemají tušení..."
"Sakra Conrade, buď zticha!"
Pochechtával se dál. "Páni, kamaráde, já netušil, že to umíš, myslím, když nejsi na place. Tygři ti žerou z ruky. No to se těším, co tomu řekne Evan."
"Ten hned tak něco neřekne. Je od nás deset tisíc kilometrů daleko."
Potřásl pobaveně hlavou. "Kamaráde, Evan je tady, v Johannesburgu, skoro za rohem odtud."
"To snad ne!"
"Ale jo," utřel si od smíchu uslzené oči palcem. "Snad abychom šli na oběd, kamaráde, všecko ti to budu vyprávět."
Zadíval jsem se na hodinky. Bylo půl jedné.
"Za chvilku, ještě jsem slíbil jeden rozhovor do rozhlasu, jen čekám, až se najde náhradní mikrofon nebo co."
Roderick Hodge se odpoutal od jedné skupinky u okna a přivedl ke mně jakousi pěknou slečnu. V tu chvíli taky dorazil Wenkins s pitím pro Conrada.
Slečna, redaktorka rozhlasového ženského vysílání, měla tvář, jaká by se u jiné zdála obyčejná, jenže tahle slečna měla k tváři houští kudrnatých hnědých vlasů, veliké tmavé brýle ve žlutých obroučkách a štíhlou postavu v oranžovo-béžovém kostkovaném kalhotovém kostýmu. Její příjemná, prostá otevřenost stírala dojem výstřednosti.
Conrad si ji uznale prohlížel a vyprávěl jí přitom, že se mnou natočil už tři filmy.
Roderick okamžitě zaostřil.
"Jak se s ním pracuje?" zeptal se.
"To není fér," bránil jsem se.
Roderick s Conradem na mne nedbali. Conrad se na mne zadíval, našpulil rty, zdvihl ruku, postupně ohýbal jeden prst po druhém a přitom s gustem vypovídal.
"Trpělivý, silný, přesný a dochvilný, pravý profesionál, puritán." Pak se ke mně otočil: "Dobrý, co?"
"Hm."
Jak se dalo očekávat, Roderick se okamžitě chytil poslední charakteristiky. "Jak to myslíte, že je puritán?"
Conrad se bavil. "Všechny jeho partnerky si stěžují, že je líbá umělecky a ne lidsky."
Viděl jsem na Roderickovi, jak mu hlavou letí titulky. Oči mu zářily.
"Moji synové to nevidí rádi," poznamenal jsem.
"Co?"
"Když můj starší syn viděl, jak ve filmu líbám někoho jiného než maminku, týden se mnou nemluvil."
Rozesmáli se.
Tehdy to k smíchu nebylo ani trochu. Pětiletý Peter se začal v noci pomočovat, každou chvíli se dal do pláče a dětský psychiatr nám vysvětlil, že to je ztrátou jistot. Prý jako by ztrácel svůj svět, protože jsem líbal cizí paní a pohádal se s maminkou. Stalo se to krátce po Libbyině úrazu, takže nás napadlo, jestli ho taky netrápí ta nehoda, ale my mu nikdy neřekli, že Libbyina nemoc s tou nehodou souvisí, a ani jsme mu to nikdy nehodlali říct. Takovou věcí člověk dítě zatížit nesmí, zbytečný a marný pocit viny může pokřivit vývoj dítěte, otrávit mu celý život.
"Jak jste to vyřešili?" zeptala se redaktorka s pochopením.
"Vzali jsme ho na několik pěkných zdravých hororů."
"Jo to jistě," řekl Conrad.
Přicupita1 Clifford Wenkins. Na čele se mu perlil pot. Napadlo mne, jak to asi zvládá v létě, v horku.
Vítězoslavně mi vrazil do ruky mikrofon se šňůrou zapnutou kdesi v rohu u nahrávací aparatury.
"Tak, už to tady máme..., tedy, je to v pořádku." Zmateně se podíval na slečnu redaktorku. "Už to je snad v pořádku, Katyo, tedy myslím, že to je v pořádku."
Zadíval jsem se na Conrada. „Včera na dostizích jsem se naučil jedno afrikánské slovo, to bys měl realizovat, než dodělám tenhle rozhovor."
Conrad se tvářil podezíravě. "Jaký slovo?"
"Voetsek, " řekl jsem nevinně.
Všichni se poslušně a zdvořile stáhli. Voetsek znamená "vypadni". Když to někdo Conradovi vysvětlil, dal se znovu do smíchu.
"Kdyby to tak viděl Evan..."
"Zapomeň teď na Evana."
Conrad vzal Rodericka za rameno a odváděl ho. Oba vypadali pobaveně.
Katye se smály oči za velkými brýlemi. "Když si vzpomenu, že všichni z letiště tvrdili, že jste studený jak leklá ryba..."
Usmál jsem se na ni. "Asi jsem byl unavený."

Pak jsem se zadíval na její notes. "Na co se budete ptát?"
"Jako ostatní." V očích jí ale tančili čerti, moc jsem jí nevěřil.
"Dobrý, Katyo," křikl na ni člověk od elektroniky. "Můžeme jet."
"Dobře."
Zadívala se do notesu a pak na mne. Byl jsem od ní tak na metr, v jedné ruce mikrofon, ve druhé sklenici. Dívala se na mne, kudrnatou hlavu ke straně, pak udělala velký krok a byla přímo vedle mne.
"Takhle to bude lepší," řekla. "Je tu moc rámusu. Musíme být oba co nejblíž mikrofonu. Je to starý krám, jak koukám, možná ho radši podržím sama. Vám asi trochu překáží..." Vzala mi mikrofon z ruky a křikla na muže v rohu. "Dobrý, Joe, zapni to."
Joe to zapnul.
Vtom to Katyou strašlivě trhlo, od hlavy až k patě, prohnula se jako luk a upadla na zem.
Rozprávějící se otočili, vydechli leknutím, vykřikovali, propuklo zděšení.
"Vypněte to," křikl jsem ostře. "Okamžitě všechno vypněte."
Roderick vykročil ke Katye s rozpřaženýma rukama. Odtáhl jsem ho zpátky.
"Ať Joe okamžitě vypne ten zatracený mikrofon, nebo taky dostanete elektrickou ránu."
Dotyčný Joe přiběhl celý bledý. "Už je to vypnutý, vypnul jsem to."
Očekával jsem, že si budou vědět rady, že budou vědět co dělat, všichni. Ale oni tam jen tak stáli a civěli na mne, jako by bylo samozřejmé, že to já si budu vědět rady, ve filmu přece vždycky všechno řeším já...
Ach můj bože.
Jsou všichni k ničemu a čas je drahý. Katya nedýchá.
Klekl jsem si vedle ní, sundal jí brýle a rozepnul košili u krku. Zaklonil jsem jí hlavu a začal s dýcháním z úst do úst.
Slyšel jsem, jak Roderick říká: "Zavolejte doktora a sanitku.... proboha dělejte!"
Klidně, mírně a vytrvale jsem do ní dýchal, hruď se jí zdvihala a klesala.
Elektrický proud může usmrtit, zastavit srdce.
Snažil jsem se jí nahmatat na krku puls, ale marně. Roderick pochopil, co dělám, a pokusil se nahmatat puls na zápěstí.
Taky marně. Tvářil se zoufale. Katya pro něho byla určitě víc než kolegyně.
Dvě minuty jako by trvaly celou věčnost. Roderick přiložil ucho ke Katyině hrudníku. Pokračoval jsem v dýchání a vteřinu po vteřině ve mně sílil pocit, že to je k ničemu, že ona už nežije. Byla šedá a chladná jako smrt.
Roderick ucítil první údery srdce dřív než já, viděl jsem to na něm. Pak jsem i já pod prsty ucítil dvě vlny tepu na jejím hrdle, pak další, nepravidelné údery, až nakonec nastoupil neuvěřitelně pravidelný, pomalý rytmus, tep sílil, životodárné pum-pum pum-pum. Srdce už zase plnilo svůj úkol.
Roderick sevřel rty, tvář zrůzněnou, šlachy na krku napjaté, jak se snažil zadržet pláč. Stejně mu po tvářích tekly slzy, marně je prsty stíral.
Dělal jsem, že to nevidím, protože si to nejspíš přál, ale bože odpusť mi, uvědomil jsem si v tu chvíli, že ten výraz, tu reakci, někdy nějak ve filmu použiju. Každou zkušenost, všechno, čeho je člověk svědkem, bez ohledu na to, jak intimní a osobní to je, herec dříve či později použije.
Pak začala nepravidelně, namahavě dýchat spontánně. Její dech mi procházel nosem, bylo to zvláštní, jako by dýchala ze mne.
Narovnal jsem se a přestal jí držet čelist. Nepřestávala dýchat. Nejdřív jen povrchně a nepravidelně, namáhavě.
"Musí se zahřát. Potřebujeme přikrývky."
Roderick se na mě omámeně podíval. "Ano. Přikrývky."
"Přinesu!" řekl někdo.
Přítomní přestali zadržovat dech. V místnosti zazněl šum. Zmrazující šok se změnil v úzkostlivý, a ten ustoupil úlevě.
Pak se přítomní povzbudili whisky. Ožili.
Viděl jsem, jak se Clifford Wenkins dívá na Katyu, byla ještě v bezvědomí. Clifford měl obličej zsinalý a jakoby z mokrého bláta. Výjimečně ztratil řeč.
Conrad výjimečně vynechal kamaráda. Tušil jsem ale, že jeho podivný, prázdný výraz, se kterým celé dění pozoroval, nezpůsobil šok, že stejně jako já vnímá detaily úrazu elektrickým proudem profesionálně, jako kameraman, pro budoucí použití, že zvažuje úhel záběru, světlo a stín, barevnost. V tu chvíli jsem se zamyslel nad tím, kdy se zneužití citových bouří a zoufalství jiných stává hříchem.
Někdo přinesl přikrývky a Roderick do nich třesoucíma se rukama Katyu zabalil a hlavu jí podložil polštářem.
Řekl jsem mu: "Až se vzbudí, nebude to valné, počítejte s tím, že bude ještě popletená, aspoň myslím."
Přikývl. Děvčeti se vracela normální barva. Bylo už jisté, že přežije. Nejhorší úzkost minula.
Pak se na mne najednou zadíval, na mne, na Katyu, a znovu na mne. Vzbouřené city se uklidnily. Vrátil se na zem.
"Vy jste Edward Lincoln...," řekl, jako by to byla novinka.
I on měl potíže se svým svědomím. Má nebo nemá využít jako novinář to, že jeho přítelkyni hrozila smrt?
Oba jsme se rozhlédli po místnosti. Společnost výrazně prořídla. Podíval jsem se Roderickovi do očí a snadno uhádl, co si myslí: tisk běžel k telefonům, a Roderick byl jediný svědek události z listu Rand Daily Star.
Znovu se zadíval na dívku. "Bude v pořádku, viďte že bude?"
Nerozhodně jsem máchl rukama. Neodpověděl jsem přímo. Nemohl jsem vědět, jestli bude v pořádku. Doufal jsem, že se jí srdce nezastavilo na víc než tři minuty a že u ní nedošlo k nenapravitelným změnám na mozku. Absolvoval jsem kurs první pomoci před mnoha lety a moc jsem si toho už nepamatoval.
V Roderickovi zvítězil novinář. Prudce vstal a řekl: "Můžete pro mne něco udělat? Nedopusťte, aby ji odtud odvezli, ani do nemocnice ne, dokud se nevrátím."

"Budu se snažit," přikývl jsem.
Rychle odešel.
Joe, člověk od nahrávací aparatury, stáčel šňůru vadného mikrofonu, kterou předtím opatrně odpojil ze sítě. Díval se na mikrofon.
"Je to starej krám, já ani nevěděl, že ho ještě máme. Našel se v tý bedně... Bůh ví, že lituju, že jsme ho vůbec použili. Jenže se nám zdálo, že je lepší vzít ten starej než čekat, až nám přivezou ze studia jinej. Postarám se o to, aby už nikdy nic nezpůsobil. Rozmontuju ho a vyhodím."
Conrad došel ke mně a díval se na Katyu. Začínala projevovat další známky života, probírala se. Zachvěla se jí víčka. Pohnula se.
"Je ti jasný, kamaráde, že až skoro do chvíle neštěstí jsi ten mikrofon držel ty?"
"Ano, je mi to jasné."
"Kolik lidí v týhle místnosti vědělo, že jediná záchrana po úrazu elektrickým proudem při zástavě všeho je umělý dýchání? Jak bys to odhadoval?"
Zadíval jsem se mu do očí. "Věděls to ty?" zeptal jsem se.
Povzdechl si.
"Jsi hrozně věcný. Ne, nevěděl."

6

Danilo pro mne přijel k hotelu Iguana Rock půjčeným triumphem ve čtyři hodiny. Měl na sobě rudou rozhalenku a tvář opálenou a usměvavou.
Vrátil jsem se do hotelu teprve hodinu předtím, seděli jsme s Conradem dost dlouho u oběda (sendviče a pivo) v malém, nenápadném baru. Katyu odvezli do nemocnice a rozčilený Roderick jel za ní. Ostatní novináři si mohli na svých psacích strojích upsat prsty. Clifford Wenkins se na chvíli někam vytratil, ale když jsme s Conradem odcházeli, viděli jsme ho, jak něco důležitě vykládá do telefonu. Nejspíš podává hlášení Worldiku. Málem jsem si povzdechl. Nebyla šance, že by událost prošla bez povšimnutí a zájmu veřejnosti, že by se zdála nezajímavá.
Danilo cestou švadronil. Jel po vyvýšeném objezdu Sir de Villiers Graaf, trasou znamenající boží požehnání pro obyvatele centra, protože městským ulicím odlehčila od projíždějících vozidel.
"Nedovedu si vůbec představit, jak to v Johannesburgu vypadalo, než tuhle nadúrovňovou silnici postavili," řekl Danilo. "Takhle mají problémy s dopravou, a pokud jde o parkování..., dole je zaparkovaných aut jak mravenců na koláči..."
"Jak se zdá, tak už to tu znáte. Jste tu často?"
"Kdepak, co vás napadá." Ušklíbl se. "Jsem tu teprve několik dní, a předtím jsem tu byl jen jednou. Tady se ale hned při prvním pokusu o zaparkování naučíte, že každý parkoviště je věčně obsazený a že se vám nikdy nepodaří zaparkovat blíž jak takových čtyři sta metrů od místa, kam jedete."
Jel dobře a klidně, přestože byl zvyklý jezdit na opačné straně silnice.
"Greville bydlí blízko Turffonteinu," řekl, "co nevidět z týhle nadúrovňový silnice sjedeme... Nebylo na tom ukazateli napsáno Eloff Street Extension?"
"Bylo," přikývl jsem.
"Výborně," sjel z dálnice M 1.
Míjeli jsme fotbalová hřiště a kluziště.
"Tady tomu říkají Wembley," vysvětloval Danilo. "Tamhle kus dál je jezero, jsou tam lodě, taky barevný vodotrysky, co stříkají podle hudby, do rytmu."
"Byl jste tam?"
"Ne..., nejspíš mi to vyprávěl Greville. Prý tam taky často vytahujou z vody shnilý a bezhlavý mrtvoly."
"Hezké," poznamenal jsem. Ušklíbl se.
Než jsme dojeli k Turffonteinu, zahnul na vedlejší silnici, ke konci jen prašnou, s tvrdým, udusaným povrchem.
"Ono tady už skoro pět měsíců nepršelo," vysvětloval Danilo. "Je tu fakt velký sucho."
Tráva byla zahnědlá, ale to jsem očekával. Překvapilo mě, co mi Danilo pověděl: až zaprší a oteplí se, všechno se krásně zazelená.
"Škoda že tu nebudete, až pokvetou žakarandy," poznamenal Danilo, "po vašem odjezdu už budou kvést celý rok."
"Vy jste to zažil?"
Zaváhal. "Ne tak docela. Když jsem tu byl naposledy, nekvetly. Vím to od Grevilla."
"Aha."
"Tak, už jsme tady, tady bydlí Greville."
Zabočil mezi přísné zděné pilíře a pokračoval po vyštěrkované cestě ke stájím, které jako by sem někdo přenesl přímo z Anglie.
Arknold už byl na dvoře. Hovořil s černým Afričanem, kterého nám představil jako svého hlavního stájníka Bartyho. Barty vypadal stejně tvrdě jako Arknold. Statný, silný, asi třicetiletý chlap s býčí šíjí a bezúsměvnýma studenýma očima. Byl to první černý Afričan, se kterým jsem se setkal, který se netvářil dobrosrdečně. Trochu mne to překvapilo. Choval se nicméně zdvořile a Danila pozdravil jako někoho, koho vídá často.

Arknold nám oznámil, že jsou připravení a že bude nejlíp, když hned vyrazíme na obhlídku stájí. Koně vypadali stejně jako ti, které jsem viděl na dráze, jako by tančili na špičkách, a měli o trochu drobnější kostru než koně u nás doma. Na pohled by Nerissiny koně od ostatních člověk nerozeznal. Vypadali dobře, měli dobré nohy, jasné oko. Byli ve stájích v různých blocích, roztroušení mezi ostatními. Hřebečci v jedné budově, klisničky ve druhé. Všechno bylo tak, jak to má být, všechno normální, jako v Anglii.
Všichni stájníci byli mladí a černí. Jako všude na světě byli majetnicky pyšní na své koně. Kromě té pýchy jsem si ale povšiml jiné zvláštní reakce, a u všech stájníků.
Na mne se usmívali, k Arknoldovi se chovali s respektem, Bartyho se očividně báli.
Neměl jsem tušení, jakou nad nimi může mít záhadnou moc, a taky jsem se to nikdy nedozvěděl. Kdykoli se ale přiblížil, couvali a měli neklidné oči, ovládal je mnohem silněji, než by dokázal kterýkoli britský hlavní stájník.
Vzpomínal jsem na otce a jeho vládu železné ruky. Stájníci na jeho pokyn okamžitě skákali a učni běhali na povel stejně jako já, ale fyzický strach z otce určitě nikdo neměl.
Zadíval jsem se na Bartyho a taky se trochu otřásl. Nepřál bych si být jeho podřízený. Stájníkům jsem se nedivil.
"Tohle je Tables Turned," řekl Arknold, když jsme se blížili ke stání tmavě kaštanového hřebečka. "Taky patří paní Caveseyové, v sobotu startuje v Germistonu."
"Do Germistonu jsem se chtěl jet podívat," poznamenal jsem.
"Výborně," řekl Danilo.
Arknold přikývl bez většího nadšení. Slíbil, že mi nechá volné lístky u vchodu na závodiště.
Vešli jsme do boxu a strávili povinnou chvíli prohlížením koně od hlavy k patě. Arknold ho porovnával s tím, jak vypadal včera, a já se snažil o koni říct něco hezkého.
"Má dobrou šíji a silné plece." Hlavu už tak slavnou nemá, pomyslel jsem si.
Arknold pokrčil rameny. "Vzal jsem ho s ostatníma na zimu do Natalu. Měl jsem tam skoro všechny koně po tři měsíce, děláme to tak každý rok. Koně vždycky ustájíme v Summerveldu."
"Kde je Surnmerveld?" zeptal jsem se.
"Spíš co je Summerveld. Je to velký areál s možností ustájení asi osmi set koní, u Shongweni blízko Durbanu. Vždycky si tam na sezónu pronajímáme celý blok stájí. Je tam všechno, co člověk potřebuje, cvalový dráhy, restaurace, ubytovny pro stájníky, všechno, dokonce i škola pro stájníky a učně."
"Letos vám to ale moc nevycházelo, co?" zeptal jsem se soucitně.
"Ostatní koně několikrát zvítězili, ale koně paní Caveseyové... Abych byl upřímný, mám jejích koní tolik, že si nemůžu dovolit, aby všichni běhali slabě. Kazí mi to pověst, chápete."
Chápal jsem. Taky mi přišlo, že to bere až příliš klidně.
"Tak kupříkladu tenhle," poplácal koně po zádi, "podle formy na začátku roku a podle původu měl mít Tables Turned slušnou šanci v červnu při Hollis Memorial Plate, to je jedna ze špiček pro dvouleté... Nakonec běžel přesně tak, jak běžel Chink v Newmarketu, a to jste viděl. Zabalil to pět set metrů před cílem, byl vyčerpaný, a já bych předtím přísahal, že je v perfektní formě."
Kývl na stájníka, který držel koně u hlavy, otočil se na patě a vyšel z boxu. O kus dál jsme došli k dalšímu Nerissinu koni. Ten v Arknoldovi budil ještě větší nelibost.
"Tohle hříbě, Medic, ten sliboval, že z něj bude světová hvězda. Myslel jsem si, že v červenci má šanci zvítězit v Natal Free Handicapu, ale nakonec jsem ho do Clairwoodu vůbec neposlal. Všechny čtyři přípravný dostihy běžel prachmizerně."
Měl jsem pocit, že jeho rozhořčení není tak zcela upřímné. Jistě, vadilo mu, že všichni Nerissini koně běhají neúspěšně, ale zdálo se mi, že dobře ví, proč to tak dopadá, ba dokonce, že to možná sám zařídil.
S Bartym v patách vytýkal stájníkům drobná opomenutí. Když jsme si prohlédli všechny koně, šli jsme k Arknoldovi na skleničku.
"Všichni koně paní Caveseyové jsou dnes samozřejmě tříletý," vysvětloval Arknold, "tady se věk koně počítá k prvnímu srpnu, ne k prvnímu lednu jako u vás."
"Aha."
"V srpnu se tady na Randu, jako kolem Johannesburgu, nic zvláštního neběhá, nic velkýho tu neuvidíte, jak se obávám."
"Mně připadá všechno zajímavé," řekl jsem podle pravdy. "Necháte koně paní Caveséyové běhat jako tříleté?"
"Nechám je běhat, dokud ji nepřestane bavit platit trénink," řekl zasmušile.
"A co kdyby se rozhodla koně prodat?"
"Teď by za ně dohromady nic nedostala."
"Kdyby je chtěla prodat, odkoupil byste některé z nich?"
V tu chvíli nás právě vedl k sobě do kanceláře. Hned neodpověděl. V kanceláři byla spousta písemností, Knihy formy, registratury a obyčejné židle. Arknold nedopřával svým hostům pohodlí, aby se mu v pracovně nerozseděli.
Nemoudře jsem otázku opakoval a vysloužil si od Arknolda pohoršený, dopálený pohled.
"Poslyšte, vy," řekl vztekle, "vůbec se mi nelíbí, co mi tady naznačujete. Chcete říct, že nechávám koně prohrávat, abych je pak lacino koupil, nechal je běhat na vítězství, a potom abych je výhodně prodal na chov. Myslel jste to tak, že?"
"Nic takového jsem neřekl."
"Ale myslíte si to."
"Vyloučit to nelze," přikývl jsem: "Je třeba takovou možnost brát v úvahu, pokud se na to někdo dívá neosobně a nezaujatě, zvenčí. Kdybyste byl na mém místě, taky by vás to napadlo."

Tvářil se sice ještě stále pohoršeně. ale už ne tolik nepřátelsky. Rád bych věděl, proč se tak rozvzteklil, jestli proto, že jsem ho urazil, nebo proto, že jsem se přiblížil pravdě.
Danilo, který nás vytrvale doprovázel, se našeho hostitele snažil udobřit.
"No tak, Greville, on to nemyslel zle."
Arknold se na mne kysele podíval.
"No tak, přestaňte s tím, teta Nerissa ho nejspíš požádala, ať se tu pokud možno porozhlídne, proč se věci mají tak, jak se mají, a tomu se ani nemůžete divit, když solí tolik prachů na trénink pronic zanic, no uznejte, Greville."
Arknold se snažil tvářit usmířeně a nabídl nám skleničku. Danilo se s úlevou usmál a poznamenal, že by bylo hloupé, kdybychom se rozhádali.
Upíjel jsem a prohlížel si ty dva. Hezký mladík, vzor zlaté mládeže. Starší, zamračený, statný chlap. Oba taky upíjeli a prohlíželi si mne přes okraj skleniček.
Neviděl jsem ani do jednoho, ani do druhého.

V hotelu na mne čekal dopis, který prý přinesl zvláštní posel. Odnesl jsem si dopis do pokoje. Stál jsem u okna s vyhlídkou do zahrady, na tenisové kurty a nádhernou africkou přírodu. Začínalo se stmívat, šeřilo se rychle, ale jasné, výrazné písmo bylo ještě čitelné.

Vážený pane Lincolne,
obdržel jsem telegram od paní Nerissy Caveseyové, ve kterém mne žádá, abych Vás pozval na večeři. Moje paní a já bychom byli potěšeni, kdybyste nás během svého pobytu navštívil.
Nerissina sestra Portia byla ženou mého bratra, který již také nežije. Nerissu jsme si ale při jejích návštěvách zde velmi oblíbili. Zmiňuji se o těchto okolnostech proto, že nám pan Wenkins, zastupující společnost Worldic, Vaši adresu dal jen po velkém váhání a současně nás ubezpečoval, že soukromá pozvání nevítáte.
Váš
Quentin van Huren

Mezi zdvořilými, upjatými řádkami člověk vytušil podráždění a neochotu mi psát. Nebyl jsem jediný, kdo dělal něco proti své vůli Nerisse kvůli. Clifford Wenkins, kterému chyběl takt a cit, situaci nijak nevylepšil.
Šel jsem k telefonu na nočním stolku a vytočil číslo vytištěné pod adresou na dopisním papíře.
V telefonu se ozval domorodý ženský hlas. Řekla, že se půjde podívat, je-li pan van Huren doma.
Pan van Huren se rozhodl, že doma je.
"Chtěl jsem vám poděkovat za dopis," řekl jsem. "Chtěl bych také vyjádřit díky za vaše pozvání na večeři." Ať vidí, že i jiní dokážou být upjatě zdvořilí.
Hlas měl stejně energický a stejně rezervovaný jako písmo.
"Výborně," řekl bez nadšení, "jsem vždy rád, mohu-li Nerisse vyjít vstříc."
"Jistě." Chvíli bylo ticho. Nedalo se říct, že by plynula živá konverzace. Trochu jsem mu vyšel vstříc. "Budu tady ještě deset dní, odjedu od středy za týden."
"Ano... Bohužel my tady příští týden nebudeme a tuto sobotu a neděli už jsme zadaní..."
"Prosím, nedělejte si s tím starosti."
Odkašlal si a váhavě se zeptal: "Kdybyste snad náhodou mohl zítra večer? Nebo dnes? Bydlíme blízko vašeho hotelu..., ale to vy jste už jistě zadaný...?"
Zítra ráno, pomyslel jsem si, budou noviny plné fotografií přítelkyně Rodericka Hodge. Do zítřka do večera by paní van Hurenová stihla svolat přesně takovou společnost, jaké jsem se snažil vyhnout. Kromě toho jsem si na zítřejší večer smluvil večeři s Conradem, třebaže tu bych mohl snadno zrušit.
Řekl jsem: "Pokud vám nevadí, že to je tak na poslední chvíli, hodilo by se mi to dnes večer."
"Výborně. Řekněme v osm? Pošlu pro vás vůz."
Když jsem odkládal sluchátko, už jsem litoval, že jsem se zavázal přijít, protože jeho nadšení nad mým přijetím pozvání ani zdaleka nebylo vřelé. Alternativní řešení ale taky nebylo nijak lákavé: buď jsem mohl jíst v restauraci, kde by se po mně lidé nenápadně dívali, nebo ve svém pokoji jako včera. Byl jsem sám a litoval, že nejsem doma, s Charlie.

Dům, ke kterému mne zavezlo van Hurenovo auto, byl starý, rozlehlý, a koukaly z něj peníze, kam se člověk podíval, počínaje mramorovým schodištěm. Obrovská hala, strop vysoko, kdesi v nedohlednu, kolem dokola elegantní sloupy. Vypadalo to tam jako na krásném italském náměstí, nad kterým se vznáší střecha.
Z kolonády, zezadu z haly, se vynořili muž a žena.
"Jsem Quentin van Huren," řekl muž. "A toto je má žena Vivi."
"Dobrý den," řekl jsem zdvořile a potřásl si s nimi rukou.
Chvíli bylo ticho.
"Tak tedy..." Divže nepokrčil rameny. "Pojďte dál prosím."
Následoval jsem je do místnosti, odkud přišli. V jasnějším světle jsem okamžitě viděl, že Quentin van Huren je vážný, důstojný člověk, ze kterého vyzařují zkušenosti, vědomosti a znalosti, základ skutečné autority. Profesionalismus a vážnost ctím, proto jsem k němu okamžitě pocítil sympatie, i když jsem očekával, že je opětovat nebude.
Jeho žena Vivi byla odlišná, elegantní, ale na zcela jiné intelektuální úrovni.
Řekla: "Sedněte si prosím, pane Lincolne, jsme rádi, že jste přišel. Máme Nerissu tak rádi..."
Měla studené oči a byla společensky velmi zběhlá. Slova byla přátelská, hlas neosobní.

"Whisky?" zeptal se van Huren.
S díky jsem přikývl a dostal sklenici vody se lžičkou whisky.
"Obávám se, že jsme žádný z vašich filmů neviděli," řekl van Huren bez skutečné lítosti.
Jeho žena dodala: "My zřídkakdy chodíme do biografu."
"Velmi moudré," poznamenal jsem klidně.
Nevěděli, co si z toho vybrat.
Připadá mi snazší být s lidmi, kteří mne přehlížejí, než s těmi, kteří mi přehnaně lichotí. Proti těm nadřazeným jsem necítil žádný závazek.
Posadil jsem se na brokátovou pohovku a upíjel svůj neškodný nápoj.
"Přiznala se Nerissa, že je nemocná?" zeptal jsem se.
Oba si beze spěchu sedli. Van Huren si upravoval za zády malý polštář a přitom se ode mne odvrátil. Odpověděl přes rameno.
"Psala nedávno. Zmínila se, že má něco se žlázami."
"Ona umírá," řekl jsem suše.
Van Hurenovi konečně zareagovali přirozeně a upřímně. Přestali myslet na mne, soustředili se myšlenkami na Nerissu a na sebe. Výraz šoku a zármutku na jejich tvářích šel od srdce.
Van Huren ještě stále držel v rukách polštář. "Víte to jistě?"
Přikývl jsem. "Sama mi to řekla. Zbývá jí prý jen měsíc, možná dva měsíce života."
"Ach ne," vydechla Vivi.
Skutečný zármutek pronikl společenským nátěrem jako tráva vrůstající mezi orchideje.
"To snad není možné," řekl van Huren, "byla vždy tak plná elánu, tak veselá a živá."
Vybavila se mi Nerissa, jak jsem ji viděl před odjezdem. Elán ten tam, život zvolna vyprchával.
"Dělají jí starosti její rovináři," řekl jsem, "ti, které zdědila po Portii."
Ani jeden, ani druhý se v tu chvíli koňmi zabývat nechtěli. Van Huren zavrtěl hlavou, upravil si polštář, usadil se a zadíval se do prázdna. Statný padesátník s prošedivělými vlasy na skráních. Z profilu měl široký nos, ale ne skobovitý, pevná ústa, pěkné ruce s upravenými nehty, na sobě na míru šitý tmavý oblek.
Dveře z haly se náhle prudce otevřely. Vešel mladík s dívkou. Byli si podobní. Mladíkovi bylo asi dvacet, tvářil se rozmrzele, byl zřejmě rebel, ale zase ne takový, aby opustil vznešený domov. Jí bylo asi patnáct, chovala se bezprostředně a do věku rebelií ještě nedospěla.
"Omlouváme se," řekla dívka. "My nevěděli, že máte návštěvu."
Byla v džínách a světlém tričku, stejně jako její bratr. Přešli k nám. Van Huren je představil.
"Můj syn Jonathan, moje dcera Sally..."
Vstal jsem a podával dívce ruku. Tvářila se pobaveně.
"Poslyšte, už vám někdo řekl, že jste hrozně podobnej Edwardovi Lincolnovi?"
"Ovšem, to jsem já."
"Kdože?"
"Edward Lincoln."
"To určitě...," zadívala se na mne. "Páni, no teda, vy jste opravdu vy!" Pak dostala strach, jestli se nesekla. "Fakt jste?"
Odpověděl její otec. "Pan Lincoln je přítel paní Caveseyové..."
"Teta Nerissa! To je pravda, vyprávěla nám jednou, že se s váma zná..., ona je zlatíčko."
"To určitě," přikývl jsem a znovu se posadil.
Jonathan se na mne dlouze, studeně zadíval.
"Na takové filmy, v jakých vy hrajete, já nechodím," prohlásil.
Klidně jsem se usmál a neodpověděl jsem. Na podobné výroky jsem byl zvyklý, slýchám je v různých obměnách s různou mírou útočnosti skoro každý týden. Zkušenost mne naučila na takové poznámky reagovat mlčením.
"To já zase ano," řekla Sally. "Viděla jsem jich už hodně. Poslyšte, fakt jste sám jezdil na koni. ve Špionovi v sedle, jak stálo na plakátech?"
Přikývl jsem.
Zamyšleně se na mne podívala. "Neměl byste to snadnější s nějakou klidnou herkou?"
Zasmál jsem se. "Ani ne. Víte, podle scénáře měl ten kůň mít hubu citlivou, ale ve skutečnosti ji měl tvrdou."
"Sally je dobrý jezdec," poznamenala její matka, "zvítězila při Rand Easter Show v hlavní soutěži poníků."
"Jela jsem Rojedda Reefa," dodala Sally.
Jména poníka mi nic neříkalo, přestože ostatní předpokládali, že ho jistě znám. Vyčkávavě se na mne zadívali.
Pak promluvil Jonathan: "Je to jméno našeho zlatého dolu."
"Vážně? Nevěděl jsem, že máte zlatý důl," řekl jsem záměrně stejným tónem, jakým van Huren prohlásil, že neviděl žádný z mých filmů.
Van Huren to velmi dobře zaznamenal. Rychle se ke mně otočil a já v jeho očích tušil úsměv.
"Ano," řekl zamyšleně a nepřestával se mi dívat do očí. "Rozumím." Ve rtech mu zaškubalo. "Nechtěl byste si náš důl prohlédnout? Abyste věděl, jak takový důl vypadá?"
Viděl jsem, jak překvapení jsou ostatní členové rodiny a pochopil jsem, že takové pozvání je stejně neobvyklé jako můj souhlas s účastí na tiskové konferenci.
"Moc rád to pozvání přijmu, opravdu."
"Chystám se letět do Welkomu v pondělí ráno," řekl. "To je nejbližší město u Rojeddy... Budu tam celý týden, ale kdyby se vám hodilo letět v pondělí se mnou, mohl byste se ještě týž večer vrátit."

Řekl jsem, že se budu upřímně těšit.
Ke konci večera už mezi námi vládla taková shoda, že se rodina rozhodla jet se v sobotu podívat do Germistonu, jak poběží Nerissini koně. Jen Jonathan prohlásil, že má důležitější věci na práci.
"Jako co?" zeptala se Sally.
Jonathan neuměl odpovědět.

7

V pátek byla nouze o zprávy ze světa, proto se tisk o to víc soustředil na smrtelné ohrožení mladé novinářky. Zřídkakdy se stalo, aby tisk dostal pozvánku na skutečné drama. Většina novin o něm psala na prvních stránkách.
V jednom deníku se objevila nefér teorie, že to celé bylo předem připravené jako reklamní trik, který se vymkl z ruky. V dalším odstavci pisatel tuto teorii naopak vyvracel.
Docela rád bych věděl, kolik lidí se rozhodne té teorii věřit, dokonce mě napadlo, jestli není možné, že to celé nastrojila Katya, dívka s ironickým úsměvem, ve spolupráci s Roderickem.
Ne, přece by neriskovala život, určitě ne vědomě.
Sáhl jsem po Rand Daily Star, abych se podíval, jak naložili s informacemi od Rodericka. Zjistil jsem, že Roderick článek napsal sám. "Od našeho redaktora a očitého svědka události." Když člověk uvážil, jak se ho dramatická příhoda dotýkala osobně, byl článek poměrně střízlivý. Pisatel ale zdůraznil víc než jeho kolegové to, co si Conrad uvědomil ihned, a sice že kdyby mi Katya nevzala mikrofon z ruky, byl bych ho v osudnou chvíli držel já a já bych utrpěl elektrický šok.
Zajímalo by mě, jestli Roderick lituje, že se tak nestalo. Když nic jiného, reportáž by byla ještě zajímavější.
S trpkým úsměvem jsem článek dočetl. Katyu si prý nechali v nemocnici přes noc, a údajně se cítila dobře.
Odstrčil jsem noviny a šel se vysprchovat a oholit. Došel jsem přitom ke dvěma závěrům: za prvé že to, co jsem udělal, určitě nestálo za tolik rámusu, a za druhé, že teď budu Nerisse těžko vysvětlovat, proč jí přináším jen dohady a žádné důkazy.
V recepci jsem se zeptal, jestli by mi nemohli připravit sendviče na piknik a jestli bych si na den nemohl pronajmout koně někde, kde to je na ježdění vhodné. Samozřejmě, řekli v recepci a mávli kouzelným proutkem: před polednem už jsem byl třicet kilometrů za Johannesburgem a vyjížděl v sedle starého jezdeckého koně na prašnou silnici. Slunce krásně zářilo. Zhluboka jsem se nadechl sladce vonícího afrického vzduchu a jel a jel s nádherným pocitem volnosti a svobody. Lidé, od kterých jsem si koně pronajal, trvali na tom, že se mnou pošlou stájníka, ale protože stájník neuměl anglicky a já neuměl bantu, byl to mlčenlivý, nevtíravý společník. Jmenoval se George.
Míjeli jsme křižovatku, kde byl velký stánek plný pomerančů a ananasů. U stánku stál usměvavý prodavač.
"Naartjies," ukázal George.
Rukama jsem vysvětlil, že nerozumím. Občas je herecké umění použitelné i v běžném životě.
"Naartjies," opakoval George.
Seskočil z koně a vedl ho ke stánku. Pochopil jsem, že chce něco koupit. Zavolal jsem na něj a vylovil z kapsy pětirandovou bankovku. George se rozzářil, šel vyjednávat, a za chvíli se vrátil se síťovkou plnou pomerančů a se dvěma velkými ananasy. Skoro všechny peníze mi vrátil.
V příjemném, nezávazném kamarádství jsme jeli dál. Pak jsme si našli stín, sesedli, snědli ananas a studené kuře, které jsem si přinesl z hotelu. Pak jsme se napili osvěžující, neslazené jablkové šťávy z plechovek, které s sebou vezl George. Ukázalo se, že naartjies nejsou pomeranče, ale velké mandarinky se zelenými skvrnami na kůře. Chutnaly líp než obyčejné mandarinky.
George si s obědem sedl na deset metrů ode mne. Kývl jsem na něj, aby si přisedl blíž, ale nechtěl.
Odpoledne jsme klusali a cválali daleko přes pláně porostlé suchou travou. Pak jsme zpomalili do kroku, aby koně vychladli. Nakonec jsme dojeli z opačné strany ke stájím, ze kterých jsme vyrazili.
Za zapůjčení koně jsem zaplatil jen deset randů, přestože den, který jsem v jeho sedle strávil, stál za tisíc. Georgeovi jsem dal pět randů, přestože mi jeho zaměstnavatelé našeptávali, že to je moc. George mi se zářivým úsměvem předal síťovku s naartjies. Všichni se se mnou přátelsky rozloučili a mávali mi, když jsem odjížděl. Kdyby byl život vždy tak jednoduchý, nenáročný a přátelský!
O pár kilometrů dál jsem si uvědomil, že kdyby tomu tak opravdu bylo, asi bych se unudil k smrti.

Conrad už na mne v hotelu Iguana Rock čekal.
Vykročil mi vstříc, když jsem vstoupil do haly, a prohlédl si mne od hlavy až k patě, zaprášeného, se síťovkou s naartjies.
"Cos dnes prosím tě dělal, kamaráde?"
"Jezdil na koni."
"Jaká škoda, že s sebou nemám kameru!" zalitoval. "To by byl snímek! Vypadáš jako cikán, jak tam stojíš zády ke světlu... A ty pomeranče! To musím dostat do tvýho příštího filmu, tohle nesmí přijít nazmar..."
"Přišels brzy," poznamenal jsem.
"Je jedno, jestli čekám tady nebo jinde."
"Pojď se mnou nahoru, musím se převlíct."

Šel se mnou do pokoje a s neomylným instinktem si vybral nejpohodlnější křeslo.
"Dej si naartjie," nabídl jsem mu.
"Radši bych si dal martini, kamaráde."
"Tak si objednej."
Objednal si pití, které mu přinesli, zatímco jsem se sprchoval. Osušil jsem se a do obývacího pokoje se vrátil ve spodcích. Conrad měl nejen pití, ale i veliký doutník. Obklopoval ho kouř vonící londýnskými kluby a plutokracií. Prohlížel si hromadu novin, spořádaně ležících na stole, ale žádné si nevybral.
"Ty už jsem všechny viděl," poznamenal. "Jak se ti líbí být pro změnu skutečný hrdina?"
"Co blázníš, poskytnout první pomoc není hrdinství."
Ušklíbl se a změnil téma.
"Prosím tě, co tě přimělo přijet sem na premiéru, když už se celý roky odmítáš ukázat jinde než na plátně?"
"Přijel jsem se podívat na určité koně."
Vysvětlil jsem mu situaci s Nerissou.
"Jo, v tom případě už rozumím. Už jsi aspoň přišel na to, v čem je chyba?"
Pokrčil jsem rameny. "Vlastně ne. Není mi jasné, jak bych na to mohl přijít." Vytáhl jsem ze 'skříně čistou košili a oblékl si ji. "Zítra jedu na dostihy do Germistonu, budu se tam rozhlížet, ale pochybuju, že bych přišel na něco prokazatelného. Na Grevilla Arknolda nic mít nebudu." Oblékl jsem si ponožky, tmavomodré kalhoty, a obul si boty.
"Co tu vůbec vy dva, ty a Evan, děláte?" zeptal jsem se.
"Děláme na filmu. Co sis myslel?"
"Na jakém?"
"Na filmu o nějakých pitomých slonech, co si Evan vzal do hlavy, že chce točit. Už to měl všechno dohodnutý, než jsme ho zlanařili na Muže ve sportovním voze. Pak jsme se ve Španělsku hrozně zdrželi, proto jsme se sem dostali až teď, už jsme dávno měli být v Krugerově parku."
Učesal jsem se.
"Kdo má hlavní roli?" zeptal jsem se.
"Drix Goddart."
Zadíval jsem se na Conrada přes rameno. Pošklebovalse.
"Ten bude krásně tvárnej, s tím si bude Evan dělat, co chce," řekl.
"To vám všem zjednoduší život."
"Je takovej neurotik, že pokud mu někdo co pět minut neříká, že je geniální, myslí si, že ho nikdo nemá rád."
"Je tu s vámi?"
"Není, zaplať pánbůh. Měl s náma jet, ale nakonec se rozhodlo, že přijede se všema ostatníma, teprve až s Evanem rozhodneme, kde se bude točit."
Odložil jsem kartáč na vlasy, připnul si hodinky a strčil do kapes klíče, drobné a kapesník.
"Viděls denní práce z těch scén v poušti, dokud jsi byl v Anglii?" zeptal se Conrad.
"Ne, neviděl, Evan mě na to nepozval."
"To je mu podobný." Conrad se zhluboka napil a válel martini po jazyku. Zadíval se na popel na konci svého veledoutníku. Pak řekl: "Byly dobrý."
"To taky doufám. Jeli jsme to všechno stokrát."
Usmál se, ale na mne se nepodíval. "Ten film se ti nebude líbit."
Když se odmlčel a nechával si vysvětlení pro sebe, zeptal jsem se, proč se mi film nebude líbit.
"Je v něm něco víc než hereckej výkon." Vážil slova. "I pro cynika jako jsem já je to utrpení v poušti hodně působivý."
Mlčel jsem. Podíval se na mne.
"Jindy se tak nevodkrejváš, že jo? No tentokrát, kamaráde, tentokrát..."
Sevřel jsem rty. Věděl jsem předtím, co dělám, jen jsem doufal, že se to tak snadno nepozná.
"Poznají v tom kritikové totéž, co jsi tam našel ty?"
Ušklíbl se. "Zaručeně, aspoň ty dobrý určitě."
Zadíval jsem se zasmušile do země. Když člověk opravdu hraje naplno, když se s postavou ztotožní, odhalí před diváky sám sebe, v tom je ta potíž, jako by se člověk na veřejnosti svlékl. Je to dokonce horší, protože člověk neobnažuje jen tělo, obnažuje duši, svoje uvažování, své hodnoty a své zkušenosti.
Chce-li člověk reprodukovat určité pocity a hnutí mysli tak, aby to diváci hned pochopili, musí mít určitou představu o tom, jaký by byl skutečný prožitek. Pokud člověk chce ukázat, že ví, o čem role je, odhalí, co sám cítí. Člověk, který si cení svého soukromí, se před veřejností odhaluje nerad, ale pokud se k tomu neodhodlá, nikdy se nestane skutečně velkým hercem.
Nebyl jsem velký herec. Byl jsem schopný a oblíbený, ale věděl jsem, že neodhodlám-li se publiku opravdu otevřít, nikdy nic velkého nedokážu. Pokud jsem kdy hrál za hranicí, kterou jsem si sám určil, trpěl jsem. Když jsem se k tomu odhodlal při natáčení v poušti, doufal jsem, že lidé ztotožní moje vlastní pocity s pocitem postavy, kterou jsem hrál, ale mně že je nepřisoudí.
Zašel jsem za svoji hranici kvůli Evanovi, abych mu ukázal. Jsou herecké výkony, které si režisér na svoje konto připisovat jednoduše nemůže, právě o takový výkon mi šlo.
"Na co myslíš?" zeptal se Conrad.
"Uvažuju o tom, že se v budoucnosti soustředím na neskutečná dobrodružství jako vždycky dřív."
"Srabe."
"Ano."

Odklepl popel z doutníku.
Řekl: „To už ti neprojde, to lidem nebude stačit."
"Ale bude."
"Nebude. Až uviděj opravdovýho herce, už jim to povrchový stačit nebude."
"Přestaň s tím martini, blbneš z toho."
Přešel jsem přes pokoj, oblékl si sako a strčil do kapsy diář. "Pojďme dolů do baru," navrhl jsem.
Poslušně se zvedl.
"Sám před sebou neutečeš, kamaráde," dodal.
"Nejsem takový, jak si myslíš."
"Ale ano, jsi, kamaráde, jsi."

Příští den v Germistonu na mne u vchodu nečekal jenom volný lístek s programem, jak mi slíbil Greville Arknold, ale taky činovník závodiště s instrukcemi, že a kdy mne zavede na oběd s předsedou dostihového klubu.
Pokorně jsem šel, kam mne vedl. Došli jsme do velké jídelny, kde už hodovalo asi sto lidí u dlouhých stolů. Na konci blízko dveří seděla celá rodina van Hurenových včetně zamračeného Jonathana. Když jsem vstoupil, vykročil mi naproti sám van Huren.
"Pane Klugvoigte," obrátil se k muži, sedícímu v čele stolu, "dovolte, abych vám představil Edwarda Lincolna. Pane Lincolne, pan Klugvoigt je předseda klubu."
Klugvoigt vstal, podal mi ruku a ukázal na prázdnou židli po své levici. Usadili jsme se.
Proti mně seděla Vivi van Hurenová v širokém zeleném klobouku, po její pravé straně předseda, po levé její muž. Sally seděla vlevo ode mne, o jedno místo dál její bratr. Všichni se zřejmě s Klugvoigtem dobře znali. Klugvoigt sám připomínal van Hurena aurou bohatství, sebejistotou a viditelnou inteligencí.
Když jsme se posunuli za úvodní obecnosti a zdvořilosti (jak se mi líbí v Jihoafrické republice, hotel Iguana Rock je výborný, že? Jak dlouho se hodlám v zemi zdržet?), konverzace se pochopitelně stočila na hlavní téma dne.
Koně. Van Hurenovi vlastnili čtyřletého koně, který se před měsícem umístil v Dunlop Gold Cupu třetí, ale teď ho nechávali trochu odpočívat před hlavní sezónou. Klugvoigt vlastnil dva tříleté, od kterých se ten den nic neočekávalo.
Zavedl jsem řeč na Nerissiny koně a pak na Grevilla Arknolda. Zeptal jsem se jakoby nic na jeho pověst jako trenéra a člověka.
Jak van Huren, tak Klugvoigt nepatřili mezi lidi, kteří hned vyrukují s názorem. Zato Jonathan se bez váhání předklonil a řekl, co si myslí. Kus pravdy.
"Je to nevychovanej, arogantní hajzl a ruce má těžký jak zlatá cihla."
"Až se vrátím domů, budu muset Nerisse něco poradit."
"Teta Portia ale vždycky tvrdila, že to Greville s koňma umí," bránila Sally trenéra.
"Jo, ale obráceně," utrousil Jonathan.
Van Huren jiskrou v oku ocenil jeho vtip, ale pak zručně a rychle změnil téma konverzace, aby odvrátil nebezpečí pomluvy.
"Linku, včera odpoledne volal ten váš Clifford Wenkins a nabídl nám lístky na vaši premiéru." Tvářil se pobaveně. Byl jsem rád, že už mi neříká "pane", a věřil jsem, že si ho během dalších dvou hodin skutečně získám.
"Nejspíš si uvědomil, že se choval příliš neochotně, když jsem od něho chtěl vaši adresu."
"Nejspíš si něco s menším zpožděním ověřil," dodal Klugvoigt. Znal život.
"Je to jen zábavný, dobrodružný film, třeba se vám nebude líbit."
Pobaveně se usmál. "Nechci, abyste mi mohl vytýkat, že odsuzuji něco, co jsem neviděl."
Taky jsem se na něho usmál. Bratr manžela Nerissiny sestry mi byl opravdu sympatický.
Dojedli jsme výborný oběd a šli se dívat na první dostih. Jezdci už byli v sedlech a Vivi i Sally si šly rychle pár randů vsadit.
"Váš přítel Wenkins říkal, že sem dnes přijede," poznamenal van Huren.
"No nazdar."
Zasmál se.
V padoku právě vyhazoval Arknold svého jezdce v rudém dresu do sedla.
"Kolik váží zlatá cihla?" zeptal jsem se.
Van Huren sledoval, kam se dívám. "Většinou sedmdesát dvě libry. Zdvihají se ale hůř než jezdec stejné váhy."
Danilo stál u zábradlí a přihlížel. Když koně odcházeli na dráhu, otočil se, zahlédl nás a přešel k nám.
"Nazdar Linku, vyhlížel jsem vás. Co takhle jít na pivo?"
Řekl jsem: "Quentine (nikoli za dvě hodiny, ale za deset minut), dovolte, abych vám představil Nerissina synovce Danila Caveseye. Danilo, to je pan van Huren, Nerissina sestra Portia van Hurenová byla jeho švagrová."
"Páni!" Danilo vytřeštil oči, ani nezamžikal. Opravdu žasl.
"Můj bože, já ani nevěděl, že má Nerissa synovce."
"Já tak trochu z jejího života na čas zmizel, když mi bylo šest, teď jsem se s ní znovu setkal letos v létě, když jsem přijel do Anglie ze Států."
Van Huren řekl, že se s Nerissiným mužem sešel dvakrát, ale s jejím bratrem, Danilovým otcem, se neznal. Danilo zase vysvětlil, že se nikdy nesetkal s Portií. Ti dva pak rozebírali rodinné spojitosti a brzy se dobře shodli.
"No tohle je ale ohromný," Danilo se očividně radoval. "Fakt ohromný."
Po dostihu se k nám připojili Vivi, Sally a Jonathan. Všichni pak švitořili jako vrabci, ohromně se bavili a mávali rukama.
"Vlastně jsme příbuzný, je trochu jako bratranec," rozhodla Sally. "Není to legrace?"

I Jonathan se přestal mračit, když přijímali oslňujícího mládence do svého rodinného klanu. Dva členové rodiny si ho odvedli. Ohlédl se na mne přes rameno pohledem mnohem zralejším, než jaký člověk mohl očekávat od Sally nebo od Jonathana.
"Milý chlapec," poznamenala Vivi.
"Nerissa ho má velmi ráda," řekl jsem.
"Musíme ho někdy pozvat, nemyslíš, Quentine? Podívej se, kdo tu je... Janet Frankenlootsová..., tu jsem už neviděla, ani nepamatuji..." Zelený klobouk se vydal za starou přítelkyní.
Pokud jde o Clifforda Wenkinse, van Huren se bohužel nespletl. Nedá se říct, že by se k nám ředitel distribuce přidal se stejnou samozřejmostí jako předtím Danilo. Plížil se k nám nerozhodnými kroky, zakopával o vlastní nohy, až celý zpocený stál u mě.
"Á... Linku, rád vás vidím... hm. Mám tu čest s panem van Hurenem? Velmi mne těší."
Potřásl si s van Hurenem rukou, aniž si pak otřel dlaň o kalhoty. Přece jen byl společensky zběhlý.
"Ano. Tedy... Linku, pokoušel jsem se vás sehnat asi dvakrát..., ale vy jaksi nikdy nejste..., chci říct..., nepodařilo se mi vás zastihnout..., tak jsem si myslel..., totiž věděl jsem, že tu budete."
Trpělivě jsem čekal. Vytáhl rychle z kapsy nějaké papíry.
"Takže, my bychom rádi..., tedy ve Worldiku by rádi... zařídili..., tedy když jste přistoupil na tu tiskovku, chci říct... oni by chtěli, abyste..., počkejte, hned vám to řeknu..., příští středu tu máme soutěž o královnu krásy Johannesburgu..., pak... jste zván jako čestný host na oběd v dámském klubu... ve čtvrtek... V pátek pořádá dobročinný podnik náš sponzor..., tedy sponzor premiéry, výrobce konzerv pro kočičky... a pak tu máme sobotu..., to máme zahájení výstavy Moderní domácnost..., všechno je to skvělá publicita..."
"Ne," řekl jsem. Teď se musím ovládat!
Wenkins nic varovného nezaznamenal. "Já jen že Worldic by... chci říct, měl byste přece spolupracovat."
"Nepovídejte! Proč myslíte, že jsem trval na tom, že si výlohy budu platit sám? Proč myslíte, že si všechno platím sám?"
Tvářil se nešťastně. Worldic na něho zřejmě naléhal z jedné strany a já kladl odpor z druhé. Na čele se mu perlil pot.
"Ano, ale já...," polkl. "Totiž... předpokládám..., chci říct, ty různý organizace jistě počítají s tím, že vám... tedy nebylo by to zadarmo."
V duchu jsem počítal do pěti a přivřel oči. Když jsem se srovnal, řekl jsem klidně: "Pane Wenkinsi, řekněte lidem ve Worldiku, že nehodlám žádné z těch pozvání přijmout. Bude to tak, že se účastním jen premiéry a krátké recepce buď krátce před premiérou nebo po ní, jak už jsem slíbil."
"Ale... my už všem slíbili že ano."
"Víte dobře, že můj agent trval na tom, abyste mi sami nic nedomlouvali."
"Ano, ale ve Worldiku říkají..., tedy..."
Ať se jdou ve Worldiku vycpat, pomyslel jsem si vztekle. "Nikam nejdu," řekl jsem.
"Ale... přece nemůžete..., chci říct... přece je všechny nezklamete..., přece to teď už nejde..., nebudou chodit na vaše filmy, když tam nepřijdete..., já..., my... už jsme jim řekli že ano."
"Slíbili jste to za mne a na nic jste se mě neptali."
"U Worldiků se budou zlobit..."
"Budou se zlobit, protože přijdou o prachy, pokud vůbec. Můžou si za to sami. Pokud si myslí, že mě můžou vydírat a nutit, abych šel, kam nechci, tak se hodně pletou."
Clifford Wenkins se na mne díval ustrašeně a van Huren zvědavě. Tušil jsem, že je na mně nejspíš znát vztek, i když se snažím ovládat. Pak jsem se sebral a slitoval se nad Wenkinsem.
"Řekněte u Worldiku, že příští týden vůbec v Johannesburgu nebudu. Vyřiďte jim, že kdyby trochu mysleli, měli se mne předem zeptat, byl bych jim řekl, že už mám svůj program až do premiéry."
Polkl. Tvářil se ještě víc nešťastně. "Nařídili mi, abych vás přemluvil..."
"Je mi líto."
"Možná mě vyhodí..."
"Pane Wenkinsi, já to pro vás udělat nemůžu. Já tu prostě nebudu."
Podíval se na mne jako spráskaný pes a nijak si mne tím nezískal. Už jsem neřekl ani slovo. Wenkins zastrčil papíry do kapsy a znechuceně se vzdálil.
Van Huren otočil hezkou hlavu a pátravě se na mne zadíval.
"Proč jste to odmítl?" zeptal se. Nic mi nevyčítal, byl jen zvědavý.
Zhluboka jsem se nadechl, utlumil vztek a vykouzlil úsměv. Byl jsem na Clifforda Wenkinse alergický.
"Já to vždy odmítám, takové podniky..., soutěže krásy a dobročinné spolky i premiéry."
"Rozumím. Ale proč?"
"Nemám na to žaludek."
"Sílu ano."
Usmál jsem se a zavrtěl hlavou. Asi by se mu zdálo přepjaté, kdybych se přiznal, že mě každá "osobní účast" duševně doslova vyčerpává, že si připadám znásilněný, odhalený, a žádné lichotivé úvodní řeči mi to nedokážou vynahradit. Jediné, co mi dělalo radost, byla dobrá návštěvnost mých filmů.
"Kam se příští týden chystáte?" zeptal se van Huren.
"Afrika je veliká."
Dal se do smíchu.
Vrátili jsme se k padoku, abychom si prohlédli další čtyřnohé naděje. Nerissina klisna měla osmičku.
"Vypadá dobře," poznamenal van Huren.

"Taky zkraje dobře poběží," přikývl jsem. "Poběží dobře tři čtvrtiny dostihu, v posledním úseku zničehonic ztratí sílu, zůstane viset, a po doběhnutí bude úplně vyčerpaná, sotva stačí dýchat."
Zatvářil se překvapeně. "Zdá se, že o tom něco víte."
"Já jen hádám, ve středu jsem v Newmarketu viděl běžet Chinka."
"Vy myslíte, že všichni běhají stejně?"
"Podle Knihy formy ano."
"Co se chystáte povědět Nerisse?"
Pokrčil jsem rameny. "Nevím..., nejspíš aby vyměnila trenéra."
Když přišel čas, vrátili jsme se na tribunu a přihlíželi, jak Leona běží přesně podle mé předpovědi. Van Huren se mne držel, nevyhledával zajímavější společnost, a já byl spokojený, že ho mám jako nárazník. Procházeli jsme kolem stolků se slunečníky a rozhodli se, že si sedneme a objednáme si něco.
Poprvé od mého příjezdu začalo slunce opravdu pálit. Větříček nezavanul, a dámy si svlékaly kabáty.
Když jsem poznamenal, že je hezky, van Huren si povzdechl.
"Já mám raději zimu," řekl, "když je chladno, sucho a slunečno. V létě prší a je příliš velké vedro, aspoň tady nahoře."
"Já byl přesvědčený, že v Jižní Africe je horko vždycky."
"Ono je, blíž k pobřeží ano, tam bývá vedro už touto dobou."
Na náš stůl dopadl stín dvou mužů. Vzhlédli jsme.
Znal jsme je oba. Conrad a Evan Pentelow.
Představil jsem je. Přitáhli si židle a přisedli si. Conrad byl bodrý a halasný jako vždy, v každé větě "kamarád". Evan měl rozcuchané vlasy jako vždy a oči žhavé.
Evan se hned ozval: "Doufám, že teď se nebudete bránit a že se zúčastníte mojí premiéry Muže ve sportovním voze."
"Mluvíte hodně majetnicky, ta premiéra nebude jen vaše."
"Ale v titulcích budu před váma!" řekl útočně.
"Přede mnou?"
Na plakátech jeho filmů bývalo většinou tučně vytištěno Evan Pentelow, pak teprve jméno filmu a v dolní třetině plakátu bývala napěchovaná jména herců. Evan si počínal jako pirát.
Teď zuřil. Tušil jsem, že si prohlédl moji smlouvu a že stejně jako já zjistil, že pokud jde o titulky a plakáty a pořadí jmen, byl můj agent bdělý a ostražitý.
"Budu ale před tím prvním režisérem," dodal neochotně.
To asi bylo na místě. Evan sice režíroval jen třetinu filmu, ale konečný výsledek byl jeho dílo. Jeho Muž ve sportovním voze.
Van Huren se zájmem sledoval naši přiostřenou diskusi.
"Takže plakáty a titulky jsou opravdu tak důležité, jak se říká."
Usmál jsem se. "Záleží na tom, kdo komu vráží do zad nůž."
Evan neměl smysl pro humor a proto se ani neusmál. Začal vyprávět o filmu, na který se chystá.
"Bude to alegorie..., na každou lidskou postavu bude obdobná postava slona. Původně měli sloni představovat kladné postavy. Sloni jsou zajímaví z mnoha hledisek. Věděl jste, že jsou pro člověka nebezpečnější než kterékoli jiné zvíře v celé Africe? Věděl jste, že je nikdo nemůže ohrozit, jedině lovci slonoviny? Věděl jste, že kvůli zákazu lovit slony v Krugerově parku došlo tam k populační sloní explozi? Množí se ročně o tisíc kusů, což znamená, že do deseti let v parku nezbude pro jiná zvířata místo, a pravděpodobně tam nezůstanou žádné stromy, protože je sloni vyvracejí."
Kdykoli něco Evana opravdu zaujalo, mluvil o tom s vášní. Pokračoval: "Věděl jste, že sloni nemají rádi volkswageny? Myslím ty malé, brouky. Sloni napadají auta jen výjimečně, ale po volkswagenech jdou jak diví."
Van Huren se nevěřícně usmál, což samozřejmě Evana tím víc rozpálilo.
"Je to pravda! Možná to dokonce ve filmu použiju."
"Mohlo by to bejt zajímavý," řekl Conrad suše. "Použít jako vnadidlo auto místo koz a tygrů by byla aspoň příjemná změna."
Evan se na něho podezíravě podíval. Pak přikývl. "Chystáme se do parku ve středu," řekl.
Van Huren se na mne s lítostí podíval.
"Škoda, že nemůžete jet taky, někam se podívat musíte a tam by se vám líbilo. Přírodní parky, chráněné oblasti už jsou to jediné, co z pravé Afriky zbylo, a Krugerův park je rozlehlý, volný, je to ještě skutečná divočina. Jenže ubytování se tam zamlouvá celé měsíce předem."
Předpokládal jsem, že po mně Evan ani v nejmenším netouží, ale on k mému překvapení řekl: "No, rezervovali jsme pokoj taky pro Drixe Goddarta, původně měl jet s námi, ale teď je to tak, že přijede až za dva, nebo tři týdny. Objednávku jsme nezrušili..., takže místo je, pokud tam chcete jet."
S úžasem jsem pohlédl na Conrada, ale nic jsem z jeho výrazu nevyčetl. Měl povytažené obočí a mírně se usmíval.
Byl bych tu nabídku s nadšením přijal, odrazoval mne jen sám Evan. Po zralé úvaze jsem ale usoudil, že Evan je menší zlo než Clifford Wenkins a jeho plány. Pokud bych nejel do Krugeru, kam bych se měl vydat?
"Pojedu s vámi rád, děkuju."

8

Danilo se vedle nás objevil v průvodu svých dvou vanhurenovských satelitů.
Sally nečekala, až jí představíme Evana a Conrada, otálela jen vteřinu, aby nikoho nepřerušila uprostřed věty, a pak oslovila otce: "Řekli jsme Danilovi, že v pondělí chceš Linka vzít do dolu, a Danilo se chce zeptat, jestli by nemohl jet taky?"
Danilo byl trochu v rozpacích, protože Sally za něj promluvila tak přímočaře.
Van Huren po chvilkovém zaváhání řekl: "Samozřejmě že můžete, Danilo, když vás to zajímá."
"Pojedu tuze rád," odpověděl Danilo vážně.
"Do dolu? Zlatého dolu?" zeptal se dychtivě Evan.
„Je to rodinný podnik," vysvětloval van Huren a ujal se představování.
"To by bylo skvělé prostředí..., to by bylo skvělé..., zlatý důl..., to bych mohl někdy použít."
Žádostivě se podíval na van Hurena, který se ocitl v nevýhodě, neměl na vybranou, nechtěl-li být nezdvořilý. Vzal to sportovně.
"Samozřejmě, připojte se k nám v pondělí, pokud chcete."
Evan rychle pozvání přijal, a to za sebe i za Conrada, rychle, aby si to van Huren nerozmyslel.
Když si moji dva kolegové a všichni tři mladí odešli vsadit, omluvil jsem se van Hurenovi, že tolik zneužíváme jeho ochoty.
Zavrtěl hlavou. "To je v pořádku. Zřídkakdy jezdíme do dolu s větší skupinou, protože to ztěžuje práci, ale ve čtyřech to není problém, pokud se budou všichni chovat rozumně, a to vy jistě budete."
K večeru už se naše skupina rozšířila na pět lidí, protože se na scéně objevil i Roderick Hodge, a když se dozvěděl, kam se chystáme, zdvořile poprosil van Hurena (z doslechu ostatních), jestli by mohl jet s sebou. Slíbil, že pak napíše velký článek do Rand Daily Star.
Pomyslel jsem si, že zlaté doly nejsou pro lidi v Johannesburgu nic zvláštního, ale Roderick věděl, co dělá.
Zatímco jsem se díval, jak Table Turned obchází padokem, objevil se Roderick najednou vedle mne. Van Hurenovi s Danilem se vydali na čaj k předsedovi klubu a Conrad s Evanem se o kus dál dohadovali s věčně upoceným Cliffordem.
Já se rád bez čaje u předsedy obešel.
Roderick se dotkl mého lokte a váhavě mne oslovil: "Linku?"
Otočil jsem se. V posledních pár dnech se mu na tvářích objevily vrásky, vypadal mnohem starší, a mladistvý účes a oblečení se k němu najednou nehodily.
"Jak se daří Katye?" zeptal jsem se.
"Dobře. Vlastně opravdu dobře."
Řekl jsem, že mne to těší, a pak jsem se ho zeptal, jak často chodí na dostihy.
"Abych pravdu řekl..., jsem tu, protože jsem přišel za vámi. Hledal jsem vás v hotelu, ale tam mi řekli, že jste tady..."
"Aha," přikývl jsem.
"Totiž... mám v hotelu jak se říká informátora."
Aha. Všude na světě existuje nenápadná šedá armáda lidí sbírajících za peníze informace pro tisk. Portýři v hotelích, nosiči na nádražích, každý, kdo má přístup do salonků na letištích, nebo na ně aspoň dohlédne.
"Bydlím tady blízko, na kraji města, tak jsem si řekl, že se tu stavím."
"Dnes je pěkně."
Zadíval se na nebe, jako by mu bylo jedno, i kdyby sněžilo.
"To je fakt... Poslyšte, dnes ráno mi volal Joe..., to je ten chlápek s mikrofonem z Randfonteinu."
"Ano, vím který."
"Řekl mi, že ten mikrofon rozebral a že mu nic nebylo. Samozřejmě že zevní větev koaxiálního kabelu šla na kovovou schránku, ale..."
"Moment," přerušil jsem ho. "Co je koaxiální kabel?"
"To vy nevíte? Kabel, ve kterém jsou dva dráty, jeden je v ose, druhý se kolem něj obtáčí zevně. Kabely u televizních antén jsou koaxiální..., je to vidět na konci kabelu, kde se zapíná do televizoru."
"Jo, už vím."
"Joe tvrdí, že vodivý drát a uzemnění byly nesprávně zapojený v zástrčce magnetofonu. Prý se obecně ví, jak je to nebezpečný, a přitom se toho lidi pořád dopouštějí. Proud šel přímo do obalu mikrofonu a uzemnil se průchodem skrz toho člověka, který mikrofon držel v ruce."
Zamyslel jsem se. "V tom případě byl ale pod proudem i celý magnetofon, ne?"
Zamžikal. "Ano, to říká Joe taky, ale pod proudem byl jen uvnitř, z povrchu prý nikdo ránu dostat nemohl, protože to je plastická hmota, stejně jako ovládání. Joe měl navíc boty na gumě. Prý nosí boty s gumovou podrážkou pro jistotu vždycky."
"Přece ale ten magnetofon používal už předtím."
"Prý ne, prý po něm sáhl, když ten jeho selhal, a ten cizí tam jen tak zahálel. Neví, čí je, a nikdo se k němu nehlásí."
Arknold vyhodil svého jezdce do sedla a Tables Turned s ostatními koňmi vykročili na dráhu.
"Byla to hodně velká smůla," poznamenal jsem.
"To si Joe myslí taky." Hlas měl ale váhavý. Tázavě jsem se na něho zadíval. "Je hrozný to vyslovit, ale Joea napadlo, jestli to nebyl reklamní trik, který někdo špatně odhadnul. Clifford Wenkins se tam prý kolem elektroniky při vašem prvním rozhovoru pro rádio motal. A že jste si tu tiskovku sám vymyslel a pak se o vás tak skvěle psalo, když jste Katye zachránil život..."
"Uznávám, že je hrozné to vyslovit," řekl jsem s úsměvem, "takže jsem pohoršený. Taky ale zvažte, že i mne napadlo, jestli to nebyl trik, který jste nastražil vy s Katyou, aby tiskovka měla Šťávu, ale pak jste to přepískli."

Vytřeštěně se na mne zadíval. Pak se uklidnil a usmál se. "Dobře, takže v tom nejedete a já taky ne. Co Clifford?"
"Znáte ho líp než já," namítl jsem. "Je sice zaprodanec Worldiku, ale podle mého odhadu na takovou věc nemá ani odvahu, ani představivost."
"On z vás má trému," řekl Roderick. "Jindy takhle nezmatkuje."
O kus dál stál Danilo, díval se na Nerissina koně, úsměv na hezké, upřímné tváři. Napadlo mě, že kdyby tušil, že koně brzy zdědí, tvářil by se asi ustaraně.
Připojil se k němu Arknold a oba pak spolu odešli k tribunám. My s Roderickem jsme je pomalu následovali.
Všichni jsme se pak dívali, jak Tables Turned krásně vyrazil, jak skvěle běží a jak před cílem odpadá.
Arknold se mračil jako vrah, něco si mumlal a opouštěl tribunu, aby s jezdcem vedl pohřební řeči.
Zahlédl mne.
Řekl: "To je příliš, vážený pane, to už je vážně příliš. Tohle je sakra dobrej kůň a v týhle konkurenci měl přijít první."
Sevřel rty. Protlačil se kolem mne a zamířil dolů mezi davy.
"O co jde?" zeptal se Roderick.
Uvědomil jsem si, že pracuje pro Rand Daily Star, radši jsem mu proto nic nevysvětloval.
"Nevím," řekl jsem trochu záhadně.
Na Roderickovi bylo vidět, že si taky dobře uvědomuje, jaké mám povolání.
Sešli jsme z tribuny. Uvažoval jsem co a jak a došel k názoru, že nejlíp se mi hodí Klugvoigt. Kormidloval jsem proto Rodericka nenápadně ke Conradovi a Evanovi. Ti dva se právě dohadovali, že půjdou do baru. Přistrčil jsem jim Rodericka a vytratil se, zatímco on jim vysvětloval teorii o koaxiálním kabelu.
Předseda byl ve své soukromé lóži, obklopený dámami v elegantních klobouících. Když mě zahlédl, jak tam osaměle stojím, mávl na mne, ať jdu nahoru. Vystoupal jsem po krátkém schodišti a dorazil k němu. Vtiskl mi do ruky skleničku nepatrné dávky whisky ve vlažné vodě.
"Jak se vám daří?" zeptal se. "Doufám, že vyhráváte."
"Neprohrávám," usmál jsem se.
"Koho tipujete do příštího dostihu?"
"Musím koně napřed vidět v padoku."
"To je moudré," přikývl.
Obdivoval jsem prostředí. "Tribuny vypadají nové," poznamenal jsem.
"Postavili je nedávno, taky už to bylo třeba."
"A ta vážnice..., zvenku se zdá nesmírně šikovná..."
"Taky že je, příteli." Pak ho to konečně napadlo. "Nechtěl byste se podívat dovnitř?"
"Jste moc laskavý, rád bych," upřímně jsem děkoval a hned jsem se hotovil vykročit, aby se to nezamluvilo.
Po chvilce jsme odložili skleničky a v pohodě se vydali dolů k velké administrativní budově, kde v přízemí byla vážnice a šatna a v patře kanceláře vedení závodiště.
Celé zařízení bylo moderní a pohodlné, ani v nejmenším se nepodobalo obdobným prostorám v Anglii. Byla tam velká místnost s křesly pro trenéry, aby si mohli odpočinout, v klidu plánovat taktiku a rozebírat neúspěchy. Klugvoigt mne vedl dál, do nitra budovy.
Žokejové na tom byli taky dobře, všichni měli vlastní skříňku (místo věšáku), saunu a čalouněná lehátka (místo úzkých dřevěných lavic), aby měli kde odpočívat.
Člověk, o kterého mi šlo, ležel na koženém čalouněném lehátku a opíral se o loket. Věděl jsem z dostihového programu, že se jmenuje K. L. Fahrden. Žokej Grevilla Arknolda.
Řekl jsem Klugvoigtovi, že bych s Fahrdenem rád chvilku promluvil. Přikývl že samozřejmě, že půjde napřed a počká na mne v přijímací místnosti u vchodu, prý tam na něho někdo čeká.
Fahrden měl hubený, kostnatý obličej. Jeho podezíravý výraz se změnil k lepšímu, když mne Klugvoigt představil, ale vrátil se v okamžiku, kdy žokej vyslechl, že jsem přítel paní Caveseyové.
"Já za to nemůžu, že ty koně tak mizerně běhaj," bránil se.
"Já vás z toho přece neviním, chtěl jsem se vás jen zeptat, co si o tom myslíte, abych to mohl paní Caveseyové tlumočit."
"Jo. Tak teda dobře." Než promluvil, chvíli uvažoval. "S těma jejíma koňma..., když člověk vyjede vod startu, má z nich dobrej pocit. Fakticky běžej, dobře běžej. Pak je ke konci člověk začne vyjíždět a vono nic, je to pryč. Člověk na ně zatlačí a voni prostě vodpadnou."
"Jistě jste o tom hodně uvažoval," poznamenal jsem. "Co si myslíte, že s nimi je?"
Úkosem se na mne podíval. "Nemám páru."
"Musíte mít nějakou představu."
"Stejnou, jako by měl každej druhej. Víc vám neřeknu."
"Hm... Co si myslíte o Arknoldově hlavním stájníkovi?"
"Barty? To je bestie. Nikdy jsem ho neměl rád. Nerad bych ho potkal v noci, někde na odlehlým místě, jestli to myslíte takhle."
Nebylo to přesně, co jsem chtěl vědět, ale nechal jsem to plavat.
Zeptal jsem se ho ještě, jak vychází s Danilem.
"Ten je prima," řekl a poprvé se tvářil přátelsky. "Vždycky se zajímal vo Arknoldovy koně, je to samozřejmý, že jo, když jich jeho teta u něj má tolik."
"Setkal jste se s ním už předtím? Když tu byl minule?" zeptal jsem se.
"Jasně. Minule bydlel dva tejdny v jednom hotelu v Summerveldu. Je to senza chlap. Vždycky je s ním sranda.

Vyprávěl mi, že žije u svý tety a ta že je prima. Byl jedinej, s kým byla zábava, když ty koně začali tak mizerně běhat."
"Kdy to začalo?" zeptal jsem se účastně.
"To bylo někdy v červnu. Vod tý doby vyšetřovali a zjišťovali kde co, co by to mohlo dělat, nechali dělat testy na doping, zavolali veterináře, prostě všechno, nač si vzpomenete."
"Dělá se vám s Arknoldem dobře?"
Okamžitě jako by se odtáhl. "Nechci ztratit místo," řekl.
Vyhledal jsem Klugvoigta v přijímací místnosti, poděkoval mu a šel s ním zpátky k padoku. Cestou ho někdo zastavil, tak jsem se odpojil a zvolna došel k obyčejné malé dřevěné tribuně z jednoduchých schůdků. Odtamtud jsem měl dobrý přehled, viděl jsem k hlavním tribunám, na slunečníky nad stolky, na soukromé lóže, až k padoku a vážnici.
Tam někde se pohybovali a proplétali a povídali si všechno možné Danilo, Arknold, Conrad s Evanem, Roderick, Clifford Wenkins, Quentin, Vivi, Jonathan a Sally van Hurenovi.

Když jsem se večer vrátil do hotelu, objednal jsem si hovor s Charlie. Druhý den, v neděli v deset hodin ráno, přesně na minutu přišel.
Slyšeli jsme se tak dobře, jako bychom od sebe byli jen dvacet kilometrů a ne dvacet tisíc. Byla ráda, že volám a že mne nezabil elektrický proud. Ano, prý to bylo doma ve všech novinách, v některých prý znechuceně naznačili, že to byl reklamní trik.
"Nebyl to trik. Všechno ti to povím, až se vrátím. Co děti?"
"V pořádku. Chris se rozhodl, že chce být astronaut, a Libby umí říct voda, když se chce vykoupat."
"To je ohromný," zaradoval jsem se, a Charlie dobře věděla, že tím myslím Libbyino nové slovo.
Taky se radovala.
"Chybíš mi," řekl jsem lehce.
Odpověděla taky, jako by o nic nešlo. "Připadá mi, že jsi už dlouho pryč, mnohem víc než čtyři dny."
"Vrátím se hned po premiéře," řekl jsem. "Předtím se tu ještě porozhlédnu, podívám se do zlatého dolu a pak na pár dní do Krugerova parku."
"Ty se máš!"
"Až se kluci vrátí do školy, někam si vyjedeme, jen my dva," slíbil jsem.
"Vezmu tě za slovo."
"Můžeš začít kout plány."
"Dobře," pronesla lehkým tónem. Potěšilo ji to.
"Poslyš...," řekl jsem, "já vlastně volám kvůli těm Nerissiným koním."
"Už víš, co s nimi je?"
"Nevím jistě, ale myslím že vím. Nedozvím se, jestli mám pravdu, pokud mi něco nezjistíš."
"Spusť."
"Rád bych, kdyby sis přečetla Nerissinu poslední vůli."
"No nazdar." Zhluboka se nadechla. "Jak to mám zařídit?"
"Řekni si o to. Nevím, jak to zvládneš, ale pokud ji těšilo tu poslední vůli psát, tak by si o ní třeba taky ráda povídala."
"Takže... co vlastně chceš, abych hledala?"
"Potřebuju vědět, jestli odkázala Danilovi jen ty koně, nebo i svůj ostatní majetek."
"Dobře...," zaváhala. "Je to hodně důležité?"
"Ano i ne," skoro jsem se zasmál. "Náš Danilo je toho času tady, v Jižní Africe."
"Nepovídej! Nerissa se o tom vůbec nezmínila."
"Nerissa o tom neví."
Popsal jsem jí spanilého Danila a Arknolda a vysvětlil, že všichni koně běhají stejně.
"Jak to popisuješ, jede v tom nejspíš trenér," řekla.
"Ano, to jsem si zpočátku taky myslel, ale teď..., spíš si myslím, že to je ten spanilý chlapec z Kalifornie, Danilo."
"To snad ne! Co by z toho měl?"
"Ušetřil by na dědických daních," poznamenal jsem.
Po krátkém mlčení Charlie řekla: "To snad nemyslíš vážně."
"Ale ano. Je to ovšem jenom teorie, nemám žádný důkaz."
"Já dost dobře nechápu..."
"Vzpomeň si, že Danilo jel za Nerissou na začátku léta, sešli se poprvé po mnoha letech, řekněme, že mu Nerissa řekla, že má Hodgkinovu nemoc. Stačilo, aby si ji někde vyhledal a něco si o ní přečetl. Věděl, že je smrtelná."
"Ach bože... no nic, pokračuj."
"Nerisse se zalíbil. Je přitažlivý, v mnoha směrech. Řekněme, že Nerissa Danilovi řekla, že mu odkazuje ty koně a ještě něco k tomu."
"To jsou samé dohady."
"Ano," přikývl jsem. "Mohla bys to z Nerissy vytáhnout? Zjisti, jestli Danilovi řekla, co jí je, a jestli mu řekla, co mu odkazuje."
"Miláčku, byla by tuze nešťastná, kdyby teď, v tomhle stavu, objevila, že se v Danilovi zklamala." Charlie z toho byla taky nešťastná. "Byla tak ráda, že ho má, že má někoho, koho může obdarovat."
"Zlato, stačí, když ji přiměješ, aby se rozpovídala, a to ty dokážeš. Pak se jí mezi řečí zeptáš, na co je třeba. Uznávám, že ji nesmíme rozrušovat nebo zarmucovat. Možná by vůbec bylo lepší, kdyby to Danilovi prošlo. Myslel jsem na to celou noc. Připravoval ji o peníze, které koně mohli vyběhat. Vadilo by jí to hodně?"

"Možná že by se tomu smála, jako ty právě teď. Možná by si řekla, že je mazaný."
"Ano... Ovšem on taky podváděl místní dostihové diváky. To ale přísluší spíš dostihovým funkcionářům, aby ho usvědčili."
"Proč myslíš, že v tom je Danilo?"
"Je to všechno hodně na vodě," řekl jsem znechuceně. "Vlastně mne k tomu přivedly jenom náhodné poznámky, co jsem zaslechl, a drobná pozorování. Faktů málo. Za prvé... koně začali běhat mizerně od chvíle, kdy tu Danilo minule byl. To vím od jednoho jezdce, ten mi řekl, že tady Danilo v červnu strávil dva týdny, a to bylo po jeho návštěvě u Nerissy, protože o ní tady vyprávěl. Pak se údajně vrátil do Spojených států, ale koně běhali špatně dál, z toho vyplývá, že sám je nepoškozoval. Ostatně by k tomu neměl ani příležitost. Jak se zdá, rozumí si dobře s Arknoldovým hlavním stájníkem. Přiznávám se ale, že tohle jsem vyvodil jen z toho, jak se ti dva na sebe dívají. Mimochodem, Danilo se moc neovládá, hodně se mu vyčte z obličeje, zato si dává dobrý pozor na to, co říká. Řekněme tedy, že koně nějakým způsobem poškozuje hlavní stájník a Danilo mu za to platí."
"Pokud bys měl pravdu, jak to ten stájník dělá?"
"Jsou dvě metody jak zbrzdit koně, a obě jsou těžko prokazatelné, i když je někdo používá dlouhodobě... Buď se koně nechají krátce před dostihem nadměrně unavit, a pak neuspějí v dostihu, protože se vyčerpali doma, při pracovních cvalech. To je ovšem vždy věc trenéra, a dlouho to neprochází... Druhá metoda, a tu podle mého používá Barty, je velmi jednoduchá. Stačí džber s vodou."
"Kůň se nechá žíznit," doplnila mne Charlie, "dokonce se mu může přidat do krmení sůl, a pak se mu před dostihem nabídne džber s vodou?"
"To je přesně ono. Chudák zvíře pak celou délku dostihu neutáhne, když mu v břiše šplouchají hektolitry vody. Pokud jde o Bartyho..., i kdyby nebyl vždycky po ruce, aby ten džber s vodou přistavil, má na povel stájníky, kteří se ho tak bojí, že by sami sobě uřezali uši, kdyby jim to nařídil."
Charlie namítla: "Ale kdyby to ten hlavní stájník takhle dělal soustavně, dlouhou dobu, tak by si to přece trenér musel domyslet, ne?"
"Podle mého si to domyslel, podle mého se mu to vůbec nelíbí, ale zatím s tím nic nedělal. Včera, to jsem ti říkal..., když Nerissin nejlepší hřebeček ve špatné konkurenci tak špatně zaběhl, řekl Arknold, že to už je příliš. Potom mi nabídl svoji verzi toho, co je a co bude. Pak mne obvinil, že ho podezírám, že nechává Nerissiny koně běhat neúspěšně, aby je lacino koupil, potom je nechal běhat na vítězství a s velkým ziskem prodal na chov. Mně to předtím jen tak proletělo hlavou, ale on to vyslovil, domyslel to do důsledků, pro něj to nebyla nová myšlenka. Tehdy jsem vlastně začal uvažovat o Danilovi. Pak ještě jak se Danilo usmíval, když jeden z Nerissiných koní šel na start..., ten úsměv napovídal hodně. No nic..., za Nerissina života se mu třeba podaří snížit cenu koní na nulu, a až Nerissa zemře, ušetří hodně na daních, tedy ve srovnání s tím, co by musel zaplatit, kdyby koně byli úspěšní. Když uvážíš, že jde o jedenáct koní, ušetřil by tisíce, určitě by mu to bohatě zaplatilo jeho výlety do Jihoafrické republiky i úplatky stájníkovi. Daně z dědictví se teď nějak mění, podle toho, co platí teď, by celá ta šaráda byla na místě jedině v tom případě, že by Danilo dědil víc."
"Přelož mi to do srozumitelná."
Dal jsem se do smíchu. "No, z dědictví se musí zaplatit daň, která se bude vztahovat na všechno, co Nerissa vlastní. V její poslední vůli budou dílčí, menší odkazy. Co zbude, je takzvané reziduum. Koně jsou sice v Africe, ale dědictví se bude projednávat a zpoplatňovat v Anglii, protože Nerissa v Anglii žije. Jestliže se tedy z rezidua, po vyřízení menších odkazů, bude muset zaplatit dědická daň za koně, reziduum se tím sníží, zmenší se kulička, kterou má patrně dědit Danilo."
"Je mi to jasné. No nazdar."
"Danilo počítá samozřejmě s tím, že jakmile budou koně jeho, přestane do nich lít vodu, nechá je běhat na vítězství a pak je prodá na chov s pořádným ziskem."
"Perfektní."
"A jednoduché."
"Poslyš, nemohli bychom si my taky takhle nějak pomoct? Když si pomyslím, kolik toho zaplatíme na daních... a až umřeme, někdo zaplatí daně za to, co už je tolikrát zdaněné."
Usmál jsem se.
"Nic není tolik na vodě jako cena koní."
"Tak nějaké kupme."
"To by ti k něčemu bylo, jedině kdybys věděla skoro na den přesně, kdy se chystáš umřít."
"Sakra, to je smůla," zasmála se Charlie. "V životě je hodně kyselých hroznů a nedonošených myšlenek."
"Myslíš, že jsou nedonošené, protože byly v kyslíkové nouzi?"
"Ano, jako oběšenec."
"Nic si z toho nedělej, přinesu ti nugget ze zlatého dolu," utěšoval jsem se smíchem Charlie.
"To jsi opravdu hodný."
"Zase ti zavolám... třeba... ve čtvrtek večer. To budu v Krugerově parku. Hodilo by se ti to?"
"Ano," řekla suše. Zvážněla. "Do té doby se vypravím za Nerissou a pokusím se něco zjistit."

9

Není nad dobrou dakotu.
Na malém letišti Rand poblíž Germistonu čekaly dvě, seděly si na zadním kolečku a dychtivě vystrkovaly delfíní čenichy k nebi.
Naše dakota nás a další cestující, jakož i objemné kargo vyložila v pondělí v osm ráno. Ranní světlo Roderickovi nepřálo, bylo vidět, že měl už dávno přestat předstírat mládí. Škoda, pomyslel jsem si, promeškává věk, kdy by mohl skutečně dělat na lidi dojem a působit důstojně. Nedá-li si pozor, sklouzne z omšelého mládí rovnou do stáří. Téhle chyby se ale většinou dopouštějí herci, ne novináři.
Měl na sobě hnědou semišovou kazajku s dlouhými rukávy, samá třáseň, pod kazajkou oranžovobéžovou rozhalenku, mužné přiléhavé kalhoty a nejnovější model sportovních bot.
Van Huren v tmavém civilním obleku se pohyboval na opačném pólu. Na letiště přijel jako poslední, ale hned se ujal velení a všechny nás nahnal do letadla. Po hodině letu jsme přistáli o dvě stě padesát kilometrů dál na jih, u malého, odlehlého důlního městečka, malého, ale velmi pohostinného.
K van Hurenovu dolu kousek za letištěm nás odvezl malý autobus. Městečko bylo hezké, moderní, s ulicemi jako podle pravítka, pěkné barevné domy a obrovská prosklená nákupní střediska. Čistotné a úpravné, hygienické město, jehož krev proudila hluboko pod zemí.
Blížili jsme se k cíli, z dálky byly vidět jen šedobílé špice, na jednu z nich šplhaly železniční kolejnice. Když jsme přijeli blíž, viděli jsme těžní věž s kolem a celou řadu administrativních budov a ubytoven pro horníky, mezi budovami roztroušené ozdobné datlové palmy, šelestící v mírném větru a úspěšně oživující strohost budov jako mašle na dárkovém balíčku.
Van Huren se s úsměvem omluvil, že nás do dolu nedoprovodí osobně, protože má na dopoledne dojednanou schůzku, kterou nemůže odložit.
"Sejdeme se u oběda," sliboval, "pak si dáme společně skleničku, přijde nám všem vhod."
Kdosi o dvě šarže nižší nám opatřil průvodce, mladého, zamračeného Afrikánce. Představil se nám jako inženýr Pieter Losenwoldt a pak nám víc než jasně naznačil, že má důležitější věci na práci, že zdržujeme a že úkol průvodce dolem je pod jeho důstojnost.
Zavedl nás do šatny, kde se rázem setřely všechny rozdíly mezi námi. Všichni jsme si navlékli bílé overaly, bílé vysoké boty a ochranné přilby.
"Neberte si s sebou žádné osobní věci, jedině spodky a kapesník," řekl přísně. "Žádné fotoaparáty." Zamračil se na Conradovy věci. "Blesk u kamery může být nebezpečný. Taky si neberte s sebou sirky ani zapalovače. Když říkám žádné osobní věci, myslím to vážně."
"Co takhle náprsní taška?" zeptal se podrážděně Danilo.
Losenwoldt si ho přeměřil, zaznamenal, že mladík vypadá, jako by byl z dobré rodiny, zámožný a jistě v lepším postavení než on sám. O to byl následně protivnější.
"Všechny své věci nechte tady," řekl. "Místnost uzamkneme, nemusíte se o nic bát, všechno tu na vás počká."
Když jsme se převlékali, na chvíli se vzdálil a vrátil se v podobném oblečení, jaké jsme na sobě měli my.
"Připraveni? Dobře. Teď sfáráme do hloubky rychlostí osmdesát metrů za minutu. Dole bude místy vedro. Pokud někdo trpí klaustrofobií, nebo kdyby někomu bylo nevolno, ať to hned nahlásí a vrátí se na povrch. Jasné?"
Pět hlav souhlasně přikývlo.
Zadíval se na mne, zamyslel se, pak potřásl hlavou. Nikdo mu nic nevysvětloval.
"Lucerny máte na stole, prosím připevněte si je."
Lucerny se skládaly ze zdroje, který si člověk upevnil vzadu pod pasem, a z vlastní lucerny, která se připevnila na přilbu. Zdroj a světlo spojoval kabel. Baterky, které obemykaly pas, se dost pronesly.
Vykročili jsme k těžní věži jako sedm trpaslíků. Klec, v které jsme sfárali, měla boční stěny jen do poloviny, takže člověk snadno viděl v kameni vyhloubenou šachtu. Ne že by z toho byl dobrý pocit. Sestup byl velmi hlučný. Pomyšlení, jakou máme pod nohami hloubku, taky nebylo příjemné.
Prý trvalo jen dvě minuty, než jsme zastavili. Stál jsem ale natlačený mezi Evanem (výjimečně měl nejistý pohled) a dvoumetrovým horníkem, který se k nám s celou partou přidal, takže jsem si to nemohl stopnout.
Klec zastavila na dně šachty s kovovým zazvoněním a my vystoupili. Nastoupila jiná parta. Sotva jsme byli venku, horníci namačkali nějaká tlačítka a klec se zase vznesla vzhůru.
"Nastupte si do vozíků," nařídil nám Losenwoldt, „jeden vozík je pro dvanáct lidí."
Conrad se zadíval na dvě přistavená vozítka, vyhlížející jako drátěné klece na kolečkách, a že by se do nich mohl vejít jeden velký pes, kdyby se trochu stočil.
"Sardinky na tom jsou hůř," pošeptal mi.
Zasmál jsem se. Do vozíků se ale opravdu vešlo po dvanácti lidech. Poslední, kdo nastoupil, seděl v otvoru sloužícím jako dveře, a držel se, čeho mohl, aby nevypadl. Poslední nastoupil Evan a držel se jak klíště Losenwoldtových kalhot. Losenwoldtovi se to nelíbilo.
Naložené vozíky vjely do chodby táhnoucí se do nedohledna. Stěny chodby byly nabílené do výšky asi tak jednoho metru, pak se nad bílou barvou táhla červená čára a nad ní přírodní, šedá skála.
Conrad se Losenwoldta zeptal, k čemu ta červená čára je. Musel křičet, aby ho bylo slyšet, a musel otázku opakovat, protože Losenwoldt se neměl k odpovědi.
Konečně křikl: "To je pro raziče, vede je to. Když je chodba takhle natřená, lidi, co ji razí, vidí, jestli razí rovně, ta čára je vede."
Tím konverzace až na další skončila. Vozíky urazily asi tři kilometry tempem rychlého klusu a pak zastavily. Najednou jsme jeden druhého zase slyšeli.

Losenwoldt prohlásil: "Odsud se jde pěšky, vystupujeme."
Protlačili jsme se ven. Horníci se energicky vydali do chodby, ale pro návštěvníky zřejmě platil určitý program výkladu.
Losenwoldt bez nadšení vysvětloval: "Když se podíváte na strop, uvidíte tam kabely, elektrické vedení, osvětlení." Světla byla rozmístěná v pravidelných vzdálenostech, takže celá šachta byla osvětlená. "Kromě kabelů osvětlení je u stropu vedení pod proudem, to slouží trolejovým nákladním vozům, dopravujícím sem horninu. Na povrch se pak dopravuje rychlejší zdviží, ta jezdí víc než sto metrů za minutu. V té velké rouře je vzduch. Důl je ventilovaný vzduchem, který se na několika místech vhání do šachet pod tlakem."
Dívali jsme se na něho jako děti na pana učitele. To už ale dokončil povinnou přednášku, otočil se k nám zády a vykročil do chodby.
Následovali jsme ho.
Potkali jsme partu černých afrických pracovníků, kráčejících opačným směrem. Všichni byli oblečení stejně jako my, ale přes overaly měli sportovní bundy.
Roderick se zeptal: "Nač ty bundy?"
"Tady dole je horko," řekl Losenwoldt, "ale když vyjedou nahoru, je poměrně chladno, člověk pak snadno nastydne."
Evan moudře přikývl. Šli jsme dál.
Pak se chodba rozšířila a odbočovala z ní další, doprava. Právě se tam shromaždovala jiná parta Afričanů. Oblékali si bundy a jeden z nich je kontroloval podle seznamu.
"Mají po šichtě," vysvětloval úsečně a s viditelnou nechutí Losenwoldt. "Kontrolují, jestli nikdo nechybí, protože je po odstřelu."
"Po odstřelu?" zeptal se Conrad nejistě.
Pan inženýr se na něho zadíval s pohrdáním odborníka. "Skála se musí odstřelovat, na tu se nemůže krumpáčem."
"Já myslel, že tohle je důl na zlato, zlato se přece neodstřeluje, to se vykopává a prosívá, ne?"
Losenwoldt si ho povýšeně změřil. "V Kalifornii nebo na Aljašce možná. V Jihoafrické republice není zlato v kameni vidět, je v něm rozseté v drobných částečkách. Zlatonosný kámen musí člověk odstřelit, vyvézt na povrch a pak složitě zpracovat, než se zlato získá. V tomto dole se musejí vyvézt celé tuny kamene, aby se získala jedna unce ryzího zlata."
Umlčelo nás to všechny. Danilo dokonce na inženýra koukal s otevřenými ústy.
Losenwoldt jako by nevnímal náš úžas. Pokračoval ve výkladu:
"V odendaalsruské důlní oblasti jsou i bohatší doly, kde na jednu unci stačí jedna a půl tuny kamene. Naopak jsou zase doly, kde se musí vyvézt na unci ještě víc kamene než tady, tady to chce tři a půl až čtyři tuny."
Roderick se rozhlédl. "A všechno zlato je z týhle chodby? A z tý, co jsme z ní přijeli?"
Taky si vysloužil pohrdlivý pohled.
"Hlavní chodba se nerazí zlatonosnou skálou. Tahle chodba jen zajišťuje přístup ke zlatonosné skále, ta je tady, v téhle části dolu, v hloubce přes sto metrů."
"No nazdar," vydechl Conrad.
Promluvil za nás za všechny.
Losenwoldt přednášel bez nadšení dál, posluchače měl ale víc než pozorné. "Žíla..., tedy zlatonosná skála..., tvoří jen tenkou vrstvu. Ta vrstva se svažuje od severu na jih a dostupuje největší hloubky na jihu, u Welkomu. Šířka žíly od východu na západ je asi dvanáct kilometrů, délka od severu k jihu něco přes dvacet kilometrů. Je nepravidelně ohraničená. Síla žíly nikde nepřesahuje metr, v tomhle dole je silná jen asi třicet centimetrů."
Dívali jsme se na něho s úžasem, ale na otázku se zmohl jen Danilo. "Předpokládám, že se to asi musí vyplatit, tolik práce, tak složitý zařízení, a vytěží se nakonec tak málo zlata."
"Vyplácí se to, jinak bychom tu nestáli," odsekl Losenwoldt.
Pomyslel jsem si, že je tak úsečný, protože asi nezná přesnou efektivnost. Usoudil jsem ale, že se důl určitě vyplácí, jinak by van Huren nežil v paláci.
Ostatní mlčeli. Náš průvodce bránil čilému rozhovoru velmi úspěšně. Dokonce i Evan, který vždy musel být v popředí, se držel zpátky. V šachtě se tvářil nejistě, teď se zdálo, že na něho nejvíc ze všech doléhá pomyšlení na miliony tun skály nad námi.
"Dobře," řekl Losenwoldt s hlubokým uspokojením nad tím, jak jsme zakřiknutí. "Teď si zapněte lucerny. Dál už chodba není osvětlená. Jdeme se podívat, jak se razí."
Vykročil, aniž se ohlédl, jestli ho všichni následují, ale my šli poslušně za ním. Evan se ohlédl na osvětlenou šachtu. Pro pozornějšího, zodpovědnějšího průvodce by to bylo varovné znamení.
Chodba se po chvíli stočila doprava. Jak jsme se blížili k rohu, sílil ohlušující rachot. Za rohem byl už vskutku hromový.
"Co to je za rámus?" zeptal se Evan lehce zvýšeným, ale stále ještě ovládaným hlasem.
Losenwoldt odpověděl přes rameno: "Vrtání a vzduchotechnika."
Šel dál. Stropní osvětlení končilo, svítili jsme si na cestu lucernami na přílbách.
Pak jsme najednou uviděli v dálce záblesky světla, vycházející z jiných zdrojů než z našich. Jak jsme se blížili, rozeznal jsem, že to jsou tři lucerny namířené směrem, kterým jsme šli. Osvětlovaly kamennou stěnu. Konec chodby.
Boční stěny už nebyly bíle natřené a nebyla na nich uklidňující červená čára, skála byla jednotvárně šedá a ta tmavá šeď jako by zvýrazňovala posedlost, s jakou se lidé v touze po zlatém prachu zavrtávali hluboko do nedotčené zemské kůry. Roura ventilace nad námi náhle končila a s ohlušujícím hukotem chrlila vzduch. Ten řev přesto přehlušoval hromový rachot sbíječek, napadající sluch fortissimem šesti diskoték.
Na konci chodby stáli na dřevěné plošině tři raziči a vrtali sbíječkami díry do skály pod sotva dva a půl metru vysokým stropem. Ve světle našich luceren bylo vidět, jak se raziči potí. Nebyli oblečení jako ostatní, měli jen lehké kalhoty a

vesty.
Hromový rachot způsobovaly jednak sbíječky, jednak kompresor postavený na zemi. Chvíli jsme přihlíželi. Evan se pokoušel na něco zeptat, ale v tom hluku by se člověk domluvil jedině řečí hluchoněmých. ,
Losenwoldt se sevřenými rty a unavenýma očima pak dal konečně pokyn k návratu. šli jsme rádi, vítali jsme sníženou hladinu zničujícího hluku. Šel jsem jako poslední a tam, kde končila roura vzduchotechniky, jsem se zastavil, ohlédl a vypnul svou lucernu. Tři muži na dřevěné plošině, obklopení rachotem, se světly světlušek. Až se vzdálíme, zůstanou v prehistorické tmě sami, tma se kolem nich uzavře. Hlavou mi bleskla představa tří ďáblů zvolna se provrtávajících k infernu.
Jakmile jsme došli k širšímu úseku chodby, Losenwoldt pokračoval ve výkladu.
"Ti muži vrtali wolframovými vrtačkami otvory do skály do hloubky víc než dva metry. Tohle jsou takové vrtáky," ukázal na zem.
Zadívali jsme se, kam ukazuje. Urovnaná hromada vrtáků u stěny chodby připomínala hromadu železných trubek, ale při bližším nahlédnutí jsme viděli, že to jsou ocelové tyče s wolframovým ostřím na lesklých koncích.
"Vrtáky se denně vyvážejí na povrch k přebroušení," dodal Losenwoldt.
Přikyvovali jsme jako moudré sovy.
"Ti tři muži už pro dnešek s vrtáním končí. Vyvrtali spoustu děr do čela chodby. Do těch otvorů se pak vloží výbušnina a po odstřelu se uvolněný kámen vyveze. Pak se raziči vrátí na konec chodby a budou pokračovat v práci."
"O kolik se chodba prodlouží za den?" zeptal se Roderick.
"O dva a půl metrů za šichtu."
Evan se opřel o stěnu a ve stylu Clifforda Wenkinse si hřbetem ruky přetřel čelo.
"Vy vůbec nepoužíváte výdřevu?" zeptal se.
Losenwoldt mu odpověděl na otázku, ale očividně nezaznamenal strach, který se za ní skrýval.
"Jistěže ne. Hloubíme chodby ve skále, ne v zemině, nemusíme se bát, že se zhroutí. Občas dojde k tomu, že spadne kus stropu nebo stěny, to se stává někdy po odstřelu. Když vidíme, že se kus kamene uvolnil, strhneme ho, pokud to jde, abychom neriskovali, že by to na někoho mohlo spadnout."
Evana to neuklidnilo. Vytáhl z kapsy kapesník a otřel si obličej.
"Jakou výbušninu při odstřelu používáte?" zeptal se Danilo.
Losenwoldtovi nebyl - sympatický. Neodpověděl. Rodericka ale otázka taky zajímala a opakoval ji.
Losenwoldt ostentativně potlačil povzdech a podal úsečné vysvětleni. "Používáme dynagel, je to černý prášek. Skladujeme ho v uzamčených červených bednách, připevněných ke stěnám chodeb."
O kousek dál na bednu ukázal. Předtím jsme už minuli dvě takové, ale nevěnovali jsme jim pozornost.
Danilo Rodericka kousavě požádal: "Zeptejte se ho, co se děje při odstřelu."
Losenwoldt pokrčil rameny. "Co byste myslel? U toho nikdo není, všichni musejí důl před odstřelem opustit, sfárat se smí až čtyři hodiny po odstřelu."
"Proč, kamaráde?" zeptal se pomalu Conrad.
"Kvůli prachu."
"Uvidíme tu zlatonosnou skálu..., tu žílu?" zeptal se Danilo.
"Ano, teď hned." Losenwoldt ukázal na hlavní chodbu. "Tam dál je velké horko a je tam úsek bez klimatizace. Ještě o kus dál už zase vzduch proudí. Nechte si lucerny svítit, budete je potřebovat, a dívejte se, kam šlapete, povrch chodby je místy hodně nerovný."
Skončil přednášku, otočil se k nám zády a vykročil. Následovali jsme ho.
Zeptal jsem se Evana, jestli je v pořádku. Okamžitě napřímil záda a s rozhněvanýma očima mne podrážděně ubezpečil že samozřejmě, co prý si o něm myslím.
"Dobře."
"Ano."
Odpoutal se ode mne a šel za Losenwoldtem, aby mu neušla ani jedna perla, padající z jeho úst.
Jak jsme postupovali, bylo opravdu velké horko, ale protože nebylo vlhko, nepotili jsme se. Chodba byla v onom úseku drsnější, stěny nerovné, hrbolaté, bez červené čáry, s nerovným povrchem na dně. Chodba se taky začala mírně svažovat. Šli jsme dál a naše kroky skřípaly na úlomcích horniny pod našima nohama.
Došli jsme na místa zvýšené činnosti. Potkávali jsme celou řadu lidí v overalech, pobíhali sem a tam, nosili různé zařízení, a jejich světla krátce osvětlovala jiné tváře. Přílby však vrhaly na oči mužů tmavý stín, takže byli k nepoznání.
Jednu chvíli jsem zatahal za rukáv Rodericka, který šel přede mnou, abych se přesvědčil, že to je opravdu on a že sleduju správnou skupinu.
Na konci horkého úseku chodby jako bychom náhle vešli do Arktidy. Losenwoldt se zastavil a krátce promluvil se dvěma mladými havíři, kteří předtím spolu o něčem hovořili.
"Tady se rozdělíme," prohlásil, "vy dva půjdete se mnou," ukázal na Evana a Rodericka, "a vy s panem Andersem."
Předal Conrada s Danilem své o něco vyšší verzi. Pak ukázal na mne. "Vy půjdete s panem Matesem."
Mates, mladší než ostatní, byl očividně nižší šarže a měl mírnou vadu řeči, jako při rozštěpu patra. Krátce se na mne podíval a řekl, že doufá, že mi nebude vadit, že v průvodcovství nemá praxi.
"O to je od vás laskavější, že se mne ujímáte," utěšoval jsem ho.
Ostatní skupiny se rozešly a zmizely mezi lidmi v overalech.
"Tak pojďme."
Pokračovali jsme chodbou. Zeptal jsem se svého průvodce, jak velký má sklon.
"Asi jednu dvacetinu," řekl.

Pak ale upadl do mlčení. Pochopil jsem, že pokud se budu něco chtít dozvědět, musím se ptát. Mates neměl naučený exkursní komentář a výklad jako Losenwoldt, a já si uvědomil, že Losenwoldtovy přednášky nebyly vlastně špatné.
Ve stěně chodby po levé straně se začaly objevovat velké otvory, vedoucí do temných prostorů.
"Myslel jsem, že chodba je v neporušené skále. Kam vedou ty otvory?"
"Ty... ty už vedou do sloje. Ze sloje se už vytěžil zlatonosný kámen. Za chvilku vám to ukážu."
"Svažuje se sloj stejně jako chodba?"
Připadalo mu to jako zbytečná otázka. "Samozřejmě," řekl.
"A co ta chodba, která se ještě razí, kam ta vede?"
"K jiné části žíly."
Jistě. Hloupá otázka. Zlatonosná žíla se táhne celé kilometry. Ovšem. Těžení žíly je asi něco podobného, jako když člověk vytahuje z tlustého sendviče tenký plátek šunky.
"Co se stane, až se celá žíla vytěží?" zeptal jsem se. "Pak přece pod horními vrstvami skály budou obrovské dutiny, ne?"
Ochotně odpověděl. "My všechny nosné prvky neodstraňujeme. Kupříkladu ve stěnách chodby jsou sice otvory, ale stěna je hodně silná, nosná. Ty otvory potřebujeme pro ventilaci i kvůli odstřelům. Jednoho dne, samozřejmě až se tahle část dolu zavře, se vrstvy horniny postupně sesednou a dutiny se zaplní. Město Johannesburg se kupříkladu takhle propadlo skoro o metr, jak se pod ním půda po těžbě sesedla."
"Teď, v poslední době?" zeptal jsem se překvapeně.
"Kdeže, to už je dávno. Randovy zlaté doly byly nejblíž povrchu a vytěžily se hned na začátku."
Potkávali jsme horníky, nesoucí wolframové vrtáky ke konci chodby, a jiné, vracející se opačným směrem.
"Už brzy bude odstřel," řekl Yates, aniž jsem se ho ptal. "Raziči už dokončili vrty a inženýři zakládají nálože."
"Nemáme tedy mnoho času," poznamenal jsem. "Asi ne."
"Rád bych viděl, jak se pracuje se samotnou žílou."
"Jo... ano. Hned tam dojdeme, dovedu vás, kde to máme nejblíž. Je to už jen kousek."
Došli jsme k většímu otvoru ve stěně, sahajícímu od země až do výšky půldruhého metru. Do otvoru ale člověk vzpřímeně vstoupit nemohl, protože dno sloje od stěny chodby prudce stoupalo.
"Musíte si dát pozor na hlavu," řekl můj průvodce. "Je tu hodně nízký strop."
"Dobře," přikývl jsem.
Kývl na mne, abych vlezl do otvoru před ním, a já poslechl. Ocitl jsem se v prostoře vysoké necelý metr, táhnoucí se do obou stran, kam až člověk dohlédl.
Místo pevné skály tvořily dno sloje odštěpky kamene. Úlomky nám chrastily pod nohama, jak jsme po nich lezli. Zalezl jsem dost daleko a počkal na Matese. Plazil se za mnou a ohlížel se vpravo, kde několik mužů pracovalo u dlouhého, stáčejícího se úseku vzdálené stěny.
"Kontrolujou nálože," vysvětloval můj průvodce. "Za chvíli všichni odejdou."
"Ty úlomky, co na nich ležíme, jsou kousky žíly?"
"To ne, ne tak docela. Jsou to prostě jen úlomky kamene. Žíla probíhala přibližně středem sloje."
"Co je sloj?"
"Odpusťte... Tohle, kde jsme, to je sloj, ze sloje se dobývá zlatonosný kámen."
"Dobře, ale tamhle dál, kde to ještě není odstřelené..., jak se rozezná zlatá žíla od obyčejného kamene?"
Skála mi připadala všude stejná. Tmavá, uniformní šeď. Tmavá šeď stropu, tmavošedé stěny, splývající s tmavou šedí úlomků na dně.
"Já vám kousek přinesu," řekl ochotně a lezl po čtyřech, po břiše, ke svým kolegům.
Sloj byla tak nízká, že se v ní člověk ani neposadil, ale pokud držel hlavu skloněnou, po čtyřech lézt mohl. Opřel jsem se o loket a sledoval, jak si Yates půjčuje malý krumpáč a jak páčí kousek kamene ze stěny sloje.
Připlazil se zpátky.
"Tady máte.", tohle je kousek žíly."
Oba jsme na úlomek posvítili. Byl pět centimetrů dlouhý, na povrchu s tmavými, ve světle se lesknoucími skvrnami.
"Co je to za skvrny?"
"To je právě ruda. To světlé je jen kámen. Čím víc tmavých skvrn na povrchu, tím víc se na tunu vytěží zlata."
"Takže to tmavé je zlato?" zeptal jsem se nedůvěřivě.
"Je v tom zlato," přikývl. "Zlato, stříbro, uran a chrom. Když se kámen rozemele a zpracuje, ty prvky se oddělí. V rudě je víc zlata než uranu a stříbra."
"Můžu si tenhle kousek nechat?" zeptal jsem se.
"Samozřejmě." Odkašlal si. "Já se omlouvám, ale musím ještě tady dole něco zařídit... Trefíte snad zpátky sám, ne? V hlavní chodbě se ztratit nemůžete."
"To je v pořádku," uklidňoval jsem ho. "Jen běžte, nechci vás zdržovat od práce."
"Děkuju vám," řekl a rychle se odplazil k lidem, na kterých mu opravdu záleželo.
Chvíli jsem ještě zůstal, kde jsem byl, pozoroval techniky a díval se nahoru, do nedohledného vytěženého prostoru, strmě stoupajícího vzhůru do černé tmy. Světlo mé lucerny na konec té tmy nedosvítilo.
Lidí v dole valem ubývalo, vraceli se hlavní chodbou k šachtě. Zastrčil jsem kousek rudy do kapsy, ještě jednou se ohlédl a začal se pomalu plazit k otvoru, kterým jsme do sloje vešli. Chtěl jsem se do chodby dostat nohama napřed, proto jsem se obrátil na břicho a posunoval se pozadu. Vtom slyším, jak do sloje leze někdo další. Přes můj overal přeletěl paprsek světla z jeho lucerny. Přestal jsem se posunovat, abych toho člověka pustil. Pohyboval se pomalu. Ohlédl jsem se přes rameno, ale do tváře zastíněné přílbou jsem neviděl.

Pak mi najednou vlastní přilba sklouzla dopředu a něco mě zezadu prudce udeřilo do hlavy.
Byl jsem omráčený. Pomalu mne opouštělo vědomí, jako bych se řítil do nekonečné, černé šachty se svítivými body.
Než jsem dopadl, už jsem o sobě nevěděl.

10

Černá tma.
Nic.
Otevřel jsem oči. Nic jsem neviděl. Sáhl jsem si na obličej, jestli opravdu mám otevřené oči.
Byly otevřené.
Připadal jsem si mimo čas a prostor. Nevěděl jsem, kde jsem a proč, a nic jsem neviděl. Čas jako by se zastavil. Nevěděl jsem, jestli třeba nespím, jestli se mi to nezdá. Nemohl jsem si vzpomenout, jak se jmenuju.
Pak jsem se pomalu vzpamatoval, všechno se mi vybavilo. Věděl jsem, že jsem při vědomí, že nespím a že já jsem já.
Stále ještě jsem nic neviděl.
Pohnul jsem se a pokusil se posadit. Ležel jsem na boku. Jakmile jsem se pohnul, cítil jsem pod sebou pichlavé úlomky kamene a slyšel jejich skřípot.
Jsem ve sloji.
Opatrně jsem zvedl ruku. Strop jsem měl jen kousek nad hlavou. Přílba byla pryč, zato jsem měl vzadu na hlavě bolavou bouli. Zatraceně, pomyslel jsem si, zřejmě jsem se praštil do hlavy. Jsem ve sloji a nevidím nic, protože je tma a já nemám světlo. Všichni už z dolu odešli, a co nevidět odpálí nálože.
Na chvíli jsem zkameněl při pomyšlení, že mne výbuch roztrhá na tisíce kousků, než věc domyslím. Pak mne napadlo, že je možná chyba, že jsem se vůbec probral, že by bylo lepší, kdybych byl v bezvědomí, až dojde k odstřelu. Ušetřil bych si strach. Pak jsem teprve začal uvažovat o tom, co dál.
V první řadě musím mít světlo.
Snažil jsem se světlo nahmatat za zády. Nahmatal jsem baterii a prsty stopoval kabel až k lucerně. Světlo nebude. Sklo lucerny i žárovka byly rozbité.
Snažil jsem se nahmatat přílbu, ze které lucerna spadla, ale marně. Musím odtud vypadnout, nařizoval jsem si důrazně, ale v tu chvíli mne napadlo, jestli vůbec najdu cestu ven.
Snažil jsem se uklidnit, ležel jsem bez hnutí. Vybavilo se mi, jak Yatese ujišťuju, že zpátky snadno dojdu sám. Nejspíš jsem se příliš prudce narovnal a narazil hlavou o strop. Nepamatoval jsem si nic.
Jedno bylo jisté, při pádu se mi rozbila lucerna, a proto mne ve sloji nikdo neviděl.
Jsem to pitomec a nešika, nadával jsem si, sám si za všechno můžu. Opatrně jsem se o kousek posunul, ruku napřaženou před sebe. Nahmatal jsem jen kamenné úlomky.
Musím vědět, kam lezu, mohlo by se snadno stát, že bych se posunoval blíž k náložím místo pryč od nich.
Zdvihl jsem hrst drobných kamínků a začal je metodicky házet kolem sebe v kruhu. Začal jsem odprava. Moc skvěle mi to nešlo, protože některé kamínky narazily na strop, některé spadly na zem. Některé ale dolítly dostatečně daleko, takže jsem věděl, že přede mnou je dost velká prostora.
Překulil jsem se na záda. Pak jsem si odpojil baterii, protože mne tlačila do boku. Znovu jsem začal v polokruhu, směrem k nohám, házet kamínky.
Měl jsem před sebou stěnu chodby, několik kamínků se od ní odrazilo.
V tu chvíli už mi srdce bušilo tolik, že mne to téměř ohlušovalo. No tak neblázni, káral jsem se. Strach ti nepomůže, strach je k ničemu.
Znovu jsem házel kamínky, tentokrát abych našel otvor ve zdi. Našel jsem ho skoro hned. Ještě jsem pro jistotu hodil několik kamínků. Byl tam, kousek vlevo, tam, kam jsem mířil nohama. Všechny kamínky, které jsem tam hodil, doletěly dál než ostatní a rachotily, když dopadly. Nebyly kulaté, nemohly se koulet, ale mohly padat ze srázu. Ze srázu... sloj spadala k chodbě strmě.
Ještě několik kamínků. Pak jsem se pohnul a posunoval se až k otvoru. Hlavu jsem držel pro jistotu u země.
Ještě několik kamínků. V pořádku, otvor tam je. Ještě kousek se posunout, ještě několik kamínků...
Byl to jen kousek, možná tři metry, ne víc, ale mně to připadalo nekonečné.
Rozpřáhl jsem ruce. Do stran jsem měl prostor, nad sebou strop. To bylo vše.
Ještě kousek. Hmatal jsem kolem, všude škála.
Ještě jsem se posunul. Vtom mi nohy sklouzly dolů, kolena se ohnula, boty dopadly na dno chodby. Opatrně jsem se protáhl otvorem a dával si pozor na hlavu, bez přílby to jinak nešlo.
Skončil jsem v chodbě na všech čtyřech, lapal po dechu a vyděšený jsem byl jako nikdy.
Když jsme s Yatesem přicházeli, byly otvory po levé straně, a Yates řekl, že jakmile budu v chodbě, nemůžu se ztratit.
Dobře. Zahnu tedy doprava a půjdu rovně. Jednoduché.
Opatrně jsem vstal, zády k otvoru do sloje, a otočil se doprava. Rukou jsem se opřel o drsnou skalní stěnu.Vykročil jsem.
Jak mi pod nohama skřípaly úlomky kamene, uvědomil jsem si teprve, jaké je v dole ticho. Předtím jsem slyšel bušení vlastního srdce a rachot rozhazovaných kamínků..., teď nic... Byla úplná tma a úplné ticho.
Radši jsem se tím nezabýval, škoda času. Spěchal jsem vpřed, jak jen to šlo, opatrně, krok za krokem. Ticho..., to

znamená, že je vypnutá ventilace..., což o to, na tom nezáleží, v dole je vzduchu dost..., i když je tam horko.
Najednou se mi zeď ztratila a srdce se mi znovu rozbušilo.
Snažil jsem se klidně, pravidelně dýchat a ustoupil jsem o krok zpátky. Znovu pravou ruku na zeď. Výborně. Teď na všechny čtyři, sledovat rukou stěnu vpravo... aha, další otvor, jeden z mnoha, kterými pronikne tlaková vlna, až se odpálí nálože.
Tlaková vlna putuje bleskově, zvlášť v omezené prostoře, tlaková vlna je stejně vražedná jako lítající kameny.
Pane bože! Zatraceně. Na co má člověk myslet, když ví, že za okamžik bude nejspíš po smrti?
Musím se dostat co nejdál, co nejblíž k šachtě, co nejrychleji. Nesmím ztratit kontakt s pravou stěnou chodby, protože jinak by se snadno stalo, že bych se v té tmě otočil a šel pak na nesprávnou stranu, přímo k epicentru výbuchu. Na nic jiného jsem nemyslel, ani na Charlie ne.
Šel jsem dál. Bylo čím dál větší horko. Horký úsek chodby byl předtím snesitelný, teď tvrdě útočil na nervová zakončení.
Šel jsem dál. Neměl jsem představu, jak rychle asi postupuju. Nejspíš hodně pomalu. Bylo to jako noční můra, jako když se člověku zdá, že před něčím hrozným musí rychle uniknout, a nedokáže utíkat.
Dorazil jsem do místa, kde se chodba rozšířila. Zatím k výbuchu nedošlo. Věděl jsem, že odstřelovat se bude taky na konci chodby, kterou teprve razili... Chodba se však stáčí a její ohyb tlakovou vlnu ztlumí.
Začala ve mně klíčit naděje. O to usilovněji jsem se přidržoval zdi po pravé ruce.
Pomalu, vytrvale jsem postupoval.
Kolik může zbývat k šachtě? Možná kilometr... Každým krokem jsem se blížil bezpečí.
Nálože nevybuchly, aspoň ne v tu dobu, kdy jsem se plazil chodbami.
V jednu chvíli jsem byl v absolutní tmě, a pak mne náhle oslnilo jasné světlo.
Zavřel jsem oči, zastavil se a opřel o stěnu. Když jsem oči znovu otevřel, svítila všude elektrická světla, chodba vypadala bezpečně, spolehlivě, pěkně natřená, s červenou čárou.
Roztřesený úlevou jsem se odlepil od stěny a šel rychle dál. Kolena se mi třásla a hlava mi začali třeštit jako v kocovině.
Najednou bylo slyšet hučení a pak se z chodby ozval sílící rachot. Tak rachotily přijíždějící vozíky. Slyšel jsem, jak vozíky zastavily. Pak se ozvaly kroky několika lidí. Z mírné zatáčky se vynořili čtyři muži v bílých overalech.
Spěchali. Když mne zahlédli, dali se do běhu. Zpomalili a zbrzdili až u mne. Bylo vidět, jak se jim ulevilo, že se normálně pohybuju. Jeden z nich byl Losenwoldt, ostatní jsem neznal.
"Pane Lincolne..., jste v pořádku?" zeptal se jeden z mužů úzkostlivě.
"Jistě," řekl jsem, ale moc přesvědčivě to neznělo. Zkusil jsem to znovu. "Jistěže." To už bylo mnohem lepší.
"Jak se mohlo stát, že jste zůstal pozadu?" zeptal se Losenwoldt vyčítavě.
Chtěl se zbavit pocitu provinění, přestože ho nikdo z ničeho nevinil. Preventivní opatření.
"Lituju, že jsem způsobil zmatky," omlouval jsem se. "Nejspíš jsem se praštil do hlavy a ztratil vědomí, ale nevybavuju si to...," zamračil jsem se. "Udělal jsem pitomost."
Jeden z příchozích se zeptal: "Kde jste vlastně byl?"
"Ve sloji."
"Páni! Nejspíš jste se moc zprudka zdvihl a narazil hlavou na strop, nebo vám spadl na hlavu kus kamene."
"Ano," přikývl jsem.
Jiný se zeptal: "Když jste byl ve sloji v bezvědomí..., jak jste se odtamud dostal?"
Vyprávěl jsem jim, jak jsem házel kamínky. Nic neřekli, jen se po sobě podívali.
Pak mne jeden z nich obešel zezadu. Řekl: "Máte ve vlasech krev..., taky na krku, ale je zaschlá..., podle mýho už nekrvácíte." Přistoupil blíž. "Jste v pořádku? Můžete jít? Přinesli jsme pro jistotu nosítka."
Usmál jsem se. "Klidně můžu jít."
Šli jsme. Zeptal jsem se: "Jak jste přišli na to, že jsem ještě dole?"
Jeden z mužů řekl suše: "Pokud jde o to, jestli jsou při odstřelu všichni venku, máme údajně neomylnej systém, a taky že jo, když jde o horníky. Ale exkurze..., víte, my tu zřídkakdy míváme malou skupinu jako dneska. Pan van Huren hned tak někoho nepozve a jinak sem nikdo nesmí. Pokud exkurze máme, tak pro skupiny turistů asi po dvaceti, a pokud jsou dole, všechno se víceméně zastaví, jenže to je tak jednou za šest týdnů. Když tu máme turisty, většinou se vůbec neodstřeluje. Dnes se udělalo jednomu z vaší skupiny nevolno a vyfáral dřív, tak je celkem logický, že si ostatní mysleli, že jste vyfáral s ním. Tim Yates tvrdí, že když vás viděl naposledy, byl jste na cestě zpátky."
"Ano," přikývl jsem, "na to si vzpomínám."
"Ostatní tři hosté pak vyfárali společně. Kontrola spočítala horníky a všechno se připravilo k odstřelu..."
Vysoký hubený člověk pokračoval ve vyprávění. "Jeden z chlapů, co počítá u klece, kolik lidí sfáralo a kolik vyfáralo, tvrdil, že mu jeden člověk chybí, že nevyfáral, Lidi od kontroly říkali, že to není možný, ale ten chlap od klece trval na svým. Zbývali jenom návštěvníci, tak jsme si to šli zkontrolovat. Ti tři v šatně nám řekli, že jste se ještě nepřevlíknul, že tam ještě máte šaty, že asi budete na stanici první pomoci s Conradem, to je ten, co se mu udělalo špatně."
"Conrad!" řekl jsem překvapeně. Myslel jsem, že jde o Evana. "Co je mu?"
"Mám dojem, že se někdo zmínil, že má astma. No nic, šli jsme tam a zeptali se ho, a on tvrdil, že jste s ním nevyfáral."
"Aha," řekl jsem.
Jistě, být s Conradem, jistě bych s ním i vyfáral, ale já ho od chvíle, kdy jsme se ve skupinách rozešli, už neviděl. Došli jsme k vozíkům a nastoupili. Pro pět lidí v nich bylo místa víc než dost.
Losenwoldt se ospravedlňoval. "Ten, co se mu udělalo nevolno, ten silnější, se svislým knírem, se mnou nešel. Jinak bych ho doprovodil k vozíkům a věděl bych, že s ním nejste."
"Jistě," poznamenal jsem suše.

Drncali jsme vozíkem chodbou až k šachtě a vznesli se díky různým mačkátkům skálou do výšky, až na slunce. Sluneční paprsky v první chvíli člověka bodaly do očí, ale nehřály, byla zima. Roztřásl jsem se.
"Honem bundu," řekl jeden můj průvodce. "Vzali jsme dolů deku..., měli jsme vás do ní zabalit."
Odběhl do malého domku poblíž šachty a vrátil se s obnošeným sportovním kabátkem. Pomohl mi ho obléct.
Čekal na mne vystrašený uvítací výbor: Evan, Roderick, Danilo a sám van Huren.
"Můj milý příteli," díval se na mne, jako by se chtěl přesvědčit, že to jsem opravdu já. "Co vám povědět?"
"Probůh, přece to byla moje chyba, a je mi skutečně líto, že jsem způsobil takový zmatek..."
Van Hurenovi se ulevilo. Usmál se, a s ním i Evan, Roderick a Danilo. Otočil jsem se k těm, kteří mne přivedli. Losenwoldt ale už mezitím zmizel.
"Děkuju vám," řekl jsem. "Moc vám děkuju."
Všichni tři se usmívali. "Chceme odměnu," řekli.
Asi jsem se tvářil zmateně. Přemýšlel jsem, co se sluší a kolik. Jeden z nich dodal:
"Váš autogram."
Rozesmál jsem se. "Ach tak!"
Podali mi notes a já napsal na tři listy každému z nich osobní poděkování. Přišlo mě to dost lacino.
Důlní lékař mi vyčistil ránu od prachu a prohlásil, že je zcela povrchní a šít se nemusí, dokonce ani přelepovat, ledaže bych si to přál...
"Děkuju ne."
"Výborně. Tohle ale spolkněte, mohla by vás jinak bolet hlava."
Poslušně jsem spolkl, co mi dal. Došel jsem pak pro Conrada. Seděl vedle v odpočívárně, dýchal normálně a šel se mnou do baru u jídelny na oběd, podle instrukcí. Cestou jsme si řekli, co se s námi dělo. Nebyli jsme na sebe hrdí.

Všichni, všech pět, jsme se u stolu sešli s van Hurenem a s jeho dvěma vyššími podřízenými. Jména jsem si nezapamatoval. Všichni si znovu vyprávěli o tom, jak jsem o vlásek unikl zhoubě. Poprosil jsem pak úpěnlivě Rodericka, aby byl tak tuze laskavý a tu trapnou historku nezveřejňoval.
Uškubl se. "Jo..., kdyby vás to roztrhalo na cucky, bylo by to mnohem zajímavější. Na tom, že kontrola fungovala, není nic senzačního."
"Zaplať pánbůh," vydechl jsem.
Conrad se na mne úkosem zadíval. "Tebe v Africe nějak pronásleduje smůla, kamaráde. V průběhu jednoho týdne je to už podruhý, co ti hrozila smrt."
Potřásl jsem hlavou. "Žádná smůla, naopak, podruhé už jsem si zachoval život. Tak se na to musíš koukat."
"Kočky mají devět životů, ještě ti jich zbývá sedm," zasmál se Conrad.
Řeč se stočila na zlato. Ve Welkomu to tak asi dopadá vždy, jako se v Newmarketu nemluví o jiném než o koních.
"Poslyšte, jak ho vlastně z toho kamení dostáváte?" zeptal se Danilo. "Vždyť ani není vidět."
Van Huren se shovívavě usmál. "Je to jednoduché, Danilo, kámen se postupně rozemele na prášek. K prášku se přidá cyankáli, které drží částečky zlata v roztoku. Pak se přidá zinek, ke kterému se zlato připojí. Kyselina se pak vyplaví. Poté se oddělí zlato od zinku pomocí lučavky královské a nakonec se získá zlato."
"Jednoduché, kamaráde," přikývl Conrad.
Van Hurenovi byl sympatický, potěšeně se usmál. "Tím to ovšem docela nekončí. Zlato se ještě musí čistit..., musí se odstranit nečistoty tavením v obrovských nádobách. Pak se teprve zlato zalévá na cihly. Nečistoty se odplaví, zůstává ryzí zlato."
Danilo rychle v duchu počítal. "Takže po vytěžení asi tak tří tisíc a pěti set tun zlatonosnýho kamene vám zůstala jedna malá cihla." "To souhlasí," přikývl van Huren s úsměvem. "Plus mínus jedna tuna."
"Kolik vytěžíte za týden?" zeptal se Danilo.
"Něco přes čtyřicet tisíc tun."
Danilovi jiskřilo v očích, jak rychle počítal. "To tedy znamená..., že týdně máte doma jedenáct a půl zlatý cihly."
"Nepracujete náhodou v účetnictví?" zeptal se van Huren pobaveně.
Danilo ještě neskončil. "Každá cihla váží dvaasedmdesát liber, bratru třicet dva kilo, je to tak? Takže vy získáte... asi tak tři sta šedesát kilo ryzího zlata týdně. Kolik se teď platí za unci? Páni, tohle je fakt skvělej podnik. Páni!"
Byl celý vzrušený, vlastně byl rozčilený už od začátku naší výpravy, oči mu jen jiskřily. Byl na peníze a uměl počítat, uměl si taky spočítat, jak se vyhne daním. Zapadalo to do sebe.
Van Huren s úsměvem pokračoval: "Zapomínáte na mzdy, na provoz, na údržbu, na akcionáře. Když se to všechno rozdělí, zbývá jen troška zlatého prachu."
Z Danilova úsměvu člověk snadno vyčetl, že van Hurenovi nevěří. Roderick povystrčil ruku ze semišového rukávu a vystavil tak na odiv veliké tygří oko, zastávající funkci knoflíčku do manžety.
"Copak vám ten důl nepatří celý?" zeptal se Roderick.
Oba vyšší manažeři i van Huren se shovívavě usmáli jeho prostotě. "Ne, nepatří. Moje rodina vlastní pozemky a těžební práva, takže možná teoreticky zlato patří nám. Vybudovat důlní zařízení, vyhloubit šachtu, razit chodby, postavit všechno co je třeba na povrchu, to stojí obrovské peníze, miliony randů. Před pětadvaceti lety jsme s bratrem založili akciovou společnost, abychom získali kapitál na vrty, následně jsou ve společnosti stovky soukromých akcionářů."
"Důl nevypadá, jako by byl už čtvrt století starý," namítl jsem klidně.
Van Huren se na mne usměvavě podíval a pokračoval ve výkladu.
"Ta část, kterou jste viděli dnes dopoledne, je nejnovější a nejhlubší. Máme jiné chodby v různé hloubce..., v minulých

letech jsme vytěžili celou povrchněji uloženou část žíly."
"Zbývá jí ještě hodně?"
Van Huren se nepřestával usmívat úsměvem člověka, který si s penězi nikdy starosti dělat nemusí a dělat nebude.
"Jonathana ještě uživí."
Evana technické a ekonomické věci nezajímaly, jemu šlo o vyšší cíl. Rozpřáhl paže, zamával a svým zaujetím, žhavýma očima a vášnivým projevem upoutal všeobecnou pozornost.
"K čemu je zlato? To je otázka, kterou je třeba si klást. K čemu slouží? Všichni se tolik namáhají, aby ho získali a tolik za ně platí, k čemu ale je?"
"Pro lunární elektroniku," zamručel jsem.
Evan se na mne zamračil. "Zlato se tady vykope a pak se uloží do podzemí ve Fort Knoxu, odkud se už nikdy nedostane na světlo denní... Chápete, co tím myslím? Proč se bohatství země měří podle žlutého kovu, který k ničemu není?"
"Pro zubaře," poznamenal jsem.
"A do tranzistorů," Roderick pokračoval ve hře.
Van Huren nás pozoroval a poslouchal, jako by to všechno pro něho byla docela příjemná pondělní změna. Přestal jsem pak Evana zlobit, protože jsem po prohlídce dolu jeho názor vlastně sdílel.
Když jsem večer cestou do Johannesburgu seděl v dakotě vedle Rodericka, byl jsem unavený. Parné odpoledne, kdy jsme si prohlíželi povrchové zařízení dolu, dívali se, jak se odlévají zlaté cihly, jak se drtí kámen, a navštívili hornickou ubytovnu, nijak mojí bolavé hlavě neprospělo. Několikrát jsem měl chuť to vzdát, ale s vědomím, že je s námi Roderick připravený sednout k psacímu stroji, jsem raději nedělal zmatky a vydržel do konce exkurze.
Návštěva ubytovny byla nejlepší. Právě vařili oběd pro příští směnu a nechali nás v kuchyni ochutnat. Hektolitry husté hnědé chutné polévky se zeleninou, kterou jsem neznal a nenamáhal se na ni zeptat. Velké krajíce světlého chleba.
Pak jsme ještě zašli do baru u ubytovny, kde už seděli ti, kteří právě vyfárali, a vážně popíjeli z velikých plastových pohárů cosi připomínající slabé kakao.
"To je pivo Bantu," vysvětloval náš odpolední průvodce, na rozdíl od Losenwoldta velmi příjemný.
Trochu jsme se napili. Nápoj měl příjemnou hořkou chuť, ale pivo nepřipomínal ani v nejmenším.
"Je v tom alkohol, kamaráde?" zeptal se Conrad.
Kamarád odpověděl že ano, ale jen málo. Vzhledem ke kvantům, v jakých do sebe ti lidé nápoj lili, bylo dobře, že je slabý.
Náš průvodce kývl na jednoho z mužů sedících u stolu. Muž vstal a přešel k nám. Byl vysoký, ve středních letech, a nakažlivě se od ucha k uchu usmíval.
"Tohle je Piano Nyembezi, to on trval na tom, že někdo zůstal dole."
"Tak to jste byl vy?" ozval jsem se zvědavě.
"Jebo," kývl. Později jsem se dozvěděl, že jebo znamená v jazyce zulu ano. (Ne se prakticky nedá vyslovit, je to takové mlasknutí. Evropan by těžko co odmítal.)
"Piano, mockrát vám děkuju," řekl jsem.
Potřásli jsme si rukou a všichni jeho kamarádi se na nás zeširoka usmívali. Náš průvodce zatajil dech. S Pianem si ještě potřásl rukou Roderick, jinak už nikdo.
Vzadu se nějak dohadovali. Pak přišel jeden z mužů a přinesl starý, ohmataný filmový časopis.
"Tohle je Pianovo," řekl a vrazil mu časopis do ruky.
Nyembezi se tvářil rozpačitě, ale časopis mi ukázal. Byl tam můj obrázek, přes celou stránku, nezajímavý jako obvykle.
Pokrčil jsem nos, sáhl po časopise a napsal dolů pod snímek:

Vděčím Pianovi Nyembezimu za svůj život. Podpis.

"To si schová do nejdelší smrti," řekl náš průvodce.
Do zítřka snad ano, pomyslel jsem si.
Dakota vytrvale hučela. Když se letadlo naklonilo, večerní slunce mi těžce dopadlo na víčka. Opatrně jsem otočil hlavu. Rána na hlavě sice byla povrchní, ale bolela.
Pohyb hlavou jako by nastartoval kus mozku. Najednou jsem si vybavil, že ve sloji se mnou někdo byl.
Vzpomněl jsem si, jak jsem se otáčel, abych vylezl nohama napřed a jak jsem se zarazil, abych tomu člověku dal přednost. Vybavilo se mi, že jsem mu do tváře neviděl, že nevím, kdo to byl.
Pokud byl ve sloji, když jsem se uhodil do hlavy, proč mi nepřišel na pomoc?
Měl jsem tak zpomalené myšlení, že mi trvalo skoro minutu, než jsem pochopil, že mi nepřišel na pomoc, protože mne sám praštil. Prudce jsem otevřel oči. Roderick se na mne díval. Už už jsem mu chtěl všechno říct, ale pak jsem si to raději nechal pro sebe. Novinám Daily Rand Star jsem to určitě sdělit nechtěl.

11

Větší část noci, kterou jsem správně měl prospat, jsem se snažil smířit s představou, že se někdo pokusil mne zabít.

Nevěděl jsem kdo. Nedokázal jsem si spočítat kdo. Stále jsem si nebyl jistý, jestli se mi paměť vrátila úplně, třeba mi něco vypadlo, třeba ten člověk ze sloje odešel, než jsem se praštil, a já si to nepamatuju.
Ostatně i kdybych si byl úplně jistý, co můžu dělat?
Zavolat van Hurena? Zahájit vyšetřování? V dole bylo tolik lidí, všichni vypadali stejně, a v šeru na ně nebylo pořádně vidět. Jakékoli vyšetřování způsobí rozruch a pochyby. Dovedl jsem si dobře představit jízlivé poznámky tisku. "Lincoln tvrdí, že se stal obětí vražedného útoku." Bez toho jsem se mohl dobře obejít.
Během jednoho týdne, jak řekl Conrad, mi dvakrát hrozila smrt, dvakrát jsem jí zázrakem unikl.
Když z toho nic nevyvodím, co se stane? Pokud mne opravdu někdo chce zabít, zkusí to znovu, nic ho nezastaví. Nemůžu se chránit minutu za minutou, celý den a celou noc..., nemůžu se chránit před něčím zcela neočekávaným, jako jsou probíjející mikrofony nebo padající kusy skály v dole.
Pokud je skutečně pravda..., a já si tím vůbec nebyl jistý..., že se mne někdo dvakrát pokusil zabít, pak si ten někdo dal záležet, aby to vypadalo jako nešťastná náhoda. Nemá proto smysl dávat si pozor na temná zákoutí, bát se nože v zádech, jedu a kulek. Spíš bych si měl dát pozor, aby mi brzdilo auto, abych neměl v botách jedovatý hmyz, nebo aby se mnou nespadl balkon.
Dlouho jsem se snažil nemyslet na to kdo, protože to musel být někdo, kdo byl s námi v dole.
Těžko to byl horník. Že by se někomu mé filmy nelíbily natolik, že by se chtěl postarat, aby další nevznikaly? Nesmysl, horník by mne nezabil.
Že by se někdo sžíral profesionální závistí? Jediný takový člověk, o kterém se to obecně říkalo, byl Drix Goddart, ale ten ještě v Africe nebyl, natož aby se vyskytoval stovky metrů pod zemí u Welkomu.
Nikdo z lidí, kteří v dole pracovali, nevěděl předem, že tam přijdu, když jsme sfárali, nikdo nevyslovil moje jméno.
To ovšem znamená..., zatraceně..., zbývali tedy jen Evan a Conrad..., Danilo a Roderick. Taky van Huren, tomu patřilo mnoho duší a snadno si mohl někoho zjednat.
Ale proč... Evan mě pracovně nesnášel, ale to není dostatečný důvod, Danilo nemohl tušit, že vím o jeho podvodu s koňmi, a i kdyby to tušil, přece by se nesnažil zahladit tak malé provinění vraždou. Klidně se mohl přiznat, mohl se tomu zasmát a filozoficky přijmout trest v podobě zákazu přístupu na dostihová závodiště.
V případě Conrada, Rodericka a van Hurena ani nemělo smysl o motivu uvažovat, protože žádný existovat nemohl. Všem se ulevilo, když jsem vyfáral, viděl jsem to na nich, chyběl jen Conrad, ten vyfáral dřív a byl na ošetřovně... Co když se jednomu z nich ulevilo, když jsem si nepamatoval, jak se mi to stalo?
Zdálo se to neskutečné. Nedovedl jsem si žádného z nich představit jako skutečného padoucha pohybujícího se po slizkých stezkách zločinu. Třeba si to všechno vymýšlím, třeba je to tím, že jsem hrál v tolika dobrodružných filmech, vnáším do skutečného života fantazii.
Povzdechl jsem si. Hlava mne přestávala bolet a vytrácel se i pocit otřesu mozku. Po chvíli jsem začal podřimovat.

Ráno mi moje noční úvahy připadaly ještě absurdnější. Conrad bezděky spojil nehodu s mikrofonem s nehodou v dole, ale to je určitě nesmysl.
Po snídani zavolal Roderick. Jestli prý k němu nechci přijít na oběd, že tam bude Katya, že se najíme jen ve třech, bez parády. Když jsem chvilku neodpovídal, ubezpečil mne, že nic z toho, co si řekneme, se v tisku neobjeví. Cokoli řeknete, nebude použito proti vám.
"Dobře," přikývl jsem s úsměvem a s lehkou nedůvěrou. "Kde vás najdu?"
Nadiktoval mi adresu a dodal: "Ten váš řidič bude vědět, kde to je."
"Dobře."
Pomalu jsem položil sluchátko. Nakonec, snadno se mohl dozvědět, že mám k dispozici auto se šoférem, přece má v mém hotelu informátora. Roderick vždycky věděl, kam jedu, co dělám, jak často si čistím zuby.
Sotva jsem sluchátko položil, zařinčel telefon znovu.
Clifford Wenkins. Nemohl by, hm, jaksi, nebylo by možné, že by se... tedy... ráno zastavil v hotelu, abychom spolu probrali všechno, co je třeba probrat v souvislosti s premiérou?
Souhlasil jsem.
Pak volal Conrad. Prý jestli pojedu do Krugerova parku s ním a s Evanem jejich vozem?
"Jak dlouho tam budete?" zeptal jsem se.
"Předpokládám tak deset dní."
"V tom případě s vámi nejedu, protože se musím nejpozději do úterka vrátit. Pojedu vlastním vozem, stejně bude lepší, když tam budeme mít dvě auta, vy budete hlavně koukat po exteriérech."
"Jak myslíš," řekl s úlevou.
Asi ho netěšila představa, jak nás s Evanem bude týden krotit, abychom si nešli po krku.
Řekl, že spolu přijdou před obědem na skleničku. Evan prý třeští inspirací k novému filmu (jako vždycky).
Pak volal Arknold.
"Poslyšte, pane Lincolne, pokud jde o koně paní Caveseyové..., poslyšte...," skončil do ztracena.
Chvíli jsem marně čekal, až zase spustí, pak jsem řekl: "Budu tu celé dopoledne, tak jestli se chcete zastavit, můžete přijít."
Třikrát zhluboka vydechl. Pak se ozval: "Možná se stavím. Asi by bylo dobře. Jo, ano, asi tak v jedenáct, po ranní práci."
"Takže na shledanou."
Horké slunce, modré nebe.
Sešel jsem dolů, vypil kávu na terase a přečetl si noviny. Husté sloupky předpokládající znalost místní situace, kterou

já neznal. Připadalo mi, že to je podobné, když se člověk dívá na film z polovičky.
V Johannesburgu někoho zavraždili. Mrtvého našli přede dvěma dny uškrceného drátem.
Otřásl jsem se a noviny odložil. Ne, nikdo se mne nesnaží zabít, je to nesmysl. Je nesmysl, když mne mrazí, protože někdo někoho někde zavraždil. Tohle je ale vlastnímu podvědomí těžko vysvětlit.
"Dobrý den," ozval se mi u ucha svěží mladý hlas. "Jak se máte a co děláte?"
"Dívám se, jak kvetou kytky."
Sedla si proti mně, patnáctiletý obličej rozzářený úsměvem.
"Jdu hrát tenis," řekla.
Měla na sobě krátké bílé šaty, bílé ponožky, bílé boty, a nesla dvě rakety v nepromokavém pouzdře na zip. Tmavé vlasy, které jí jindy splývaly na ramena, čelenkou stáhla dozadu. Čišelo z ní bohatství van Hurenů, obrážející se i v jejím sebejistém, nenuceném chování.
"Kávu?" nabídl jsem jí.
"Spíš pomerančovou šťávu."
Objednal jsem džus.
"Že se vám líbil důl?"
"To víte že ano," napodobil jsem Danilův způsob řeči, protože promluvila skoro jako on.
Pobaveně přikrčila nos. "Vám nic neujde, co? Táta říká, že vidíte do lidí, nevím jak to myslí."
"Asi tím myslel, že docházím k unáhleným závěrům."
Potřásla nejistě hlavou. "Ba ne, on to myslel v dobrém."
Přinesli pomerančovou šťávu. Hrála si s cinkajícím ledem a trochu upila. Měla tmavé řasy a krásnou broskvovou pleť.
Potlačil jsem lehkou lítost, jakou ve mně takové mladé dívky budily. Moje vlastní dcera možná jednou bude stejně hezká, ale jiskru mít nebude nikdy.
Odložila skleničku a prohlížela si hotelovou budovu za mými zády.
"Neviděl jste Danila?" zeptala se. "Ten uličník slíbil, že tu bude v deset a už je čtvrt na jedenáct."
"Včera měl hodně práce s počítáním," řekl jsem vážně. "Asi ho to unavilo."
"Co počítal?" zeptala se nedůvěřivě. Řekl jsem jí to.
Dala se do smíchu. "On pořád počítá, on si nemůže pomoct. V sobotu na dostizích taky pořád počítal. Je to prostě živá počítačka." Znovu se napila. "Poslyšte, věděl jste, že ohromně sází? Vsadil na jednoho koně deset randů. Deset randů!"
Pomyslel jsem si, že ji van Huren vychoval moudře, když jí deset randů připadá jako hodně peněz.
Dodala: "Ten kůň vyhrál, abyste věděl. Šla jsem s Danilem, když si vyzvedával výhru. Hodně se radoval, měl skvělou náladu."
"Každý nakonec prohraje," poznamenal jsem.
"Nebuďte takový škarohlíd jako táta."
Najednou se jí rozšířily oči. Dívala se někam za mne.
Došel k nám Danilo, v krátkých šortkách, opálené nohy, světlá, rozevlátá bunda.
"Ahoj," pozdravil nás vesele.
"Ahoj," opakovala po něm rozzářeně.
Nechala stát nedopitou sklenici na stole a bez ohlédnutí odkráčela. Odešli spolu, jako spolu odcházejí hoši a dívky, děti Štěstěny, od dob Adama a Evy. Jenže otec téhle dívky vlastnil zlatý důl a Danilo uměl počítat.

Když přišel Arknold, poslal ho recepční za mnou na zahradu. Potřásli jsme si rukama. Posadil se, zahuhlal, odkašlal si a přijal pozvání na pivo. Arknold sledoval můj pohled, poznal Danila a vyřešil své rozpaky překvapeným zamračením.
"Nevěděl jsem, že tu bude Danilo," řekl.
"Neuslyší vás."
"Ne..., ale..., poslyšte..., pane..., nevadilo by vám, kdybychom šli dovnitř?"
"Jak si přejete," přikývl jsem.
Přestěhovali jsme se do haly, kde se zřejmě taky cítil nesvůj. Skončili jsme v mém pokoji. Odtamtud bylo sice vidět na tenisty, ale tenisté neviděli na nás.
Sedl si, stejně jako předtím Conrad, do většího křesla, aby se cítil důležitější. Masitý obličej měl prázdný, pohyb mimických svalů nebylo vidět, a já těžko hádal, co si myslí. Obecný dojem agresivity nicméně převládal a nepříjemně se mísil s úzkostí, což vedlo k nerozhodnosti. Nevěděl, jestli se má omlouvat nebo zaútočit.
"Poslyšte," spustil nakonec, "co hodláte říct paní Caveseyové, až se vrátíte do Anglie?"
Zamyslel jsem se. "Ještě nevím."
Vystrčil útočně bradu. "Ne abyste jí pověděl, že by měla změnit trenéra."
"Proč ne?"
"Já ty koně trénuju řádně."
"Vypadají dobře, ano, ale běhají mizerně. Každý druhý majitel by je už dávno stěhoval jinam."
"Není to moje vina, že nevítězí," ujišťoval mne důrazně. "To jí řekněte! To jsem vám taky přišel říct. Povězte jí, že to není moje vina."
"Přišel byste o honoráře za trénink, kdyby je od vás vzala, taky by to možná uškodilo vaší pověsti. Zato byste se zbavil strachu, že vás budou žalovat pro podvod."
"Poslyšte, pane...," začal rozhněvaně, ale já mu skočil do řeči.
"Máte ještě jednu možnost, propustit Bartyho."

To mu vzalo dech. Ať už chtěl říct cokoli, nedořekl. Ústa měl otevřená.
Pokračoval jsem, jako by o nic nešlo. "Kdybyste se rozhodl, že Bartyho propustíte, mohl bych paní Caveseyové doporučit, aby koně nechala, kde jsou."
Zavřel ústa. Dlouho bylo ticho. Z trenéra nadobro vyprchala útočnost, vystřídala ji sklíčenost.
"To nemůžu," řekl zasmušile, ale neohrazoval se, že to není na místě.
"Bojíte se ztráty licence, nebo vám jde o budoucí zisk, o který byste přišel?"
"Poslyšte, vy..."
"Postarejte se, aby Barty od vás odešel, než odtud odjedu."
Těžce vstal a tvrdě, upřeně se na mne zadíval. Nepomohlo mu to. Pracně dýchal nosem a nevypravil ze sebe slovo.
Nedokázal jsem z jeho tváře vyčíst, jestli mu na jazyku vázne proud nadávek, proud omluv a výmluv nebo dokonce prosba.
Zadíval se z okna po svém kumpánovi, po Danilovi, ověřil si, že je ještě na tenise, a bez jediného dalšího slova odešel z místnosti. Člověk na skřipci.
Vrátil jsem se na terasu a našel tam Clifforda Wenkinse. Nerozhodně se tam procházel mezi stoly a prohlížel si hosty skryté za novinami.
Zavolal jsem na něj: "Pane Wenkinsi!"
Vzhlédl, nervózně přikývl a rychle se proplíta1 ke mně.
"Dobré jitro..., Linku," začal a máchl rukou, avšak ne na takovou vzdálenost, aby mi ji vysloveně nabídl. Učinil jsem totéž a usoudil, že mu asi dobrý kamarád dal dobrou radu.
Usadili jsme se u jednoho malého stolku ve stínu. Řekl, že... hm..., ano..., rád si dá pivo. Zase vytáhl z vnitřní kapsy svazek neuspořádaných papírů. Zadíval se do nich a jako by mu dodaly odvahu.
"Tady... hm..., tady je seznam lidí..., tedy... koho od Worldiku pozvali..., a tady..., tady to někde musím mít..., aha, tady to je..., seznam lidí od tisku a... hm..., seznam lidí, co si koupili lístky na recepci... My jsme omezili účast..., ale jaksi hm..., nemůžeme zaručit..., může se stát, že tam bude nával, chápete."
Potil se. Otřel si čelo úhledně složeným bílým kapesníkem. Čekal, jestli nevybuchnu. Co jsem ale mohl dělat? Sám jsem na to přistoupil. Ostatně bych měl být rád, že se lidé se mnou chtějí setkat.
"Tedy... pokud s tím souhlasíte..., chci říct..., prostě..., ještě nám pár lístků zbývá..., tedy na samotnou premiéru, rozumíte..., lístky po dvaceti randech..."
"Po dvaceti randech? To je snad moc, ne?"
"Je to na dobročinný účel."
"Jaký?"
"Jo... moment, taky to tu někde mám..." Nemohl příslušný papír najít. "No nic..., prostě je to na dobročinný účel..., takže u Worldiku by byli rádi, kdybyste..., prostě lístky ještě zbývají, takže kdyby se dalo vymyslet něco, co by lidi chytlo..."
"Ne."
Zatvářil se nešťastně. "Já jim to říkal..., ale oni chtěli..., no prostě..." Jako kdyby mu došly baterky.
Ovládl jsem se a neřekl mu, že ve srovnání s metodami Worldiku je KGB přátelská organizace.
"Kde se ta recepce koná?" zeptal jsem se.
"Jo... to... je to proti biografu Wideworld, v hotelu Klipspringer Heights. Já..., prostě... No myslím si, že se vám tam bude líbit..., je to jeden z nejlepších hotelů v Johannesburgu."
"Výborně," přikývl jsem. "Vrátím se příští úterý... řekněme v šest večer. Zavolejte mi pak a domluvíme se na podrobnostech."
"Ano..., hm..., ale... u Worldiku by rádi věděli, kde budete v Krugerově parku..., tedy kde budete bydlet."
"Jenže já to nevím."
"Aha..., hm..., nemohl byste si to prosím zjistit?" Tvářil se nešťastně. "U Worldiku řekli, že prostě musím..., tedy že pokud bych nezjistil..."
"No dobře, dám vám vědět."
"Díky," vydechl. "No a teď... jaksi..., chci říct..."
Vskutku se chystal něco říct a propadal přitom větší trémě než předtím.
Byl jsem připravený odmítnout. Pomyšlení na Worldic pak Wenkinse donutilo promluvit.
"My..., tedy abych řekl... Worldic..., domluvili fotografování..., tedy pro vás..., tedy dnes odpoledne."
"Jaké fotografování?" zeptal jsem se varovným tónem.
Znovu si otřel čelo. "Prostě... fotografování."
Dělalo mu nemalé potíže ze sebe vypravit, že si Worldic představuje, že se nechám vyfotografovat, jak ležím v plavkách pod slunečníkem po boku dobře vyvinuté slečny v bikinkách.
Řekl jsem: "Běžte a řekněte vašim Worldikům, že jejich představa propagace má už padesátileté vousy a žádné lístky po dvaceti randech jim neprodá."
Potil se.
"Taky jim tam můžete vyřídit," pokračoval jsem, "že pokud si vymyslí další podobnou pitomost, ať se mnou pro budoucnost nepočítají, už nikdy!"
"Jenže... totiž..., po těch obrázcích v novinách..., jak jste křísil Katyu..., polibek života..., tak potom..., prostě nás doslova zaplavily dotazy a všechny lacinější lístky se rázem prodaly..., lístky na recepci také..., takže..."
"To ale nebyl žádný reklamní trik," řekl jsem pomalu a rozhodně.
"Ne," polkl. "Jistě že ne. Ne. Jistě ne..."
Pohupoval se ze špiček na patu a překotil židli. Po čele mu tekl pot a oči měl vytřeštěné. Zdálo se mi, že se chystá dát

na útěk. Vtom k nám z tenisu připluli Danilo a Sally.
"Dobrý den, pane Wenkinsi," řekla mladičká, nezkušená Sally, nic ve vzduchu nevycítila. "Poslyšte, vám je snad ještě větší horko a potíte se víc než my."
Wenkins se na ni strnule zadíval a hrál si s kapesníkem. Danilo si ho pátravě prohlížel, myslel si své a neřekl ani slovo.
"Já..., hm..., tedy já..., řeknu jim, ale oni..., nebude se jim to líbit."
"Řekněte jim, že žádné triky!"
"Žádné triky," opakoval po mně chabě.
Měl jsem silné pochybnosti, jestli se opravdu odhodlá vzkaz vyřídit.
Sally se po něm ohlédla, když odcházel do budovy. Usadila se znaveně na zahradní křeslo.
"On se snadno vytočí, co?" řekla. "Vy jste ho chudinku nejspíš trápil."
"Není chudinka, je osel."
"Hloupý osel," doplnil Danilo zamyšleně, jako by myslel na něco docela jiného.
"Mohl byste mi objednat džus?" zeptala se Sally.
Evan a Conrad přišli dřív než číšník, takže se objednávka pití značně rozšířila. Evan byl náležitě rozvášněný, mával rukama a obvyklým způsobem já-jsem-režisér-a-kdo-je-víc kázal Conradovi. Conrad byl trpělivý i podrážděný. Režisér je vskutku víc než hlavní kameraman, nedá se nic dělat.
"Symbolika," vykřikoval Evan vzrušeně. "Ten film stojí na symbolice. Mrakodrapy jsou nový falický symbol státní moci. Každá životaschopná země musí mít televizní věž s otočnou restaurací..."
"Možná že právě proto, že ji všechny životaschopný země mají, není ta johannesburská žádný objev," zamumlal Conrad záměrně neútočně.
"Já tu věž rozhodně beru," vyštěkl Evan.
"Těžko najdete slona, aby měl podobný tvar," namítl jsem.
Conrad se zakuckal smíchy a Evan se na mne zle podíval.
Sally se zeptala: "Co je falický symbol?"
Danilo jí poradil, aby si to našla v naučném slovníku.
Zeptal jsem se Evana, kde budeme v Krugerově parku bydlet, aby lidé věděli, kde jsem.
"Nic ode mne neočekávejte," řekl. "Produkce nám tam zamluvila ubytování už dávno, máme rezervaci v několika kempech od severu k jihu, to je všechno, co vím."
Conrad dodal věcně: "Máme v hotelu seznam ubytování..., kdybys chtěl, natisknu ti kopii."
"O nic nejde, já jen že u Worldiku to chtějí vědět."
"Tomu se říká, že o nic nejde!" vykřikl Evan. "Pokud to chce vědět Worldic, musí se mu to říct." Evan proti společnostem, které by mohly distribuovat jeho veledíla, nic neměl. "Conrad to namnoží a pošle to přímo jim."
Pobaveně jsem se podíval na Conrada. "Pošli to Cliffordu Wenkinsovi, řekl si o to on."
Conrad krátce přikývl. Opsat seznam ubytování z přátelství bylo něco zcela jiného než udělat totéž na Evanův příkaz. Bylo mi to jasné.
"Doufám, že s sebou nepotáhneme toho šoféra, co vám od Worldiku přidělili. Pro toho pokoj nemáme," zaútočil na mne Evan.
"Ne, pronajímám si auto a jedu sám."
"V pořádku."
Přestože bylo krásné úterní dopoledne, Evan držel v ruce zpola vypitou skleničku zdravého ginu a nebyl pod žádným tlakem, oči mu blýskaly a svaly měl napjaté. Kučeravé vlasy se mu kroutily jako hadi na hlavě Medúzy a vzduch kolem něho jako by se chvěl energií.
Sally se zdál zajímavý. "V rezervaci se vám bude určitě líbit," řekla vážně. "Zvířata jsou sladká."
Evan uměl zacházet s mladými děvčaty, jen když je měl před kamerou. Představa "sladkých" a nikoli symbolizujících zvířat mu připadala zcela nepochopitelná.
"Já...," ztratil rozlet. Mluvil skoro jako Clifford Wenkins.
Conrad se rázem rozveselil. Přihladil si knír a vlídně se zadíval na Sally. Ta se na něj usmála a obrátila se k Danilovi.
"Tobě by se to taky líbilo, až příště přijedeš, musíš se tam podívat."
Danilo řekl, že už se na to těší. Conrad se ho pak zeptal, jak dlouho se zdrží tentokrát, a Danilo odpověděl, že asi jeden, dva týdny.
Sally mu pak úzkostlivě připomněla, že přece musí počkat na "Linkovu premiéru", že je přece domluvené, že půjde na recepci s van Hurenovými. Ano, Danilo na to nezapomíná.
Usmál se na ni. Zářila. Tiše jsem doufal, že dítě Štěstěny umí nejen počítat, ale být i ohleduplný k druhým.
Evan a Conrad se zdrželi na oběd a do nekonečna probírali možné exteriéry ve městě. Chystali se točit kilometry cinema vérité, metodou s kamerou na rameni skutečný život. Než jsme došli k sýru, nabyl jsem dojem, že celý film, se symbolikou i slony, bude velká nuda.
Conrad se zajímal jen o technickou stránku věci, já o něco ano, o něco ne, Evan se vášnivě a neúnavně zajímal o všechno.
"Takže kameru samozřejmě bereme s sebou," řekl Conradovi. "Třeba uvidíme něco překvapujícího..., byl by nesmysl nebýt na to připravený."
Conrad přikývl. Zvažovali, jestli vzít i magnetofony, a nakonec se rozhodli že ano. Produkce prý zařídila, že je po parku bude vozit jeden ze strážců landroverem, a v tom prý bude na všechno dost místa.
Pak se dohodli, že pokud se jim něco nevejde do najatého stejšnu, můžu to vzít já. Ano. Slíbil jsem, že hned ráno zajedu k jejich hotelu a co se jim nevejde, vezmu.

Když odešli, zaplatil jsem za auto a za šoféra, kterého mi dali k dispozici od Worldiku, a najal jsem si skromnější, menší vůz. Člověk z půjčovny mi auto přistavil před hotel. Bylo nové, právě zajeté, a prý by mne nemělo zlobit. Pak pán z půjčovny odjel se šoférem.
Jel jsem se zkušebně projet, zabloudil jsem, koupil si mapu a úspěšně se zase našel a dojel domů. Do kopce vůz moc netáhl, ale dobře seděl v zatáčkách. Rodinný vůz na nedělní odpoledne, na vyjížďku s babičkou v klobouku.

12

S pomocí mapy jsem zajel k Roderíckovu bytu. Už se šeřilo.
Než jsem vyjel, přezkoušel jsem brzdy, protože vůz předtím stál několik hodin bez dozoru na parkovišti. Brzdy byly samozřejmě v pořádku. Připadal jsem si jako pitomec.
Roderick bydlel v šestém patře.
Byt měl balkon.
Roderick mě vyzval, ať jdu obdivovat vyhlídku.
"Takhle večer je výhled ohromný," řekl, "když se všude rozsvěcují světla. Za dne je vidět příliš mnoho továren, vidíte silnice i haldy. Ovšem, někomu se ta průmyslová spleť líbí..., za chvíli už bude taková tma, že budou vidět jen světla, obrysy zmizí..."
Nemohl jsem si pomoct, na prahu balkonu jsem zaváhal.
"Pojďte..., nebo se bojíte výšek?"
"Ne."
Vyšel jsem ven. Pohled skutečně stál za to. Balkon byl obrácený na jih, přímo proti Jižnímu kříži nahoře na nebi. Podél silnice do Durbanu svítila oranžová světla.
Roderick se o ozdobné železné zábradlí terasy neopíral. Dílem jsem se v duchu třásl, dílem jsem si lál, že vidím neexistující strašáky. Držel jsem se ale o krok za Roderickem.
Styděl jsem se za svou nedůvěru a přitom jsem se jí nedokázal zbavit. Nedůvěra naleptává.
Vrátili jsme se do bytu. Přirozeně. Všechno v pořádku. Cítil jsem, jak se mi uvolňují svaly kolem čelisti a v břiše. Jsi pitomec, Lincolne. Snažil jsem se nemyslet na to, že Roderick byl jak u incidentu s mikrofonem, tak v dole.
Jak se dalo čekat, Roderickův byt byl zajímavý. Velký černý pytel sloužící jako křeslo spočíval na světle olivovém koberci. Ze stěn barvy khaki vyrůstaly jako větve mosazné lampy mezi ultrajednoduchými abstraktními obrazy v útočných barvách. U nízkého skleněného stolku se rozkládala hranatá pohovka potažená imitací tygří kůže. V jednom rohu místnosti stála do půl těla vysoká napodobenina plechovky od piva ve stylu Andyho Warhola. Všechno násilně soudobé, mladé, jako pán domu, vše jako by napovídalo: "Buď jdeš s dobou, nebo se jdi zahrabat." Nabízelo se, že pán domu kouří trávu.
Měl samozřejmě drahé stereo. Hudba, kterou pustil, sice nebyla vrchol londýnského nihilismu, ale sebelítostné kvílení vypovídalo své. Zajímalo by mne, jestli volí hudbu jako doplněk celkového obrazu, nebo se mu skutečně líbí.
"Něco k piti?"
Přijal jsem nabídku.
Růžové, hořkosladké campari se sodou. Ani se neptal, jestli to rád.
"Katya tu bude za chvíli, měla nějaký natáčení nebo co."
"Je už v pořádku?"
"Jasně, na sto procent." Snažil se nedat najevo, jak se mu ulevilo, ale já si dobře pamatoval jeho úzkost a slzy. Pod fanfaronským zevnějškem se skrývaly skutečné city.
Měl na sobě přiléhavé kalhoty a modrou přiléhavou košili se šněrováním místo knoflíků. Coby pohodlné domácí oblečení to působilo jako pěst na oko. Moje oblečení o mně asi taky mnohé napovídá. Šaty vyzrazují člověka.
Katyino oblečení hlásilo jasně: "Dobře si mne prohlídněte." Přihrnula se jako vítr, kolem sebe auru médií, v nápadných žlutých šatech od kolen rozšířených, s černými volány. Do pasu připomínala španělskou tanečnici. Dojem završoval španělský hřeben v bohatých vlasech.
Rozpřáhla náruč a rozběhla se ke mně, živá každým coulem, jako by ji proud nejen nezabil, ale nabil energií.
"Linku, zlato, to je skvělý!" vykřikovala přehnaně.
Přivedla s sebou přítelkyni.
Okamžitě jsem byl ve střehu a celý večer jsem si dával pozor. Roderick a Katya pro mě připravili časovanou bombu, aby mne svedli na scestí, ale sami se prozradili, stačilo se podívat na Katyu a jak jí pobaveně a zlomyslně jiskří v očích.
Ta hra se mi nelíbila, ale hrát jsem ji po dlouholeté praxi uměl. V poslední době se nestalo, že bych prohrál. Smutně jsem si povzdechl. Vidina hezkého, nenáročného večera, jaký mi Roderick slíbil, byla ta tam. Vidina příliš lákavá, než aby se splnila.
Dívka byla opravdu velmi krásná, se záplavou tmavých vlasů, velké, mírně dalekozraké oči. Na sobě měla splývavé roucho až na zem. Když se pohnula, roucho přilnulo tu k jejím bokům, tu k prsům, naznačovalo, jak pěknou má postavu.
Roderick úkosem sledoval, jak reaguju, a naléval přitom všem campari.
"To je Melanie," představovala Katya, jako by právě dívku vyčarovala z mořských vln.
Je pravda, že šíje krásky byla boticelliovská. Vsadil bych se, že Melanie se původně jmenovala Mabel. Pozdravil jsem ji

s vlažným úsměvem a formálně jí podal ruku. Jenže Melanie nepatřila mezi ty, kdo se snadno vzdávají. Zadívala se na mne, zatřepotala dlouhými řasami a usmála se růžovými rty. V očích měla žhoucí příslib. Nedělá to poprvé, pomyslel jsem si, a je si dobře vědomá svých schopností, stejně jako já vím, že dovedu hrát.
Melanie se čirou náhodou posadila na tygří pohovku vedle mne, líně se protáhla a tenká zelená látka přitom obkreslila její půvabnou štíhlou postavu. Čirou náhodou neměla zapalovač, takže jsem jí musel připálit Roderickovým oranžovým stolním zapalovačem. Musela přidržet v dlaních moje dlaně, aby si mohla připálit. Přidržela se mého ramene, když se předkláněla, aby si odklepla do popelníku.
Katya vesele perlila a Roderick mi dolil gin, když myslel, že se nedívám. Přemýšlel jsem, kam asi schoval magnetofon. Jestli má tenhle večer zůstat opravdu ryze soukromý, jsem královna ze Sáby.
Večeřeli jsme u čtvercového stolu ve špinavě zeleně vymalovaném jídelním koutě. Jídlo bylo skvělé a konverzace provokativní. Házeli si míčem sami, já odpovídal jen úsměvem nebo neutrálním mručením. Neposkytl jsem jim nic k ocitování.
Melanie voněla jemným parfémem a Roderick mi pokřtil víno brandy. Mluvil se mnou vlídně, choval se přátelsky a vyčkával, kdy se odkreju. Jdi se vycpat i se svým Rand Daily Star, pomyslel jsem si. Můj kamarád Roderick není kamarád, není žádný kamarád, a moje myšlenky patří jen mně.
Musel vypozorovat, že jsem stále ve střehu. Zatvářil se zamyšleně. Dvěma větami se přenesl od sexuálních narážek k vážným otázkám.
Zeptal se: "Co si myslíte o apartheidu teď, když jste tu už celý týden?"
"Co si myslíte vy? Vyprávějte, vy tři tu žijete..., povídání je na vás."
Roderick potřásl hlavou a Katya prohlásila, že je zajímavější slyšet názor návštěvníků. Melanie se řídila jinými pravidly a proto promluvila otevřeně.
Řekla: "Apartheid... je nezbytný."
Roderick se zatvářil odmítavě.
Zeptal jsem se: "Proč je nezbytný?"
"Protože nás nutí žít odděleně. Neznamená, že by jedna rasa byla horší nebo lepší než druhá, jen že jsou rozdílné a rozdíly by zůstat měly. Celý svět věří, že v Jižní Africe bílí nenávidí černé a utlačují je, ale je to jinak. Záleží nám na nich, a heslo Černá je krásná vymysleli v Jižní Africe bílí, aby černým zvýšili sebevědomí."
Byl jsem upřímně překvapený. Roderick neochotně přikývl.
"Je to pravda. Hnutí Černá moc tenhle slogan vzalo za svůj, ale nebyl jejich vynález. S oním heslem se docílilo všechno, co obsahuje, možná i trochu víc."
Melanie se rozehřívala: "Když člověk čte zahraniční noviny, získá dojem, že černí jsou banda negramotných nádeníků. To tak prostě není. Školní docházka je povinná pro obě rasy a v továrnách platí za stejnou práci stejně černým i bílým. O to se zasadily bílé odbory."
Když opustila roli ženy svůdnice, byla mi rázem sympatičtější. Tmavé oči jí hořely. Bylo příjemné slyšet, jak vášnivě někdo obhajuje svoji vlast.
"Povídejte dál," vyzval jsem ji.
"Já...," chvíli se tvářila nejistě, pak se znovu rozpálila pro svou věc, jako když kůň chytí druhý dech. "Černí mají stejné výsady jako bílí, mají všechno, co požadují. Velké domy má jenom málo černých, protože většina dává přednost menším. Žijí rádi v přírodě a pod střechu se uchylují jenom na noc. Řada z nich ale má podniky, auta, jezdí na dovolené, mají nemocnice, hotely a biografy..., všechno."
Bílí mají nepochybně víc peněz a víc prostoru k činnosti, pomyslel jsem si. Už už jsem se chystal říct, na kolika dveřích jsem zahlédl nápisy Jen pro bílé, ale Melanie mi k Roderickově zklamání nedopřála čas k námitkám. Zamračil se na ni, ale ona ho nevnímala.
"Já dobře vím, co chcete říct, chcete mluvit o bezpráví. Všichni Angličané mluví o bezpráví. Jistě, jsou takové situace, dochází k nespravedlnostem, to se ale děje po celém světě, i v tom vašem. Bezpráví je ve zprávách zajímavé, spravedlnost ne. Pokud někdo cíleně hledá bezpráví, vždycky ho najde. Noviny nikdy nepíšou o ničem pozitivním, přivřou oči a předstírají, že nic dobrého nevidí."
Zamyšleně jsem se na ni zadíval. Něco na tom, co říkala, bylo.
"Kdykoli náš způsob života napadne země, jako je Anglie," řekla, "nadělá víc škody než užitku. Člověk vždy vycítí, jak se tady naši lidé semknou a zatvrdí. Je to nesmyslné a zpomaluje to proces sbližování ras, který tu pomalu"ale jistě probíhá. Stará forma apartheidu už je na vymření..., za pět, deset let se jí budou držet jen extrémisté, na obou pólech. Ti křičí a buší pěstmi a zahraniční média vnímají jenom je, tisk vůbec rád naslouchá bláznům. Média nevidí nebo nechtějí vidět pozvolné změny k lepšímu, o těch se prostě nemluví a nepíše."
Pomyslel jsem si, že by všechno asi vnímala jinak, kdyby byla černá. Situace se sice měnila, ale rovnoprávnost a rovné podmínky pro černé a bílé neexistovaly. Černí Afričané směli být učiteli, lékaři, právníky i duchovními. Nesměli se stát žokeji. Nefér.
Roderick marně čekal, že se vrhnu do hovoru. Zkusil to přímou otázkou.
"Co si o tom myslíte vy, Linku?" Usmál jsem se.
"Pracuju v prostředí, kde nikdy neexistovaly předsudky, ani proti židům, ani proti ženám, katolíkům, protestantům, ani proti zrůdám, jen proti těm, kdo nejsou členy Svazu."
Melanie se na Svaz dramatických umělců zatvářila nechápavě, ale zareagovala na zmínku o židech.
"Můžete bílé Jihoafričany nařknout ze všeho možného, ale šest milionů černochů jsme do plynu neposlali."
Pomyslel jsem si, že teď skoro jako by řekla, že sice někdo má spalničky, ale nikdy nikoho nenakazil černým kašlem.
Roderick vzdal snahu vyrazit ze mne závažné politické vyjádření a snažil se Melami znovu nasměrovat do role

svůdnice. Pokusila se ho poslechnout, ale bez přesvědčení, instinkt jí napovídal, že to není to pravé, že to na mne neplatí. Oběma ale šlo o to, aby vytrvala a uspěla, proto se nenechala odradit mým chladným chováním. Pokorně, ženský se na mne usmála a ostýchavě sklopila oči. Dlouhé husté řasy se zachvěly.
Katya a Roderick se na sebe podívali pohledy tak jasnými jako světla majáku v temné noci. Katya prohlásila, že jde připravit kávu a Roderick se nabídl, že jí pomůže. Proč prý si s Melanií nesedneme raději na pohovku, prý je to tam pohodlnější než u jídelního stolu.
Melanie se ostýchavě usmála. Obdivoval jsem ji, protože ostychu v ní bylo asi stejně jako v náčelnici policie. Půvabně spočinula na pohovce a zelená látka, splývající přes krásná prsa, se při každém nadechnutí svůdně vlnila. Melanie si všimla, kam se dívám, a spokojeně se usmála.
Raduješ se předčasně, pomyslel jsem si.
Roderick přinesl tác s hrníčky a Katya vyšla na balkon. Když se vracela, zavrtěla hlavou. Roderick nám nalil kávu a Katya hrníčky roznesla. Všiml jsem si, že v ní od večeře značně stoupla hladina vzrušení, bylo to vidět i v jejím úsměvu.
Zadíval jsem se na hodinky. Bylo čtvrt na jedenáct.
Řekl jsem: "Brzy se už rozloučím, ráno musím časně vyrazit."
"Ne, ještě nechoďte, Linku," ozvala se rychle Katya a Roderick mi podal baňatou skleničku, ve které bylo tolik brandy, že by v ní zmizela i bitevní loď.
Usrkl jsem, předstíral, že polykám, a v duchu si spočítal, že kdybych skutečně vypil všechno, co mi nalil, nemohl bych řídit.
Melanie odkopla zlaté sandály a ohnula prsty u nohou s růžově nalakovanými nehty. Pak šikovným pohybem obnažila lýtko s cílem naznačit, že pod zeleným rouchem nemá na sobě vůbec nic.
Káva byla výborná, stejně jako večeře. Katya byla určitě lepší kuchařka než konspirátorka. Po dvaceti minutách zas nenápadně vyšla na terasu. Tentokrát kývla, když se vracela.
Podíval jsem se na všechny tři, z jednoho na druhého. Roderick, s rádoby mladou tváří, nezodpovědná Katya ve žlutých volánech, Melanie zvolna spřádající svou síť. Měli na mne políčeno. Ale jak?
Za dvacet minut jedenáct. Dopil jsem kávu, vstal a prohlásil, že už musím opravdu jít.
Tentokrát nikdo nic nenamítal. Všichni tři se zdvihli.
"Děkuju za skvělý večer," řekl jsem.
Usmáli se.
"Večeře byla výborná," obrátil jsem se ke Katye. Usmála se.
"Pití taky," řekl jsem Roderickovi. Usmál se.
"Výborná společnost." Melanie se usmála.
Ani jeden úsměv nebyl upřímný. Dívali se na mne vyčkávavě, dychtivě. Měl jsem sucho v ústech.
Zvolna jsme se posunuli do haly vedle obývacího pokoje.
"Já už bych taky měla jít," prohlásila Melanie. "Rodericku, mohl bys mi objednat taxík?"
"Samozřejmě, zlato," řekl lehce. Pak dodal, jako by ho to právě v tu chvíli napadlo: "Ale ty přece jedeš stejným směrem jako Link..., určitě tě sveze."
Všichni tři se na mne s úsměvem zadívali.
"Samozřejmě," řekl jsem. Co mi taky zbývalo. Úsměvy, úsměvy.
U dveří Melanie sáhla po lehkém plédu a Roderick s Katyou nás doprovodili k výtahu. Když se za mnou a Melanií zavíraly dveře, ti dva nám ještě mávali. Výtah rychle sjížděl. Byl to výtah s pamětí, zastavující v každém naprogramovaném patře. Stiskl jsem tlačítko do přízemí. Výtah zastavil.
Zdvořile jsem nechal Melami vystoupit jako první.
Pak jsem řekl: "Já..., hrozně se omlouvám..., ale nechal jsem nahoře v koupelně prsten. Musím se tam vrátit. Počkejte prosím tady, hned jsem tu."
Dveře výtahu se zavřely, než se zmohla na odpor. Stiskl jsem tlačítka do druhého a šestého patra a vystoupil ve druhém. Ještě jsem se podíval na světelný indikátor, jak výtah stoupá do šestého patra, kde bydlí Roderick. Pak jsem rychle běžel k požárnímu schodišti. Úzké železné schodiště v betonové šachtě vedlo do prostoru, kde byly nastavené koše s prádlem, bojlery a velké nádoby na odpadky. V úzké ulici za krytým dvorem jsem zahnul doleva, rychle oběhl celý blok a pak jsem se nenápadně, volným krokem ve stínu domů vracel k Roderickovi.
Zastavil jsem se ve dveřích domu necelých sto metrů od Roderickova. Dva lidé stáli na druhé straně ulice, jiní dva lidé trpělivě postávali u mého auta z půjčovny. Všichni měli v ruce předměty, lesknoucí se ve světle pouličních lamp. Ty předměty mi byly hodně povědomé.
Melanie vyšla z domu a spěchala ke dvěma mužům, stojícím přes ulici. Zelené roucho jí lnulo k tělu a bylo v umělém světle skoro průsvitné. Melanie s oběma muži rozčileně hovořila. Všichni vrtěli hlavami.
Pak všichni tři vzhlédli. Zadíval jsem se tam, kam se dívali oni. Roderick s Katyou stáli na terase a něco volali. Neslyšel jsem co, ale mohl jsem si to domyslet. Oběť unikla. K nelibosti všech zúčastněných.
Melanie a dva muži vykročili mým směrem, ale došli jen k mému vozu a dalším dvěma mužům. Všichni dali hlavy dohromady a rozmlouvali. Pak se Melanie vydala zpět k Roderickovu domu a zmizela v něm.
Trpce jsem si povzdechl. Roderick nebyl vrah, byl novinář. Ti lidé nebyli ozbrojení smrtícími zbraněmi, pouze fotoaparáty.
Nešlo jim o můj život, ale o moji fotografii.
Moje fotografie, jak jsem v noci v obytné čtvrti s krásnou dívkou ve svůdném oblečení.
Zamyšleně jsem se zadíval na čtyři muže u mého vozu, dospěl k závěru, že situace není příznivá, otočil se na patě a odešel.

Do hotelu Iguana Rock jsem se vrátil taxíkem. Zatelefonoval jsem Roderickovi.
Byl zkrotlý.
"Jděte do háje!" řekl jsem.
"Ano."
"Nahrává se ten hovor?"
Chvíli bylo ticho. Pak řekl s povzdechem: "Ano."
"S poctivostí jste začal trochu pozdě."
"Linku..."
"Nechte to plavat, jen mi řekněte proč?"
"Moje noviny..."
"Ne, noviny takové hry nehrají. Tohle byl soukromý podnik."
Opět chvíli ticho.
"Asi se patří, abych vám to pověděl," odpověděl zvolna. "Byl za tím Clifford Wenkins. Ta malá krysa se tolik bojí lidí z Worldiku, že nás uprosil, ať to pro něj uděláme na revanš za dobrý služby, co on čas od času prokazuje nám. Prý ho vyhoděj z práce, když jim neopatří vaši fotku s nějakou ženskou, aby se podařilo prodat ty zbývající lístky po dvaceti randech. Prý to chtěl od vás, ale vy jste ho s tím zahnal. Melanie je vynikající modelka a Wenkins ji pro tuhle akci získal, vysvětlil jí, že jde o dobrou věc."
"Wenkins by za reklamní trik prodal duši ďáblu."
"Odpusťte, Linku..., lituju..."
"On bude litovat ještě víc," řekl jsem výhrůžně.
"Slíbil jsem mu, že ho neprozradím..."
"Jděte oba do háje," řekl jsem vztekle a praštil sluchátkem.

13

Příští den ráno vedení hotelu poslalo člověka s klíčky, aby mi přivezl auto od Roderickova domu. Bylo to od nich hezké. Zabalil jsem si pár věcí na výlet do Krugerova parku a zajel k hotelu, kde bydlel Evan s Conradem.
Právě pod Evanovým velením nakládali stejšn, jako by to byla klíčová scéna drahé produkce, v hlavní roli výstřední Conrad. Krabice, brašny, přístroje v černých taškách na zip se povalovaly kolem v okruhu devíti metrů.
"Kamaráde," řekl Cotnrad, když jsem k němu došel, "prosím tě, sežeň někde led."
"Led?" zeptal jsem se hloupě.
"Led." Ukázal na žlutou plastovou krabici, velkou asi šedesát na třicet centimetrů. "Tady do toho, k filmům."
"A co pivo?" zeptal jsem se.
Útrpně, káravě se na mne podíval: "Pivo je přece v tý červený, kamaráde."
Červená termokrabice měla přednost, už byla zavřená a uložená ve voze. Usmál jsem se a zašel do hotelu splnit úkol. Vrátil jsem se s plným igelitovým pytlem ledu, který Conrad položil na dno žluté krabice a na led materiál. Žlutá krabice putovala za červenou a Evan prohlásil, že budeme-li pokračovat takovým tempem, do večera do Krugerova parku nedojedeme.
V jedenáct byl stejšn plný až ke stropu a na chodníku se ještě povalovala zvláštní sbírka kabelů, drátů, stativů a všeho možného, co provází kameramany na každém kroku.
Evan mával rukama, jako by kouzelným proutkem dokázal všechny ty předměty ukáznit. Conrad se ustaraně tahal za knír. Otevřel jsem kufr svého vozu, všechno to tam naházel a řekl Conradovi, aby si to rozebral a uspořádal, až dojedeme na místo.
Pak jsme se vydali uhasit žízeň. Vyjeli jsme ve dvanáct. Zamířili jsme na severovýchod a po několika hodinách sjeli z johannesburské náhorní plošiny o několik set výškových metrů. Jak jsme sjížděli, vzduch byl čím dál tím teplejší, takže nás to přinutilo několikrát zastavit, abychom se napili. Bylo k nevíře, kolik se toho do Conrada vešlo.
K bráně Numbi, k nejbližšímu vjezdu do parku, jsme dojeli v pět. Park se táhl ještě tři sta padesát kilometrů dál na sever a asi sedmdesát kilometrů na východ. Nebyl nijak oplocený, zvířata tam nikdo nedržel, byla tam z vlastní volby. Bránu Numbi tvořila obyčejná závora, u ní dva uniformovaní strážci parku a kousek od závory malá kancelářská budova. Evan vytáhl povolení k vjezdu pro dvě auta a potvrzení o zamluvených noclezích. Strážci se usmívali, salutovali, závora se otevřela a my projeli branou.
Hned za branou krásná rudá buganvilie budila klamné zdání. Vlastní park byl vyprahlý, hnědavý a okoralý po měsících slunce a sucha. Silnice se táhla do dálky suchou, rozžhavenou divočinou, kde jediné, čeho se dotkla lidská ruka, byla silnice sama.
"Zebry," křikl Evan a rychle stáhl okénko.
Podíval jsem se, kam ukazuje, a zahlédl zaprášené stádo zeber, trpělivě stojících pod holým stromem. Pomalu mávaly ocasy a splývaly až k nevíře s pruhy stínů holých větví.
Conrad měl mapu, což bylo dobře. Mířili jsme k nejbližšímu táboříšti Pretoriuskop, ale jak jsme se přibližovali, množily se odbočky a křižovatky s prašnými cestami vedoucími do nedohledných plání, kde patrně žili jen lvi, nosorožci, buvoli a krokodýli.
Samozřejmě taky sloni.

Tábořiště se rozprostíralo na tuctech arů, ohražených silným drátěným plotem. Tábornické stany se tu nevyskytovaly, místo nich všude postávaly shluky kulatých cihlových chatek s doškovou střechou, jako úly nebo jako růžové bubny s širokým kloboukem.
"Rondavely," prohlásil Evan suverénně a rozmáchl se rukou.
Přihlásil nás ve velké místnosti u recepce. Pak jsme jeli podle čísla najít své chaty. Každý jsme měli svoji. Uvnitř byla dvě lůžka, stůl, dvě židle, skříň, koupelna se sprchou a klimatizace! Veškerý komfort uprostřed divočiny.
Evan mi zabouchal na dveře, abych prý se s nimi jel projet. Říkal, že se v táboře zamyká v půl sedmé večer, takže nám zbývalo už jen tři čtvrtě hodiny, abychom se porozhlédli po opicích.
"Než bychom vyložili stejšn, uběhlo by moc času, takže jedeme vaším vozem."
Seděl jsem za volantem a Evan s Conradem koukali z okének. V dálce jsme viděli drbající se opice sedět ve večerním slunci na skále, taky stádo impal, pasoucí se na téměř holé půdě buše. Slona jsme nezahlédli ani jediného.
"Měli bychom se vrátit, než se ztratíme," rozhodl jsem. I tak jsme projeli branou jen vteřiny před zavíracím termínem.
"Co se stane, když se člověk zdrží?"
"Zůstane venku a venku stráví noc," řekl Evan přesvědčivě. "Jakmile bránu zavřou, zůstane zavřená."
Evan jako by lovil informace ze vzduchu. Pak se ale prozradil, ukázalo se, že mu v recepci dali informační brožuru. V té mimo jiné psali, že lidé nemají otevírat okénka vozů a křičet "hele zebra", protože to zvířata nemají ráda. Pochopil jsem z textu, že auta divokým zvířatům nevadí, ale když z aut vykukují lidské součástky, s oblibou je okusují.
Conrad musel vyložit celý stejšn, aby se dostal k pivu v červené krabici, následkem čehož možná přehodnotil své priority. Seděli jsme kolem stolu před chatičkami a chladili si v teplém vzduchu hrdla. Rondavely se pomalu ponořovaly do tmy. Dokonce i přepjatý Evan se jaksi uvolnil... Byl božský klid, vnukající pocit bezpečí.

Příští den, ve čtvrtek, jsme vyrazili už za svítání k dalšímu kempu jménem Skukuza, kde jsme měli strávit noc.
Skukuza byl větší kemp, byly tam dokonce i luxusní rondavely pro privilegované. Samozřejmě nám je Evanova produkce zajistila. Produkce nám taky opatřila na celý den průvodce, jednoho ze strážců parku, což mohlo být skvělé, mělo to však háček, náš průvodce byl Afrikánec a neuměl pořádně anglicky. Byl velký, statný, pomalu se pohyboval, tichý, klidný, pravý opak vášnivého, nervního Evana.
Evan vystřeloval otázky a pak musel čekat po vteřiny ticha na odpověď. Haagner si asi musel otázku napřed přeložit do afrikánštiny a odpověď z hlavy přetlumočit do angličtiny. Evanovi to šlo od samého počátku na nervy. Haagner se k Evanovi choval odtažitě a k větší konverzační rychlosti se vyprovokovat nenechal. Conrad se přitom bavil jako někdo, kdo vidí svého panovačného šéfa uklouznout na banánové slupce (Conrad se nicméně zdvořile snažil nedat pobavení najevo).
Jeli jsme Haagnerovým range roverem a zvukovou kameru Arnflex jsme vzali s sebou stejně jako magnetofon a několik malých kamer. Samozřejmě s námi cestovala i červená krabice s pestrou náplní: filmy, pivo, ovoce a sendviče v polyetylenových pytlících. Evan měl s sebou taky skicáky, mapy a notesy. Asi šestkrát si postěžoval, že mu společnost měla dát k dispozici sekretářku. Conrad zabručel, že můžeme být rádi, že nemáme k dispozici Drixe Goddarta, ale soudě podle toho, jak se na mne Evan kysele zadíval, nejspíš Conradův názor nesdílel.
"Olifant," ukázal Haagner (předtím jsme mu nejmíň třikrát řekli, že hlavním cílem expedice jsou sloni).
Zabrzdil. "Támhle, v údolí!"
Dívali jsme se. Spousta stromů, stužka řeky, kousek zeleně.
"Támhle, tam!"
Konečně jsme se rozkoukali a rozeznali v dálce tmavé tvary mávající ušima, skryté mezistromy.
"Je to moc daleko," řekl Evan znechuceně. "Musíme blíž."
"Ale ne tady," řekl Haagner. "Jsou za řekou, za řekou Sabie. Sabie je v řeči bantu strach."
Podezíravě jsem se na něho zadíval, ale byl v tom nevinně, nechtěl Evana zlobit, jen nás informoval. Tichá řeka se vinula údolím a působila stejně mírumilovně jako Temže.
Evana vůbec nezajímaly různé druhy antilop, které nám Haagner ukazoval, ani barevní ptáci, ani supi, ani opice, a už vůbec ne neškodné něžné impaly. Zajímala ho jen nebezpečná, vraždící zvířata, masožraví supi, hyeny, divocí kanci, lvi nebo vzácní leopardi.
Nejvíc ze všeho se zajímal o olifanty. Vybral si to slovo ze slovníku afrikánštiny a mazlil se s ním, jako by ho vynalezl. Když jsme na silnici našli sloní trus, vzrušilo to Evana téměř k orgasmu (zvlášť když Haagner tvrdil, že je trus čerstvý). Evan okamžitě kázal zastavit a zacouvat, a Conrad musel z okénka natočit spoustu metrů z různých úhlů a s různou ohniskovou vzdáleností.
Haagner poslušně popojížděl, sledoval, co vyvádíme, a nepochybně si myslel, že se Evan zbláznil. V duchu jsem se smál, až mne bolelo břicho. Kdyby se příslušný slon vrátil na místo činu, Evan by mu nejspíš nařídil, aby se znovu vydělal pro scénu l, záběr 2. Evan by to považoval za samozřejmé.
Evan neochotně opustil hromadu sloních fekálií v hlubokém zamyšlení, jak záběr co nejlíp a smysluplně využít. Conrad prohlásil, že by si s chutí dal pivo, ale Haagner ukázal dopředu a řekl: "Onder-Sabie." Ukázalo se, že jde o další tábor, podobný ostatním.
Haagner se poradil s kolegy a přišel se sdělením, že sloni jsou v řece. "Jak pojede se hned, možná uvidíte," řekl.
Evan nás vyhnal ze stínu, od stolků a nedopitých skleniček. Museli jsme znovu vyjet do sílícího poledního žáru.
Ostatní normální smrtelníci po obědě odpočívali a ovívali se, jenže pro Evana byli olifanti nade vše, i nad zdravý rozum, V range roveru bylo horko jako v pekle.
"Je hodně dnes teplo," konstatoval Haagner. "Zítra bude víc teplo. Bude léto, bude brzy dešť a park bude v zelenom."
"To ne," vyděsil se Evan. "Park musí být vyprahlý tak jako teď, nehostinný, drsný, hladový, Lačný, pohlcující, útočný

a krutý. Nesmí být přívětivý, zelený, to ne."
Haagner z toho proslovu rozuměl sotva desetinu. Po dlouhé odmlce opakoval špatnou zprávu: "Jeden měsíc, bude dešť, park v zelenom. Mnoho vody. Teď málo. Malé řeky jsou suché. Olifant u velké řeky, u Saliji."
Jel několik kilometrů a zastavil u velkého dřevěného přístřešku na horním konci jednoho údolí. Pod námi proudila řeka Saliji přímo středem údolí do dálky, a olifanti nezklamali. Celá velká rodina si hrála ve vodě. Sloni na sebe stříkali a starali se o své děti.
Protože jsme stáli na místě vyhrazeném pro pikniky turistů, bylo nám dovoleno vystoupit z auta. Vděčně jsem se protáhl a zalovil v červené krabici, abych načerpal tekutiny. Conrad držel v jedné ruce pivo, ve druhé kameru, a Evan nás bičoval svým nadšením.
V málem čtyřiceti Celsia jsme si s Haagnerem sedli k jednomu ze stolků roztroušených po areálu a pojídali sendviče, které nám dali s sebou. Haagner varoval Evana, aby se raději od přístřešku při filmování moc nevzdaloval, že by zbytečně provokoval hladové lvy. Evan si byl samozřejmě jistý, že se mu žádný lev do cesty nepřiplete. Odtáhl Conrada s kamerou asi čtyřicet metrů do buše, blíž k řece, a Haagner na něho marně volal, ať se vrátí, že kdyby přišel o život, přijde on, Haagner, o místo.
Conrad se brzy vrátil. Stíral si pot z čela, a nepotil se jen horkem. Hlásil že "něco" vrčelo za nějakými balvany.
"Na parku je tisíc dvě sta lvů," řekl Haagner, "a ti když hlad, zabijí. Každý rok lvi zabijí tisíc zvířat tady na park."
"No nazdar," vydechl Conrad a Evanův umělecký záměr se mu rázem přestal zdát přitažlivý.
Pak se konečně dostavil i Evan, bez úrazu, ale Haagner se na něj díval s viditelnou nelibostí.
"Na seveře víc olifant, když chcete olifant, tak jděte na sever."
Pochopil jsem, že chce, abychom zmizeli z jeho rajonu.
Evan energicky přikývl a Haagnera uklidnil.
"Zítra. Zítra odtud vyrazíme, zítra přenocujeme v kempu Satara."
Haagnerovi se ulevilo. Vezl nás pomalu nazpět do Skukuzy a cestou nám pilně ukazoval různá zvířata.
"Bylo by možné přejet park na koni?" zeptal jsem se.
Zavrtěl rozhodně hlavou. "Velké nebezpečí, víc nebezpečí než chodit, a chodit je též nebezpečí." Zadíval se na Evana. "Kdyby auto zastavilo, čekejte, až pojede okolo jiné, požádejte, ať pro vás pošle z kempu. Nechodit od auta. Hlavně ne v noci. Celou noc zůstat v autu."
Evan ho vyslechl, ale nevnímal. Pak ukázal na jednu z mnoha prašných cest s tabulí Zákaz vjezdu a zeptal se, kam takové cesty vedou.
"Některé do Bantu stanic strážců parku," odpověděl až po chvíli, napřed si to přeložil. "Některé k vodě. Některé jsou jako překážka pro oheň. Některé pro zaměstnance. Ne pro turisty. Nejezdit." Viděl na Evanovi, že ho nehodlá poslechnout, proto dodal: "Zakázáno."
"Proč?"
"Park je veliký osm tisíce čtverečných mil..., turista snadno zabloudí."
"Máme mapu," namítl Evan.
"Tyhle služby cesty nejsou na mapa," řekl Haagner tvrdě.
Evan vzdorovitě ukusoval sendvič. Pak stočil okénko a chystal se vyhodit igelitový pytlík.
"To ne," vyštěkl Haagner tak ostře, že ho Evan uposlechl.
"Proč ne?"
"Zvířata to žerou a pak se dusí. Odpadky nevyhazovat, zvířata to hubí."
"Tak tedy dobře," řekl Evan neochotně a pytlík mi podal, abych ho uložil do krabice: Jenže krabice už byla hezky zabalená a zavřená, tak jsem si pytlík jednoduše strčil do kapsy. Evan pak své nemožné chování završil. Vyhodil z okna nedojedený sendvič se sýrem a rajčaty.
"Zvířata nekrmit," řekl ihned Haagner.
"Proč ne?" zeptal se bojovně Evan a zatvářil se důležitě.
"Není dobře učit zvířata, že auta mají jídlo."
To Evana umlčelo. Conrad se na mne ušklíbl a já měl co dělat, abych se tvářil lhostejně, protože jsem se v duchu rozpadal smíchy.
Díky jednomu olifantovi, který na nás mával ušima z blízkosti, co by dohodil kriketový míček, jsme to do Skukuzy před zavírací hodinou nestihli. Evan jako by neviděl, jak slunce klesá k obzoru, nutil Conrada plýtvat materiálem, všude viděl nějaká podobenství. Conrad točil přes sklo okénka. Evan nejdřív chtěl, aby si Conrad venku postavil stativ, aby byl lepší obraz, ale to už mu Haagner zakazoval skoro v hysterii.
"Olifant je ze všech zvířat nejvíce nebezpečí," ujišťoval nás vážně, a Conrad ho na oplátku vážně ujišťoval, že on, Conrad, z auta nevystoupí za nic na světě. Haagner ani nechtěl, abychom otvírali okénko, a nejraději by hned odjel. Tvrdil, že když olifant mává ušima tak jako ten náš, znamená to, že se zlobí, a protože váží sedm tun a útočí rychlostí čtyřicet kilometrů za hodinu, není dobré se zbytečně zdržovat.
Jenže Evan byl přesvědčený, že by si žádné zvíře nedovolilo zaútočit na osoby tak důležité jako režisér E. Pentelow a herec E. Lincoln. Donutil Conrada, aby točil, a Haagner seděl za volantem s motorem puštěným a s nohou na spojce. Když slon konečně vykročil směrem k nám, Haagner na to šlápl tak prudce, že Conrad upadl na podlahu i s kamerou. Pomohl jsem mu vstát a Evan mezitim Haagnerovi nadával. Náš průvodce už ztrácel trpělivost. Prudce zastavil a zatáhl ruční brzdu.
"Jak chcete," řekl. "Počkáme."
Slon doběhl na silnici a byl rázem sotva sto metrů od nás. Velké uši mu vlály.
Conrad se ohlédl.

"Jeďte prosím, kamaráde," prosil úzkostlivě.
Haagner stiskl rty. Slon nás sledoval, zrychlil do klusu.
Evan stačil ještě říct Conradovi: "Sakra kde máš kameru?" než mu došlo, že situace je možná opravdu nebezpečná.
Obrátil se k Haagnerovi. "Jeďte sakra, copak nevidíte, že to zvíře začíná útočit?"
Všiml jsem si, že slon má kly.
Haagner taky usoudil, že všechno má své meze. Jediným rychlým pohybem odbrzdil a zařadil rychlost. Slon zmizel v oblaku prachu za autem.
"Co až pojede jiné auto? Pojede přímo proti němu...," zeptal jsem se.
Haagner potřásl hlavou. "Dnes už tady nikdo nejede, je pozdě. Všichni už jsou u tábora. Olifant se taky vrátí do buše, nezůstane na silnici."
Conrad se podíval na hodinky. "Jak dlouho pojedeme zpátky do Skukuzy?"
"Bez zastávka půl hodina," odpověděl Haagner kousavě.
"Vždyť už je čtvrt na sedm," vyděsil se Conrad.
Haagner nezávazně zavrtěl hlavou. Neodpověděl. Evan se ponořil do hlubokého mlčení a Haagner se konečně tvářil spokojeně. Zbývající kus cesty jsme mlčeli všichni. Rychle se šeřilo, pak už byla tma a cestu osvětlovaly jenom naše reflektory. Než jsme dojeli ke Skukuze, zahnul Haagner na jednu ze služebních prašných cest se zákazem vjezdu. Po dvou nebo třech kilometrech jsme dojeli k naprosto neočekávané vesnici s moderními hezkými domky s malými zahrádkami.
Žasli jsme. Vilová čtvrť se zelení uprostřed vyprahlé země!
"Tady bydlejí zaměstnanci parku. Můj domek je ten třetí vlevo. Všichni bílí zaměstnanci bydlejí tady. Zaměstnanci Bantuové mají na parku svoje vlastní vesnice."
"Co lvi?" zeptal jsem se. "Nejsou lidé ve vesnici v nebezpečí, když je to tu tak o samotě?"
Haagner se usmál. "To není samota."
Range rover dojel za poslední domky, projel krátký neosvětlený úsek cesty, a najednou jsme se ocitli v areálu Skukuzy, v zadní části tábora.
Haagner pokračoval: "Úplně bezpečí tu není. V noci se nesmí od doma, zahrádky mají ploty, jak vy viděli, lvi tam ani nechodí. Ale jednoho mladého Bantu lev dostal na ta krátká cesta od vesnice sem. Znal jsem ho dobře. Věděl, že nemá nikdy chodit..., smutné."
"Stává se často, aby lev... ukořistil člověka?" zeptal jsem se, když jsme dojeli k našim rondavelům, vystoupili a vykládali kamery a ostatní věci včetně červené krabice.
"Ne. Jen občas. Jen zaměstnance, co pracují na parku, nikdy ne turisty. V autech je bezpečí." Znovu se významně zadíval na Evana. "Nechodit z auto. Není to bezpečí."
Před večeří v místní restauraci jsem si objednal hovor s Anglií. Řekli mi, že to bude trvat dvě hodiny, ale v devět už jsem mluvil s Charlie.
Prý je všechno v pořádku a děti zlobí docela normálně. Charlie byla za Nerissou.
"Strávila jsem u ní včera celý den... Většinu času jsme proseděly, protože Nerissa je skutečně hodně zesláblá, nechtěla ale, abych odešla. Ptala jsem se na to, cos chtěl..., tedy postupně mezi řečí..."
"A?"
"No... v něčem jsi měl pravdu. Skutečně Danilovi řekla, že má Hodgkinovu nemoc. Prý tehdy sama nevěděla, že to je v jejím případě beznadějné, ale on se tím nijak zvlášť nezabýval, jen prý řekl, že myslel, že se to objevuje jen u mladých."
Když věděl tohle, pomyslel jsem si, věděl toho jistě víc.
"Bydlel u ní tehdy asi deset dní a během té doby se velmi sblížili. Tak mi to aspoň vyprávěla. Než se pak Danilo vrátil do Ameriky, řekla mu, že mu odkazuje jako osobní dar ty koně, a protože je její jediný příbuzný, odkazuje mu taky všechen majetek, který po vyplacení dílčích odkazů zbude."
"Danilo má kliku."
"Ano, to má... No nic, přišel pak za ní ještě jednou, o několik týdnů později, někdy koncem července, začátkem srpna, bylo to, když ty jsi byl ve Španělsku. To už věděla, že umírá, ale Danilovi to neřekla. Dala mu přečíst tu poslední vůli, prý ho to zajímalo. Řekla, že byl tehdy velmi milý a prohlásil, že doufá, že potrvá ještě mnoho let, než bude dědit."
"Pokrytec."
"Nejsem si jistá," řekla Charlie váhavě. "Sice jsi měl v mnoha věcech pravdu, ale jedno tu vysloveně nehraje."
"Co?"
"Danilo nejede v té věci s koňmi, nemůže v tom hrát roli."
"Jede v tom. Proč myslíš že ne?"
"Protože když mu Nerissa řekla, že jí dělá starost, že neběhají tak, jak by měli, byl to on, kdo přišel s tím, že bys to měl jet vyšetřit ty."
"To není možné!"
"Je to jisté. Nerissa to ví s určitostí. Byl to Danilův nápad."
"Sakra!"
Charlie pokračovala: "Přece by něco takového nenavrhoval, kdyby v tom sám jel."
"Něco na tom je."
"Ty jsi z toho otrávený, že?"
"Nevím co říct Nerisse."
"S tím si nelam hlavu, stejně jsi jí nechtěl říct, že její synovec je ničema."
"To je pravda."

"K té poslední vůli se dostal snadno," vyprávěla Charlie. "Nerissa ji má pořád někde po ruce, povaluje se tam po stole v rohu obývacího pokoje. Jak jsem se o té poslední vůli prvním slovem zmínila, okamžitě mi ji ukázala, protože se jí pořád nějak zabývá. Takže jsem si přečetla, co odkazuje na památku nám, pokud tě to zajímá."
"Co to je?" zeptal jsem se ostražitě a myslel přitom na Danila.
"Tobě odkazuje akcie něčeho, co se jmenuje Rojedda, a mně diamantový přívěsek a náušnice. Ukázala mi ty šperky, jsou skutečně krásné. Řekla jsem jí, že to je příliš, ale donutila mne, ať si ty šperky zkusím, aby viděla, jak mi sluší. Moc se jí to líbilo, vypadala šťastně..., není neuvěřitelná? Já na to ani nemůžu..., ach... já..."
"Neplač, zlato!"
Slyšel jsem, jak pracně polyká.
"Já..., já si prostě nemůžu pomoct. Je na tom mnohem hůř, než když jsme u ní byli naposledy, a je vidět, že hodně zkouší. Nějaká ta zduřelá žláza prý jí tlačí na něco v hrudníku."
"Zajedeme za ní, hned jak se vrátím."
"Ano." Přestala vzlykat. "Bože, jak mně se po tobě stýská."
"Mně po tobě taky. Už tady budu jen týden, to uteče, a pak pojedeme i s dětmi do Cornwallu."
Položil jsem telefon a vyšel ven. Kráčel jsem pomalu kolem rondavelů až na drsnou suchou travnatou pláň. Africká noc byla tichá. Žádné vzdálené město, ze kterého by se ozýval tlumený hluk provozu, jen tiché hučení generátoru zásobujícího Skukuzu elektřinou a hudba cikád.
Dozvěděl jsem se od Nerissy vše.
Propojil jsem si, co jsem vyslechl. Bylo to k nevíře. Hra, nic víc, nic míň.
Hrála se o můj život.

Vrátil jsem se k telefonu a zavolal k van Hurenovým. Sluha řekl, že se podívá, je-li pan van Huren doma, a po chvíli už jsem s Quentinem hovořil. Zeptal jsem se ho, jak velký podíl má Nerissa na Rojeddě, a hned jsem se omluvil, že ho tou zdánlivě nemístnou otázkou obtěžuju. Ujistil jsem ho, že mu to při nejbližší příležitosti vysvětlím.
"Má stejný podíl jako já," odpověděl bez zaváhání, "zdědila jej po mém bratrovi, podíl jí odkázala Portia."
Nepřítomně jsem mu poděkoval.
"Uvidíme se na premiéře," řekl. "Všichni se už těšíme."
Celé hodiny jsem nemohl usnout. Říkal jsem si, že přece jsem v dobře střeženém táboře, bezpečnější místo bych těžko hledal, Evan a Conrad spí kousek ode mne.

Když jsem se vzbudil, nebyl jsem v posteli.
Byl jsem v autě, které jsem si pronajal v Johannesburgu.
Bylo časné ráno a vůz stál v Krugerově parku. Někde. V dohledu žádný rondavel.
Stopy éteru mi ještě otupovaly smysly, ale jedno bylo jisté.
Jednu paži jsem měl protaženou volantem a zápěstí připoutané k druhému želízky.

14

To je černý humor. Evan hraje nepřijatelnou, zlomyslnou hru. Nebo Clifford Wenkins, ano, Clifford Wenkins si vymyslel nemožný reklamní trik.
Ať už je to cokoli, jen ať to není skutečnost.
V hloubi duše, hluboko, jsem s mrazivou jistotou dobře věděl, že tentokrát nepřijde slečna Jill, aby mne osvobodila.
Tentokrát se akt umírání naplní. Smrt se mi dívala do tváře, mrazila mne v zádech.
Danilo hraje o zlatý důl.
Bylo mi mizerně a na zvracení. Ať už mne uspali čímkoli, neuměli to, přehnali to. Jsem ale nejspíš jediný, koho to zajímá.
Trvalo dost dlouho, než jsem dokázal myslet na něco jiného. Nevolnost se vracela v lepkavě zelených vlnách. Pocit hrozné závrati mi bránil v uvažování. Kdykoli se mi vědomí trochu vyčeřilo, uvědomil jsem si, v jaké jsem situaci, a zase mi bylo zle, po těle i po duši.
První racionální závěr, ke kterému jsem dospěl, zněl, že ačkoli jsem si lehl do postele v šortkách, jsem teď plně oblečený. Košile, kalhoty, a při bližším nahlédnutí i ponožky a boty.
Další konstatování, kterému jsem se v polovědomí bránil, mi ohlásilo, že mám pevně připnutý bezpečnostní pás a nedosáhnu na mechanismus, kterým se uvolňuje.
Pokoušel jsem se dosáhnout na zakotvení pásu. Nešlo to. První z mnoha neuskutečnitelných věcí.
Pokoušel jsem se vyprostit z pout. Byla to ale dobrá, nefalšovaná britská policejní pouta vymyšlená tak, aby se z nich lidé vyprostit nemohli. Nešlo to, jako při natáčení, měl jsem příliš silné kosti.
Pokoušel jsem se vší silou zlomit volant, ale přestože nebyl tak důkladný jako ve speciálu, nepodařilo se mi to.
Možnost pohybu jsem měl o něco větší než ve filmu, bezpečnostní pás nebyl tolik utažený a měl jsem víc místa na nohy. To bylo vše a bylo mi to málo platné.
Poprvé jsem zauvažoval, jak dlouho potrvá, než mne začnou hledat. Později jsem o tom uvažoval mockrát.
Až Evan s Conradem zjistí, že tam nejsem, jistě mne začnou hledat a Haagner docela zaručeně zburcuje všechny strážce parku. Co nevidět se někdo objeví. Samozřejmě. Někdo přijde a osvobodí mne. Určitě.

Začínalo se oteplovat a slunce na bezmračném nebi svítilo přímo do okénka po mé pravici. To znamená, že vůz stojí čelem na sever... Zaskučel jsem při tom pomyšlení, protože na jižní polokouli svítí polední slunce ze severu, bude mi tedy svítit přímo do obličeje.
Třeba se někdo objeví už před polednem. Možná.
Během jedné až dvou hodin už mi bylo líp, přestože mne i pak dost dlouho přepadaly návaly nevolnosti. Dokázal jsem však už myslet, přestalo mi být všechno jedno, i když mi smrt dýchala do tváře.
První jasný závěr, ke kterému jsem dospěl, zněl: Danilo mne v autě uvěznil, abych v něm zahynul a aby on zdědil Nerissin podíl na van Hurenově zlatém dole.
Nerissa mi odkazuje svůj podíl na Rojeddě a Danilo to dobře ví, protože závěť četl.
Danilo má zdědit, co zbude. Reziduum. Pokud zemřu dřív než Nerissa, její odkaz mně ztratí platnost a podíl na dole se stane součástí rezidua. Pokud bych zůstal naživu, přijde Danilo nejen o podíl na dole, ale navíc o spoustu peněz. Podle stávajících zákonů, které se jistě do Nerissiny smrti nezmění, se dědická daň z celého dědictví vyplácí právě ze zbytkového majetku, z rezidua. To znamená, že Danilo by ze svého dědického podílu musel zaplatit i daň z toho, co zdědím já.
Proč jen mi neřekla, co chystá, pomyslel jsem si zoufale a zbytečně, byl bych jí to vymluvil. Nerissa si patrně vůbec neuvědomila, jakou má Rojedda hodnotu, zdědila podíl krátce předtím po své sestře. Taky asi nevěděla, jak se platí dědická daň. Věděl jsem, jak se radovala ze svého ztraceného a znovu nalezeného synovce, jistě neměla v úmyslu přenechat mi mnohonásobek toho, co odkazuje jemu, jistě ho nechtěla ošidit.
Každý účetní by jí to snadno vysvětlil, jenže závěti většinou píšou notáři, ne účetní, a notář finanční, daňové poradenství neposkytuje.
Danilo poslední vůli četl a při svém matematickém uvažování si jistě spočítal, co z ní vyplývá, jako jsem si to spočítal já. Bylo mi jasné, že od té chvíle začal plánovat mou smrt.
Přitom by stačilo, aby mi řekl, co v závěti je, přivedl bych to na pravou míru, ale to on netušil, soudil podle sebe. Kdyby on byl v mé situaci, v duchu by na mne vyplazoval jazyk a mlčel by. Nejspíš si myslel, že by se tak zachoval každý.
Ach Nerisso, milá zlatá Nerisso, tys mi pěkně zavařila, přitom jsi to myslela se mnou i ostatními tak dobře, když jsi nás těmi "dárečky" obdařila.
Danilo byl hráč, uměl riskovat. Danilo, chytrý chlapec, dobře věděl, že Nerissino onemocnění je beznadějné. Danilo, dovedný manipulátor, snadno vymyslel jak snížit cenu dostihových koní, aby z nich nemusel platit příliš vysokou dědickou daň. Pak zjistil, že jde o mnohem víc a byl natolik tvrdý, že nezaváhal postoupit do nejvyšší kategorie zločinu.
Vybavilo se mi, jak napjatě a soustředěně si prohlížel důl, jak konkrétní otázky kladl při obědě, jak potom hrál tenis se Sally. Chtěl získat celý důl, nejen polovinu. Říkal si, že jednu polovinu zdědí, druhou vyžení. Že je Sally teprve patnáct? Co na tom, za dva roky už takové manželství bude vysoce vhodné.
Danilo... Marně jsem sebou trhal, marně jsem se třásl vzteky, volant nepovolil. Bylo to neslýchaně kruté. Jak jen může..., jak vůbec někdo může... uvěznit člověka v autě, odsoudit ho k smrti horkem, žízní, vyčerpáním! Takového něco se přece může stát jen ve filmu..., v jediném filmu... Muž ve sportovním voze.
Haagner řekl, abychom nevystupovali z auta, že to je nebezpečné. Je to paradox, kdybych tak mohl vystoupit z auta! Jak rád bych riskoval setkání se lvem.
Vzpomněl jsem si, jak jsem při natáčení v obdobné, simulované situaci křičel, řval a běsnil. Vzpomínal jsem zcela chladně a odtažitě na to, jak jsem si představoval (a taky hrál) duševní trýzeň a postupný rozpad osobnosti. Ten jsem rozložil do řady záběrů, ve kterých se stav rozkladu prohluboval, až končil v obrazu člověka, jehož duši už nebylo pomoci, i kdyby se zdařilo zachránit tělesnou schránku. Prázdná slupka.
Člověk v autě ve scénáři byl fiktivní postava, reagující na různé situace bouřlivě, citově, impulsivně, proto taky bylo na místě, že se ke konci rozplakal. Jenže já, já jako já, jsem byl jiný, měl jsem zcela rozdílnou povahu a tím i reakce. Na svoji současnou situaci jsem se díval věcně a s úmyslem ji nějak řešit.
Dříve či později mne někdo najde. Musím se proto snažit za každou cenu zůstat do té doby naživu a pokud možno se zdravým rozumem.
Slunce stoupalo a ve voze bylo čím dál větší horko. To ovšem nebyl hlavní problém.
Měl jsem měchýř na prasknutí.
Dosáhl jsem na zip u kalhot, to ano, ale nemohl jsem otevřít dvířka a i kdyby se mi to loktem podařilo, stejně bych nedomočil ven. Sice to byla hloupost a zbytečnost, ale odkládal jsem tu chvíli, jak jen to šlo, až už jsem moč skutečně udržet nemohl. Cítil jsem, jak mi vlhnou kalhoty od rozkroku až ke kolenům.
Seděl jsem v loužičce a měl jsem strašný vztek. Paradoxně mne představa nuceného pomočení pobuřovala víc než představa všeho ostatního. Ve filmu jsme se téhle delikátní otázce vyhnuli, soustředili jsme se na duševní stav oběti. Chyba. Ono to spolu úzce souvisí.
Výsledek všeho byl ten, že jsem byl ještě pevněji odhodlaný nedat se, nevzdát se. Dokonce jsem toužil po pomstě. Danila jsem nenáviděl.
Dopoledne míjelo. Horko začínalo být hodně nepříjemné a taky se mi už nepohodlně sedělo. Musel jsem si připomínat, že jsem ve Španělsku v obdobné pozici vydržel tři týdny, a bylo tam větší vedro. Záměrně jsem si nepřipomínal, že ve Španělsku jsme dodržovali polední přestávku.
Podíval jsem se na hodinky. Poledne se už blížilo. Třeba někdo přijede...
Jenže jak by to tu kdo našel? Před sebou jsem neviděl žádnou cestu, jen menší stromy, suchou trávu a chudé křoviny. Vlevo a vpravo totéž. Vůz se sem ale musel nějak dostat, nedonesl ho sem pták Noh... Otočil jsem se jak jen to šlo a podíval se dozadu, taky do zpětného zrcátka. Vzadu bylo vidět cestu, starou, neudržovanou a nepoužívanou cestu. Končila kousek za autem. Nevedla nikam. S autem jednoduše zajeli za konec cesty do buše.

Za měsíc přijdou deště, všechno se zazelená, vyroste vysoká tráva, stromy se obalí listím a cesta bude rozbahněná.
Pokud budu vůbec ještě naživu, nikdo mne nenajde.
Pokud budu naživu.
Otřásl jsem se. Tak to ne, takhle bych skončil jako moje filmová postava. To nedopustím.
Ne.
Třeba vyšlou vrtulník...
Vůz byl šedý, nenápadný. Z výšky ale přece musí být vidět.
Všiml jsem si na mapě, že blízko Skukuzy je malé letiště. Evan určitě vyšle vrtulník...
Kam ho vyšle? Jsem tváří k severu někde na konci slepé cesty. Může to být kdekoli.
Třeba bych měl vydávat nějaký rámus, třeba by to někdo zaslechl... Ne, lidé jezdí po vzdálené silnici uzavření ve svých vozech jako v konzervě, v uších hluk motoru, okénka z bezpečnostních důvodů zavřená.
Mohl bych možná troubit... ne, nemohl. V zapalování by musel být klíček.
V zapalování klíček samozřejmě nebyl.
Čas oběda minul. Byl bych si rád dal studené pivo. Za mnou se v buši ozvalo hlasité šustění. Třeba někdo jde..., přece jsem si byl jistý, že někdo přijde...
Neozvaly se lidské hlasy, nikdo mne nepřišel osvobodit. Můj návštěvník nevydával vůbec žádné zvuky, byla to žirafa. Světle hnědý skvrnitý mrakodrap rytmickým krokem prošel kolem vozu a začal se pást na stromě přímo přede mnou. Žirafa byla tak blízko, že vrhala na auto i na mne milosrdný stín. Chvíli se u mne zdržela, velká, půvabně se pohybující. Klidně přežvykovala a občas sklonila hlavu, aby si očima s dlouhými řasami prohlédla auto. (Řasy by jí záviděla i ta nejsvůdnější žena.)
Najednou jsem se přistihl, že s žirafou mluvím nahlas. "Koukej mazat do Skukuzy a vyřiď našemu kamarádovi Haagnerovi, ať sem kouká přijet se svým range roverem, ale hezky pronto!"
Polekal jsem se vlastního hlasu, zaslechl jsem v něm skrytou jistotu. Ano, doufal jsem, že mne Conrad s Evanem brzy najdou, nebo že mne najde někdo jiný čirou náhodou, ale v hloubi duše jsem v to nevěřil. Podvědomě jsem se připravil na velmi dlouhé čekání, možná mne k tomu přivedla moje zkušenost z natáčení. Věřil jsem nicméně, že dříve nebo později někdo přijde. Možná pojede kolem vesničan na oslu, uvidí auto a zachrání muže. Bylo to jediné přijatelné zakončení a já se ho musel držet. Taky jsem se musel podle toho zachovat.
Lidé mne budou hledat.
Pokud se neukážu na premiéře, začnou se vyptávat a shánět a nakonec zahájí pátrání.
Premiéra má být příští středu.
Předpokládal jsem, že je pátek.
Bez vody člověk přežije jen šest nebo sedm dní.
Zadíval jsem se na žirafu. Zamžikala svůdnými řasami, sklonila lehce hlavu, jako ze soucitu, a elegantním krokem odtančila.
Ve středu večer už budu mít za sebou plných šest dní bez vody. Do čtvrtka mne těžko najdou, musím počítat s pátkem nebo sobotou, pokud všechno půjde dobře.
To nevydržím. Musím to vydržet.
Žirafa odešla a odnesla i svůj stín a já si teprve pak uvědomil, jak žhavě slunce září. Pokud proti tomu něco rychle neudělám, pěkně se spálím.
Zvláštní, nejvíc jsem měl slunci vystavené ruce. Jako ve většině aut v zemích s horkým podnebím, bylo přední sklo nahoře zabarvené do zelena na ochranu před sluncem, takže pokud jsem hodně zaklonil hlavu, nedopadaly mi paprsky přímo do tváře. Zato mi bez překážky svítily do klína. Rozepnul jsem si knoflíčky u manžet a zastrčil ruce do protilehlého rukávu jako do rukávníku. Radil jsem se s rozumem, jestli se mám zout a sundat si ponožky a jestli mám či nemám otevřít okno, aby do vozu proudil čerstvý vzduch. Mohl jsem se pohybovat do té míry, že bych dokázal okénko stočit prsty u nohy.
Okno jsem neotevřel. Nevedl mne k tomu strach z invaze něčeho živého, ale pomyšlení na vlhkost.
Jediná tekutina, kterou budu mít, pokud budu uvězněný v autě, bude voda obsažená v mých vlastních tkáních. Každým pohybem, každým vydechnutím tekutinu ztrácím, vypařuje se. Pokud budou okna zavřená, neviditelná pára zůstane uvnitř vozu. Jakmile bych otevřel, vlhko se okamžitě vytratí.
Venku, po měsících sucha, bylo vše vyprahlé jak Sahara. Bylo mi jasné, že těžko zabráním ztrátě vlastních tekutin, ale mohl jsem se pokusit nějak je znovu získat. Za prvé mi ve vlhkém prostředí hned tak nepopraská kůže, za druhé mi tak rychle nevyschne nosní a ústní sliznice.
Po zralé úvaze jsem proto okno neotevřel.
Otáčel jsem se co chvíli dozadu jako posedlý, chvíli jsem doufal, chvíli jsem si zoufal, čekal jsem i nečekal, že se objeví Evan s Conradem, že vyšlou pátrací skupiny, jakmile zjistí, že jsem zmizel, nebo že naopak usoudí, že jsem se zachoval jako nevychovanec a odešel bez rozloučení, že nikoho nevyšlou, ale odjedou na sever, kde Evan nadobro propadne svým olifantům a nějaký E, Lincoln mu bude srdečně lhostejný, prostě na mne zapomene.
Nikdo jiný mne nepostrádá. Všichni moji známí v Johannesburgu, van Hurenovi, Clifford Wenkins, Roderick, ti všichni věděli, že jsem odjel do rezervace na celý týden a nepočítali s tím, že se ozvu. Do úterka mne tam nikdo nečeká.
Moje jediná naděje jsou Evan s Conradem... a možná vesničan na oslu.
Odpoledne mne napadlo, jestli ještě mám v kapsách věci, které jsem tam nechal včera večer. Když jsem se svlékl, věci jsem z kapes nevyndal, kalhoty jsem jen přehodil přes vedlejší prázdné lůžko.
Zapátral jsem a zjistil, že vzadu v kapse u kalhot mám náprsní tašku, cítil jsem ji tam, když jsem se zády přitiskl na opěradlo. Za daných okolností mi samozřejmě peníze byly k ničemu.

Pak jsem se tak dlouho všelijak kroutil, až se mi podařilo posunout pravou kapsu od kalhot dopředu. Pak jsem opatrně vytáhl jedny ploché sirky hotelu Iguana Rock, se čtyřmi zbývajícími zápalkami, modrou gumičku a krátkou tužku s ulomenou špičkou.
Opatrně jsem zase věci uložil nazpět a začal se kroutit na opačnou stranu tak, abych dosáhl na levou kapsu.
Našel jsem dva předměty, kapesník a pomačkaný igelitový pytlík od Evanova sendviče.
Haagner nás nabádal, abychom neházeli umělohmotné pytlíky z okna, že to může zahubit zvíře.
Nebo zachránit člověka.
Vzácný, drahocenný igelitový sáček.
Bez igelitového sáčku se na poušť nepouštějte.
Věděl jsem, jak v horkém podnebí za čtyřiadvacet hodin s pomocí plastové fólie získám šálek vody, jenže tu metodu člověk spoutaný a uvězněný v autě těžko může použít. Metoda vyžaduje vyhloubení jámy v zemi, malé závaží a fólii, na které se voda zachytí.
Podstatný je princip, zbývalo vyzkoušet, jestli se osvědčí. Kondenzace páry.
Metoda s jámou funguje v noci. Za dne, když je horko, člověk vykope asi třicet pět centimetrů hlubokou jámu, o něco menší než je šíře plastové fólie. Pak postaví na dno, do středu jámy šálek, fólii rozprostře přes jámu a okraje fólie zatíží vykopanou zeminou nebo pískem. Pak se do středu fólie vloží malý kamínek nebo mince, a tak se fólie zatíží přímo nad hrníčkem.
Potom člověk čeká.
V noci se ochladí, i vzduch pod fólií se ochladí, dochází ke kondenzaci páry, zespodu na fólii se vytvoří drobné kapičky a stékají přímo do hrníčku.
V igelitovém pytlíku bych mohl do rána získat lžíci vody.
Moc to není.
Po chvíli jsem ruku s pytlíkem přitáhl k sobě, kam až to šlo, a snažil se co nejvíc předklonit. Šlo to, dokázal jsem pytlík nafouknout. Dobře půl hodiny jsem se pak nadechoval nosem a vzduch jsem vydechoval do pytlíku. Získal jsem stovky drobných kapek na jeho stěnách..., vlhkost z mého dechu, z mých plic, uvězněná v plastu. Jinak by se rozptýlila ve vzduchu.
Obrátil jsem pytlík naruby a olízal jeho vnitřní stranu. Když jsem olízal a ocucal, co se dalo, přiložil jsem si chladivou fólii na tvář. Malichernost a marnost mého počínání způsobily, že jsem poprvé pocítil beznaděj. Vyprostil jsem z kapsy modrou gumičku a dokud bylo horko, naplnil jsem pytlík vzduchem, gumičkou pevně uzavřel a přivázal po straně k volantu. Nafouknutý pytlík tam visel jako bláznova hračka, balónek poskakující, kdykoli jsem se ho dotkl.
Celý den jsem měl žízeň, ale byla snesitelná.
Po setmění se kručení v břiše změnilo v citelný hlad, ale i ten byl snesitelný.
Pak mne znovu začal obtěžovat plný měchýř a znovu to byla pohroma. Usoudil jsem nicméně, že tenhle problém bude čím dál míň závažný. Čím menší příjem tekutin, tím menší výdej.
Po úplném setmění jsem až na další otázku naděje odložil. Čekalo mne dvanáct hodin přestávky, než zase začnu v hlavě přemílat Přijdou - nepřijdou. Byly to dlouhé, neutěšené hodiny.
Křeče, které jsem si z bujné fantazie vymyslel do filmu, se ve skutečnosti dostavily v plné síle, jakmile se ochladilo a svaly mi začaly tuhnout.
Při prvních příznacích jsem se zahřál tuctem marných pokusů zlomit nebo ulomit volant. Výsledkem byla únava materiálu na mé straně a naprosto neotřesený materiál na straně auta. Zkoušel jsem pak rozumnou sérii izometrických cvičení, ale daleko jsem s tím nedošel.
Proti všemu očekávání jsem usnul.
Když jsem se vzbudil, noční můra trvala.
Třásl jsem se zimou, celý ztuhlý a podstatně hladovější než předtím.
K jídlu jsem neměl nic, leda jeden kapesník a jednu tužku s ulomenou špičkou.
Chvíli jsem uvažoval, pak jsem tužku vydoloval z kapsy a začal ji okusovat. Nešlo o to dřevo sníst, ale o to prokousat se k tuze. Pomocí té tužky můžu Danila zničit.
Než se rozednilo, uvědomil jsem si, že mne Danilo nemohl ve voze uvěznit bez cizí pomoci. Někdo ho musel z místa odvézt, nemohl odejít po svých, jednak by ho ohrožovala zvířata, jednak by byl příliš nápadný.
Ne. Někdo mu pomáhal. Ale kdo?
Arnold... Když přišel na Danilův podvod, předstíral, že o ničem neví. Mlčel. Musel mlčet, protože jinak by se ukázalo, že se nepostaral o dostatečná bezpečnostní opatření a za to by mu hrozila ztráta licence. Snížil by se kvůli licenci k vraždě?
Ne, to ne.
Barty? Za peníze? Těžko říct.
Někdo..., kdokoli... z van Hurenových? Z neznámého důvodu?
Ne.
Roderick? Kvůli senzaci? Katya? Melanie? Ne.
Clifford Wenkins, kvůli reklamě?
Kdyby byl spolupachatelem on, byl bych zachráněný, on by mě v takové situaci dlouho nenechal, toho by se neodvážil. U Worldiku si jistě přáli, aby se jejich výstavní kus dostavil v den D na scénu co možná nepoškozený. Kéž by to byl Wenkins, ale ten to není.
Evan? Conrad?
Ta představa byla nepřijatelná.

Oba ale byli při mém únosu po ruce, spali ve vedlejších domcích. Jeden z nich mohl při únosu asistovat, zatímco druhý spal. Ale který a proč?
Pokud to byl jeden z těch dvou, jsem ztracený, protože ti dva jsou moje jediná naděje.
Přišlo ráno a s ránem nové černé myšlenky. Zato se osvědčila moje teorie o kondenzaci páry. Z Krugerova parku jsem neviděl vůbec nic, protože všechna skla v autě byla zapařená, zamžená, pokrytá kapičkami vody.
Dosáhl jsem hlavou na okno a začal ho olizovat. Bylo to skvělé. Suchý jazyk a hrdlo rázem bolely míň. Stejně bych si dal s chutí pivo. Zadíval jsem se olízaným okénkem. Stejná divočina, beze změn. Nikde nikdo.
Na dně pytlíku skutečně byla lžíce vody. Opatrně jsem pytlík rozvázal a vytlačil z něj vzduch, aby vodu během horkého dne nevysušil. Jediný vzácný doušek vody jsem si schoval na pozdější dobu, až bude hůř.
Protože všechna vlhkost uvnitř vozu lpěla na zamžených oknech, mohl jsem si dovolit aspoň trochu vyvětrat. Sundal jsem si ponožku a prsty u nohy stočil okénko sotva na palec. Víc otevřít jsem se bál pro případ, že by pak nešlo zavřít.
Jakmile slunce vystoupilo výš na oblohu, podařilo se mi však okno zase bez obtíží zavřít. Když pak sluneční žár vysušil zamžená okna, bylo mi útěchou, že vlhkost zůstala uvnitř vozu a dělá své.
Tužka, kterou jsem v noci okusoval, vypadala použitelně. Okusoval jsem ji ještě chvíli, až už se s ní dalo psát. Jenže na co? Měl jsem jen zápalky, a na ty se vešlo leda Pachatel je Danilo, a to nestačilo. Věděl jsem ale, že v přihrádce na rukavice jsou mapy a papíry od vozu, jen se k nim dostat. Po dlouhém kroucení a akrobatických cvicích se mi podařilo podat si tlustou hnědou obálku z přihrádky před sedadlem pro spolujezdce nohama. S obálkou jsem si podal i autoatlas s krásnými bílými stránkami na začátku a na konci.
Na psaní toho bylo dost.

15

Danilo Nerisse poradil, aby mne vyslala do Jihoafrické republiky, protože tam měl mnohem větší šanci narafičit moji smrt tak, aby to vypadalo jako nešťastná náhoda. Přilákal mne na své loviště na zaručeně spolehlivou návnadu - přáni umírající paní, kterou jsem měl rád a ke které jsem cítil vděčnost.
Průhledná vražda byla pro Danila příliš nebezpečná, protože měl motiv, podezírali by ho. Nehoda, nešťastná náhoda se tak pečlivě nevyšetřuje... Jako třeba úraz elektrickým proudem z probíjejícího mikrofonu.
Danilo tehdy v Randfonteinu nebyl.
Byli tam Roderick, Clifford Wenkins, Conrad a asi padesát dalších lidí. Pokud ten mikrofon nastražil Danilo, někdo, kdo byl na tiskovce, mi ho musel přistrčit. Byla čirá náhoda, že jsem v rozhodujícím okamžiku mikrofon nedržel v ruce já.
V dole se vyskytla neočekávaná příležitost..., stačila rána do hlavy. Nebýt důslednosti pana Nyembeziho, pokus by se zdařil. Současná situace ale jako nešťastná náhoda vypadat nemůže, želízka nemůžou být "náhodná". Co já vím, třeba se Danilo chce vrátit na místo činu a želízka odstranit s tím, že si pak lidé budou myslet, že jsem v parku zabloudil a raději v autě zahynul, než abych se vydal do pustiny pěšky.
Časově to ale nevycházelo. Danilo nemůže čekat celý týden, aby si byl jistý, že už nežiju, musí počítat s tím, že mne lidé budou hledat, že mne možná někdo najde dřív, než on se stačí vrátit.
Bezradně jsem si povzdechl. Nebyla v tom logika.
Onen den byl mnohem pekelnější než předchozí, mnohem horší než Španělsko. Spalující žár byl omračující, bránil v myšlení, způsoboval křeče ve svalech i útrobách.
Zastrčil jsem ruce do rukávů a zaklonil hlavu, abych unikl přímým slunečním paprskům. Pak jsem jen nehybně seděl a snášel, co jsem snášet musel, neměl jsem na vybranou.
S chabými pokusy o "regulaci vodního hospodářství" jsem to věru daleko nedotáhl. Minutu po minutě ze mne slunce bezohledně vysávalo sílu, vysychal jsem, bylo mi jasné, že představa celého týdne byla naprosto nereálná, v takovém žáru vydržím nanejvýš jeden, dva dny.
Hrdlo mě pálilo žízní a jaké je mít sliny, jsem už skoro zapomněl. V chladiči je voda... nedosažitelná jako nebe nad hlavou.
Když už jsem bolestí nedokázal polknout a při dýchání jako kdyby mě někdo bodal, odvázal jsem igelitový pytlík a nalil si jeho obsah do úst. Užíval jsem si zázračnou H20 jak jen to šlo, válel ji po jazyce a dásních. Nakonec už skoro nebylo co polknout. Cítil jsem se hrozně. Do soumraku už mne nic nečekalo.
Obrátil jsem pytlík naruby a olízal a vycucal ho. Pak jsem si ho přidržel u úst. Když fólie uschla, znovu jsem pytlík naplnil horkým vzduchem a třesoucími se prsty uzavřel a přivázal k volantu.
Uvědomil jsem si, že v kufru auta asi zůstala sbírka Conradových věcí, jeho vybavení, které bude potřebovat, bude ty věci hledat, i kdyby nehledal mne.
Evane prosím prosím, přijeďte, najděte mne.
Jenže Evan byl někde na severu, kam se park táhl na pět set kilometrů až k šedozelené, kalné řece Limpopo. Tam hledá Evan své sloní zázraky.
A já..., já zatím sedím uvězněný v autě a umírám pro zlatý důl, který jsem vůbec nechtěl.
Přišla noc. Dostavil se hlad.
No co, lidé za hladovění v sanatoriích pro otylé platí, lidé drží protestní hladovky za to i za ono, hlad tedy není nic zvláštního.
Ne, vskutku není, je to jen nepříjemné.
Noc byla blaženě chladná.

Ráno jsem olízal okno, kam až jsem dosáhl, a pak pokračoval v psaní. Zapsal jsem všechno, co by mohlo být k užitku při vyšetřování, všechno, na co jsem si vzpomněl.
Výheň začala, ještě než jsem dopsal: Napsal jsem ještě řekněte Charlie, že ji mám rád a podepsal se ze strachu, že třeba večer už psát nedokážu. Pak jsem si papíry strčil pod sebe, aby nespadly na zem, a zbytek tužky jsem si zastrčil pod řemínek od hodinek. Vytlačil jsem vzduch z pytlíku, aby se nevypařila drahocenná voda. Rád bych věděl, jak dlouho asi přežiju.
V poledne už jsem přežít nechtěl.
Až do té doby jsem se ovládl a nesáhl na svoji denní lžíci vody. Když jsem ji pak vypil, docela rád bych umřel. Sáček jsem vysušil přiložený k tváři a pak jsem se musel hodně přemlouvat a sbírat sílu, abych ho znovu naplnil vzduchem, zavřel a přivázal k volantu. Zítra, pomyslel jsem si, bude na dně zase lžíce vody, ale já už ji nedokážu vypít.
Při natáčení jsme to vzali ze špatného konce, soustředili jsme se na duševní stav muže ve voze a zanedbali stav tělesný. Nedošlo nám, že nohy otečou jak konve. Svlékl jsem si ponožky už dávno, kotníky jsem měl jako balony a boty nazout bylo úplně nemyslitelné.
Nedošlo nám, že plyn člověku nafoukne střeva, ani že se mu bezpečnostní pásy nemilosrdně zaříznou do těla. Nevěděli jsme, že když vyschnou sliznice i slzy, člověku se zdá, že má v očích písek. Podcenili jsme ztráty tělesných tekutin a co člověk cítí v hrdle, když skutečně vyschne.
Obludné vedro v člověku utlumí všechny duševní pochody, otupí je. Nebylo nic než bolest a konec v nedohlednu. Vysvobození je jen ve smrti.

Pozdě odpoledne přišel slon a vyvrátil strom, na kterém se předtím pásla žirafa.

To by se líbilo Evanovi, jsou v tom podobenství, pomyslel jsem si zmateně. Sloni jsou nezničitelní ničitelé divočiny.
Evan je bůhví kde.
Evane, ach Evane..., dobrý bože, Evane..., přijeď, najdi mne!

Slon uškubl ze stromu několik tučných listů a odešel. Strom ležel s obnaženými kořeny v horkém vzduchu a umíral žízní.

Než se setmělo, napsal jsem ještě několik vět. Ruce se mi nepřestávaly třást a svíraly se v křečích. Pak už jsem tužku v prstech neudržel.

Tužka spadla na zem a zakutálela se pod sedadlo. Neviděl jsem na ni a stejně bych ji oteklýma nohama nedokázal zvednout.
Pláč je k ničemu, je to jen plýtvání vodou.
Přišla zase noc a já začínal ztrácet přehled o čase.

Nedokázal jsem si spočítat, jak dlouho už jsem tam, kde jsem, a kolik dní zbývá do středy. Středa byla v nedohlednu stejně jako Charlie, už ji neuvidím. Pak jako bych viděl bazén v naší zahradě a jak se v něm máchají děti. Ta vidina mně připadala skutečnější než nesnesitelná skutečnost.
Nepřestával jsem se třást.

Noc byla chladná, svaly mi tuhly a zuby drkotaly. Žaludek se zoufale svíral hladem.

Ráno byla okénka tak zapařená, že po nich voda tekla čúrkem.
Dosáhl jsem jenom na malou plochu u okénka vedle volantu. Chabě jsem sklo olizoval. Bylo to příliš málo.

Už jsem neměl sílu vyvětrat, ale auta nikdy nejsou vzduchotěsná, udušením neumřu.

Slunce se zákonitě vrátilo. Objevilo se něžně, v nevinném růžovém svítání, v půvabné předehře ke krutému dni.
Už jsem přestal věřit, že někdo přijede.

Zbývalo čekat, až se mi zkalí vědomí, pak konečně najdu klid.

I delirium by bylo dobré, protože nejhorší je, když si člověk svoje zoufalství a trýzeň plně uvědomuje. Uvítal bych pomatení, ztrátu vědomí, to by pro mne byl skutečný okamžik smrti, okamžik, kdy srdce přestane tlouct, mne nezajímal.
Slunce bušilo do vozu neúprosnými žhavými paprsky.
Hořel jsem.
Hořel.

16

Přijeli.
Když slunce vystoupilo vysoko na oblohu, přijeli Evan a Conrad. Evan vyrazil ze stejšnu sršící energií, mával rukama, vlasy se mu ježily po celé hlavě jako elektrizované a oči žhnuly. Conrad, udýchaný, se zplihlým knírem, si otíral čelo kapesníkem.
Došli k vozu a otevřeli dvířka. Zůstali bez hnutí stát. Mlčky na mne zírali.
Nejdřív jsem si myslel, že se mi jen zdají, že jsou přelud, že začínám šílet. Ohlédl jsem se, očekával jsem, že vidina zmizí.
Pak Evan řekl: "Kde jste k sakru byl? Hledáme vás po celém tomhle zatraceném parku od včerejšího rána."
Neodpověděl jsem, nešlo to.

Conrad vydechl: "Můj bože, kamaráde, dobrý bože..." Jako když přeskakuje jehla na gramofonu.
Evan běžel zpět do stejšnu a po trávě s ním přejel až k mému vozu. Pak vlezl dozadu do stejšnu a otevřel červenou termokrabici.
"Stačí pivo?" křikl na mne. "Vodu nemáme."
Kývl jsem.
Nalil z plechovky do plastového kalíšku a přidržel mi ho u rtů. Pivo bylo studené. Neskutečné. Vypil jsem jen polovinu, polykání bylo příliš nepříjemné.
Conrad otevřel dvířka vlevo a sedl si vedle mne.
"Nemáme klíče od želízek," řekl omluvně.
Bylo mi najednou do smíchu, poprvé po dlouhé době.
"No nazdar, že ale zapácháte," poznamenal Evan.
Pochopili, že nemůžu mluvit. Evan mi dolil pivo a přidržel mi ho. Conrad vystoupil a šel se hrabat v kufru. Vrátil se se čtyřmi kousky drátu a s izolační páskou. Dal se do práce na želízkách, aby mne vyprostil.
Zastrčil všechny čtyři drátky do zámku pout, vyčnívající kusy drátu omotal izolací, aby je mohl líp uchopit, a začal točit. Narychlo vyrobený paklíč splnil úkol skvěle. Conrad si několikrát zanadával, ale nakonec se mu podařilo pouto na mém pravém zápěstí otevřít.
To stačí. Na druhé zápěstí zatím kašlu.
Odepnuli mi bezpečnostní pás a pokoušeli se mi pomoct vystoupit. Seděl jsem ale ve skrčené poloze přes osmdesát hodin, byl jsem po takové době jak zkamenělý, jak odlitý ze sádry.
Evan řekl nejistě: "Myslím, že by jeden z nás měl jet pro doktora."
Rozhodně jsem zavrtěl hlavou. Byly věci, které jsem jim musel sdělit dřív, než se do všeho zamíchá veřejnost. Trhaně jsem hmatal pod sebou pro popsané papíry. Naznačoval jsem gesty, že chci psát.
Conrad mlčky vytáhl z kapsy zlaté plnicí pero a já nejistou rukou napsal: Když nikomu neřeknete, že jste mne našli, chytíme toho, co mě tu nechal. Po krátké úvaze jsem připsal: Rád bych ho chytil.
Přečetli si kostrbatě napsaná slova a přemýšleli, divže se nedrbali na hlavě.
Ještě jsem připsal: Prosím zakryjte přední sklo.
To se jim zdálo rozumné. Conrad přes sklo přehodil těžkou plachtu. Rázem bylo horko o pět stupňů snesitelnější.
Evan zahlédl pytlík připevněný k volantu gumičkou. "Co je tohle, sakra?"
Ukázal jsem na zbyteček vody na dně. Evan pochopil a zhrozil se. Vzal mi z ruky popsané papíry a začal číst. Vypil jsem trochu víc piva. Kalíšek jsem držel v nejistých, třesoucích se rukách. Při každém dalším pracném doušku jsem cítil, jak se ve mně obnovuje a rozlévá život.
Evan přečetl všechno, co jsem napsal, a podal papíry Conradovi. Díval se na mne mlčky a ohromeně. To u něho bylo neobvyklé.
Po dlouhém mlčení se zvolna zeptal: "Vy jste si opravdu myslel, že jeden z nás, Conrad nebo já, jsme vás sem pomáhali dopravit?"
Zavrtěl jsem hlavou.
"Chudáka Clifforda Wenkinse si taky můžete škrtnout, už nežije. V sobotu dopoledne ho vytáhli z přehradního jezera. Byl se projet na lodičce a utopil se."
Chvíli trvalo, než mi to došlo. Chudák..., nervózní, se zpocenýma neklidnýma rukama, chudák zakomplexovaný mluvka už není...
Sáhl jsem po Conradově peru a Evan mi na psaní podal svůj notes.
Rád bych si lehl. Do stejšnu?
"Samozřejmě," byl rád, že má úkol. "Hned vám to tam nachystáme."
Skočil do stejšnu, odstrčil všechny věci, různé vybavení, ke straně, až tam vzniklo dost místa na zadní opěradla sedadel z obou vozů. Místo polštáře položil na improvizované lože stočené svetry a bundy.
"Ritz vás očekává," řekl.
Pokusil jsem se o úsměv a v tu chvíli jsem se zahlédl v zrcátku. Vypadal jsem hrozně. Čtyři dny neholený, zapadlé, zarudlé oči, šedý a červený, jako připálené strašidlo.
S šetrností a něhou, jakou bych od nich nikdy neočekával, mi pomohli vystoupit z jednoho auta a spíš mne nesli než vedli do druhého. Předkloněný, se skřípajícími svaly, jako bych měl přeražená záda, jsem se doplazil ke stejšnu. Když jsem si konečně lehl, nastalo nádherné, byť bolavé, narovnávání těla. Evan vzal plachtu z mého vozu a přehodil ji přes střechu stejšnu, aby vytvořil stín a chránil mne před horkem.
Napsal jsem: Evane, nikam nechoďte. Bál jsem se, že moje auto nastartují drátem a odjedou pro pomoc. Evan se tvářil váhavě. Připsal jsem tedy skoro zoufale: Prosím neopouštějte mne.
Přečetl si to. "Bože, přece bychom vás tu nenechali." Zdál se být dojatý, a to u něho bylo cosi nevídaného. Přece mne neměl rád, a při natáčení na mne vršil zcela nemilosrdně jednu fyzickou nepříjemnost za druhou.
Pil jsem pivo, pomalu, opatrně, doušek po doušku.. V krku mne ještě stále bolelo, jako bych měl těžkou angínu, ale požehnaný výsledek pozvolného zavodňování se už projevoval. Už jsem dokázal pohybovat jazykem, který přestával být kusem cizího oteklého masa.
Evan s Conradem seděli vpředu a dohadovali se kam jet. Ve Skukuze, kam to bylo nejblíž, už nocleh neměli, a do Satary, kde byly noclehy zamluvené, musel člověk počítat se dvěma hodinami jízdy.
Nakonec se rozhodli pro Satani. Mně to vyhovovalo.
Evan prohlásil: "Měli bychom vyjet, tady je moc horko, sakra, už mě to tu nebaví. Cestou si někde najdeme stín a naobědváme se. Už je po druhé hodině a já mám hlad."

Evan už byl zase Evan, jak jsem ho znal a neměl v lásce. V duchu jsem se usmál a sáhl znovu po peru.
Abychom sem trefili!
"Pro auto může zajet někdo jiný."
Zavrtěl jsem hlavou. Musíme se sem vrátit.
"Proč?"
Abychom nachytali Danila.
Přečetli si, co jsem napsal, a zadívali se na mne.
Pak se Evan zeptal: "Jak."
Napsal jsem to. Přečetli si to. Evan rázem propadl vzrušení a na Conradovi bylo vidět, jak věci domýšlí profesionálně. Můj návrh se jim líbil. Pak si oba uvědomili jednu důležitou podmínku a váhavě se na mne zadívali.
"Kamaráde, to snad nemyslíš vážně," řekl Conrad.
Horlivě jsem kýval.
"A co ten člověk, co mu pomáhal?" namítl .Evan. "Co s tím chcete udělat?"
Ten už nežije.
"Že nežije? Chcete snad říct, že Clifford Wenkins...?"
Unaveně jsem přikývl. Až budu moct mluvit.
Souhlasili. Zabouchli dvířka u mého vozu, nastoupili dopředu do stejšnu, nastartovali a vyjeli po prašné cestě, na kterou jsem se předtím jen bezmocně díval malým zpětným zrcátkem.
Conrad řídil a Evan četl mapu. Jak se ukázalo, našli mne jen čirou náhodou, protože můj vůz stál na dávno nevyužívané prašné cestě k vyschlé vodní nádrži. Cesta se nicméně napojovala na jinou, a ta vedla na hlavní silnici, po které jezdili turisté. Evan si byl jistý, že cestu k mému vozu určitě najde, prý to je snadné. Pak mi vyprávěli, jak včera postupně zajeli na všechny postranní prašné cesty mezi Skukuzou a Numbi. Dnes prý projížděli vyschlé pláně na jih od řeky Sabie a našli mne na jedné z cest se zákazem vjezdu.
Asi po osmi nebo devíti kilometrech jsme dojeli k malé skupině stromů vrhajících skvrnitý stín. Conrad okamžitě do stínu zajel a zastavil. Evan se bez ptaní vrhl na červenou krabici. Byly tam čerstvé sendviče, ovoce a pivo.
Do sendvičů a ovoce jsem se zatím raději nepouštěl. Pivo zato působilo zázračně. Znovu jsem se napil.
Žádné vozy nás nemíjely, všichni rozumní lidé drželi siestu v klimatizovaných táborech. Evan pochopitelně horko nevnímal a Conrad to nějak musel vydržet.
Napsal jsem: Co vás přimělo mne hledat?
Evan ukusoval šunkový sendvič a odpověděl při jídle. "Potřebovali jsme ty věci, co si Conrad dal k vám do kufru. Chyběly nám, bylo to nepříjemné. Zavolali jsme proto včera do hotelu Iguana Rock, abychom vám vynadali za bezohlednost, se kterou jste jednoduše ujel."
Pokračoval Conrad: "V hotelu nám řekli, že tam nejseš, že jsi na několik dní odjel do Krugerova parku."
"Po tom vašem vzkazu se nám to zdálo nepochopitelné," řekl Evan.
"Jakém vzkazu?" pokusil jsem se promluvit, ale pořád to nešlo, raději jsem otázku opět napsal.
"Přece váš vzkaz," řekl Evan podrážděně. "Napsal jste nám, že se vracíte do Johannesburgu."
Žádný vzkaz jsem nepsal.
Evan přestal přežvykovat a strnule se na mne díval.
Pak řekl: "Ano, to je fakt, vzkaz jste napsat nemohl."
"My si ale mysleli, že to je tvůj vzkaz," vysvětloval Conrad. "Našli jsme kus papíru a na něm bylo hůlkovým písmem napsáno Vracím se do Johannesburgu. Link. Připadalo nám to hodně bezohledný a nevychovaný, jen tak se sbalit a za svítání ujet bez rozloučení. Nemožný chování."
Omlouvám se.
Conrad se dal do smíchu. "Pak jsme se snažili sehnat Clifforda Wenkinse, mysleli jsme si, že by měl vědět, kde jsi, ale u něj to zdvihla nějaká hysterická ženská a vykřikovala, že se Wenkins utopil."
"Ptali jsme se i jinde, taky u van Hurenových."
Co Danilo? napsal jsem.
"Toho jsme se neptali, nenapadlo nás to," řekl Evan. "Ani nevíme, kde bydlí." Ukousl si a zamyslel se. "Přišlo nám, že od vás nebylo fér jen tak ujet a nikomu nic neříct. Pak nás napadlo, že jste třeba udělal hloupost, že jste se rozjel do parku a zabloudil, nebo že jste třeba vůbec do Johannesburgu nedojel. Pak jsme po krátkým vyjednávání přemluvili lidi v Sataře, aby nám zjistili, v kolik hodin jste v pátek ráno projel branou Numbi. Strážce od brány hlásil, že tam jste vůbec neprojel."
Pokračoval Conrad: "Zatelefonovali jsme Haagnerovi a vysvětlili mu co a jak, ale Haagnerovi to starosti nedělalo, prý se lidi přes bránu dostat můžou, když strážného umluví. Normálně musí každý při výjezdu předložit doklad o zaplacení pobytu v kempech, ale v případě pana Lincolna prý stačí, aby řekl, že za něho zaplatí pan Conrad a pan Evan, kteří ještě v parku zůstávají. Pokud by si to strážný z Numbi ve Skukuze telefonicky ověřil, jistě by pana Lincolna pustil. Haagner taky řekl, že jsi příliš rozumný na to, abys zabloudil, prý se ztrácejí jen pitomci, co jezdí po cestách, kde je zákaz vjezdu, a pak se jim porouchá auto."
Moji kolegové pravděpodobně usoudili, že se mi nejspíš přihodilo právě tohle. Neměl jsem jim to za zlé.
Otevřeli další plechovky s pivem a napili se. Já usrkával.
"Samozřejmě že jsme za vás ve Skukuze zaplatili," řekl Evan vyčítavě, "zaplatili jsme i za to rozbité okno."
Stačilo sáhnout po peru.
"Probůh," vydechl Evan, než jsem stačil něco napsat. "To okno rozbil Danilo Cavesey..., aby se k vám dostal."
Nejspíš ano. Dveře byly zamčené a Danilo se dostal dovnitř, aniž mne vzbudil.

"Ty jsi dost drahocenný zboží, kamaráde," pokračoval ve vyprávění Conrad. "Tak jsme se rozhodli, že tak jeden, dva dny obětujeme, že tě budeme hledat."
"Včera odpoledne jsme ale viděli skvělý stádo slonů," poznamenal Evan, abych si náležitě uvědomil, že čas tak úplně nepromarnili. "Třeba dnes ještě nějaké slony potkáme," dodal.

V Sataře mi pomohli dojít do rondavelu. Poprosil jsem, aby vypnuli klimatizaci, připadalo mi, že je v chatě zima, nechtěl jsem prochladnout, znovu bych byl celý ztuhlý a zase by mi bylo hůř... Ležel jsem pod třemi dekami a stejně mi bylo mizerně.
Conrad mi přinesl sklenici vody. Stáli s Evanem nade mnou a tvářili se bezradně.
"Myslím, že bychom vás měli svléct. Šaty vám pěkně smrdí, prase by se za ně nestydělo."
Zavrtěl jsem hlavou.
"Když vám přineseme vodu, chtěl byste se umýt?"
Znovu jsem zavrtěl hlavou.
Evan nakrčil nos. "V tom případě doufám, že se nebudete zlobit, když tu s vámi nebudeme spát."
Zavrtěl jsem hlavou. Vlastní zápach byl protivný i mně samému, zvlášť poté, co jsem se nadýchal čerstvého vzduchu.
Conrad zašel do místního obchodu, aby se poohlédl po něčem, co bych dokázal polknout. Vrátil se s mlékem a konzervou kuřecí polévky. Neměli jiný otvírák než na plechovky s pivem. Nakonec se jim ale podařilo polévku vydolovat a přelít do džbánku. Protože ji neměli na čem ohřát, naředili ji mlékem, aby byla pitná. Roztok nalili do sklenice a já začal pomalu popíjet. Byl jsem jim za jejich nemotornou péči vděčný.
"Tak, a teď si musíme rozmyslet, jak dál," prohlásil Evan energicky. Dával najevo, že už pro mne udělali, co mohli, a je na čase pustit se do díla.
Konečně se mi zdařilo promluvit.
"Danilo bydlí v Majestiku," řekl jsem.
"Co jste to řekl? Zaplať bůh, že zase mluvíte, ale nerozuměl jsem vám ani slovo."
Napsal jsem to.
"Aha. Dobře."
Zachraptěl jsem: "Ráno mu zavolejte a řekněte..." Znělo to hrozně.
Evan mi skočil do řeči: "Poslyšte, bude rychlejší, když nám to napíšete."
Přikývl jsem. Pro mne a můj bolavý krk to bylo vskutku jednodušší.
Ráno zavolejte Danilovi, že mne hledáte, protože mám Conradovy věci v autě Taky řekněte, že mám Conradovo zlaté psací pero a že ho Conrad chce. Taky že mám váš zápisník, a že ty záznamy potřebujete. Že vám to všechno dělá starost, protože jsem se zmínil, že mi někdo usiluje o život.
Evan si to přečetl a zatvářil se pochybovačně. "Jste si jistý, že ho to sem vyláká?"
Napsal jsem: Být on, riskoval byste, že tu teorii napíšu, když mám na dosah pero a papír?
Zamyslel se. Pak řekl: "Ne, to bych neriskoval."
"Taky že jsem to napsal."
"To je pravda."
"Co dál, kamaráde?" zeptal se Conrad. Těžce dopadl na židli a přikyvoval.
Napsal jsem: Dnes večer zavolejte Quentinu van Hurenovi a řekněte mu. kde a v jakém stavu jste mne našli. Řekněte, že jsem napsal zprávu, přečtěte mu ji. Řekněte mu o té pasti na Danila, ať to ohlásí na policii. Má takovou váhu, že policii snadno přesvědčí a zařídí, co je třeba.
"Jasně, jasně," přikývl energicky Evan a šel pro mé sebrané spisy do auta. Pak s papíry a notesem vyrazil do hlavní budovy k telefonu.
Conrad zůstal sedět a zapálil si doutník, aby zamaskoval můj pach.
"Byl to Evan, kdo trval na tom, že tě musíme jet hledat, kamaráde," řekl. "Byl jako posedlý. Znáš ho, když ho něco napadne, nic ho nezastaví. Projeli jsme všechny možné i nemožné slepé cesty..., považoval jsem to za pitomost..., až jsme tě našli."
Pomalu, opatrně jsem se snažil promluvit: "Kdo řekl Danilovi o našem filmu... o Muži ve sportovním voze?"
Rozpačitě pokrčil rameny. "Možná já. V Germistonu. Ptali se na tvůj poslední film..., van Hurenovi, Clifford Wenkins, Danilo..."
Bylo to vlastně jedno. Wenkins snadno mohl získat synopsi filmu od Worldiku.
Conrad řekl zamyšleně: "Tvůj make-up do toho bijáku jsme maskérům poradili špatně," zadýmal. "Musím ale říct, že ve skutečnosti moc přitažlivě nevypadáš, film bys takhle neprodal."
"Děkuju."
Usmál se. "Nechceš ještě trochu polívky?"
Evan byl dost dlouho pryč. Když se vrátil, tvářil se vážně a zaujatě.
"Chce, abychom mu ještě zavolali. Když jsem mu to všechno přečetl, byl úplně vyvedený z míry." Evan se zatvářil, jako by se divil, že se někdo nedovede dostatečně rychle vyrovnat s tolika nevítanými novinkami. "Řekl, že si to musí promyslet, že si musí rozmyslet co dál. Jo, mám se vás zeptat, proč si myslíte, že Danilovi pomáhal právě Clifford Wenkins. Ale radši to napište," řekl Evan podrážděně. "Mluvíte, jako když má vrána záškrt."
Psal jsem: Clifford Wenkins by pro reklamu udě1al cokoli. Byl ochotný zaměnit nahrávací zařízení a nastražit probíjející mikrofon. Jistě si nemyslel, že by to někoho mohlo zabít, nejspíš si od toho sliboval větší pozornost médií, taková elektrická rána na tiskovce je přece jen zajímavá, víc by se psalo o mně a o tom, proč tu jsem. Jsem přesvědčený, že mu to všechno poradil Danilo a že mu opatřil i ten probíjející mikrofon. Wenkins se zděsil, když to Katyu tak těžce postihlo,

všiml jsem si pak, že telefonuje a tváří se přitom hodně vyděšeně. Tehdy jsem myslel, že volá Worldic, ale teď si myslím, že volal Danila, že se to vymklo z ruky.
"No, z hlediska Worldiku se to vymklo z ruky šikovně," poznamenal Conrad.
Worldic tlačil nemilosrdně na Wenkinse, aby nějaký přitažlivý trik vymyslel... Když přišel Danilo s tím, že by mne mohli unést a uvěznit v autě přesně jako v mém posledním filmu, dovedu si představit, že s tím souhlasil, hloupý na to byl dost.
Když jsem byl v autě třetí den, myslel jsem si, že Wenkins Danilovi nepomáhal, protože by mě tam tak dlouho nenechal. V okamžiku, kdy Wenkins zahynul, byl Danilo jediný, kdo věděl, kde jsem. Stačilo mne tam nechat...
Až by se našla moje mrtvola, lidi by si mysleli, že to byl reklamní trik, že jsem si to vymyslel s Wenkinsem, a že mi to nevyšlo, protože Wenkins zahynul a nevyhlásil poplach, jak bylo v plánu.
Řekl bych, že sem Danilo jel s Wenkinsem jeho vozem, aby si v Numbi zaznamenali vjezd Wenkinsova auta.
Evan mi vytrhl notes z ruky. Předtím, když jsem psal, přecházel netrpělivě, podrážděně po místnosti. Přečetl si, co jsem napsal, a podal notes Conradovi.
"Uvědomujete si," řekl, "že vlastně obviňujete Danila z vraždy Clifforda Wenkinse, protože podle vás ho zabil, aby vás nenašli?"
Přikývl jsem. "Zabil ho pro zlatý důl," zachraptěl jsem.
Nachystali mi u postele vodu a polévku a odešli se najíst do restaurace. Evan znovu zavolal van Hurenovi.
"Tentokrát mu to všechno docházelo líp," řekl Evan mírně povýšeně. "Přečetl jsem mu, co jste napsal o Wenkinsovi, a jemu se to zdálo věrohodné. Řekl, že je rozrušený z toho, co se dozvěděl o Danilovi, protože ho má rád, ale udělá, o co ho žádáte. Prý přijede taky, osobně. Přiletí na přistávací plochu u Skukuzy hned ráno. Taky náležitě vyburcuje policii. My s Conradem se s ním setkáme ve Skukuze a pak pojedeme na místo, pokud se ukáže, že nám na to Danilo opravdu skočí."
Danilovi se chystali zavolat ráno. Kdyby se Danilo taky rozhodl do Skukuzy okamžitě letět, musíme všichni být na svém místě včas.
Noc byla ve srovnání s předchozí nocí přímo skvělá, ale božská ještě zdaleka ne. Ráno jsem se cítil mnohem líp. Už jsem neměl křeče a v krku mne už taky tolik nepálilo. Odplazil jsem se v předklonu do koupelny, hrbatý jak zvoník od Matky boží. Snědl jsem banán, který mi k snídani přinesl Conrad.
Pak se dostavil Evan. Spokojeně se usmíval.
"Je tam," řekl. "Jsem přesvědčený, že na to skočil. Měl dost ustaraný hlas..., takový ostrý. Ptal se mne, jestli si jsem s tím zlatým plnicím perem jistý. Věřili byste to? Řekl jsem mu, že vám ho Conrad půjčil ve čtvrtek večer a že jsem viděl, jak si pero strkáte do kapsy, a že jste pak v pátek odjel do Johannesburgu a pero jste zapomněl vrátit."

17

Nejhorší bylo znovu do auta nastoupit.
Dojeli jsme k němu asi v půl jedenácté. Conrad a Evan se hned dali do práce a připojovali a zapojovali, co bylo třeba, včetně varovného bzučáku, který mne upozorní, že se Danilo blíží.
O půl hodiny později, když měli všechno připravené, už začínalo být pořádné vedro. Vypil jsem láhev vody a snědl další banán.
Evan vzrušeně poskakoval. "Dělejte, dělejte, nemáme na to celý den, musíme do Skukuzy van Hurenovi naproti."
Vystoupil jsem ze stejšnu a belhal se ke svému autu. Sedl jsem si za volant a zapnul bezpečnostní pás.
Okamžitě mne všechno možné začalo znovu bolet.
Přišel Conrad s želízky a mně se sevřelo hrdlo. Nedokázal jsem se na své společníky ani podívat..., prostě to nešlo... Ne... Conrad se na mne pátravě zadíval. Řekl: "Nemusíš do toho jít, Linku, byl to tvůj nápad, kamaráde, on sem přijede stejně, ať už v tom autě sedíš nebo ne."
"Nevymlouvej mu to," okřikl ho Evan dopáleně. "Teď, když máme všechno tak pěkně nachystané a dalo nám to takovou práci. Ostatně jak Link sám řekl, kdyby Link nebyl ve voze, až Danilo přijede, těžko mu budeme něco dokazovat."
Conrad váhal. Moje chyba.
"Tak dělej," pobízel ho Evan.
Protáhl jsem ruku volantem. Třásly se mi prsty.
Conrad mi přicvakl želízka nejdřív na jednu, pak na druhou ruku, a já se otřásl od hlavy k patě.
"Kamaráde...," začal Conrad váhavě.
"Dělej!" Evan spěchal.
Neřekl jsem ani slovo. Bál jsem se, že kdybych promluvil, neovládl bych se, prosil bych, aby mne tam nenechávali, aby mne neopouštěli. Jenže ono to jinak nešlo.
Evan energicky zabouchl dvířka a kývl na Conrada, ať jde za ním. Conrad šel, ale cestou se ohlížel, čekal, jestli na něho nezavolám. Nastoupili do stejšnu, zacouvali, otočili se a odjeli. Kolem mne zbylo jen vyprahlé ticho.
Trpce jsem litoval, co jsem si to vymyslel. V autě bylo větší horko než kdy předtím, nesnesitelný žár. Navzdory tomu, že jsem do sebe ráno nalil spousty tekutin, za hodinu jsem měl krutou žízeň.
Znovu jsem dostal křeče v nohách, bolelo mne v zádech a v ramenech.

Sám jsem si lál.
Co když to potrvá celý den, co když do Skukuzy nepoletí, co když pojede autem. Evan mu volal v osm. Do Numbi je to pět hodin cesty a odtamtud ke mně ještě tak hodinu a půl..., může přijet možná ve tři, ve čtyři..., to znamená strávit v autě pět hodin...
Zastrčil jsem ruce do rukávů a zaklonil před sluncem hlavu.
Ve voze nebyla pára, neměl jsem sáček na vodu, neměl jsem čím se rozptýlit. Tužkou napsané stránky jsem nechal ležet na kolenou i s Conradovým plnicím perem. Jistě, bylo skvělé, že jsem tentokrát střídavě nepropadal zoufalství a naději, zato jsem měl dost času a prostoru na pocity.
Minuty byly nekonečné.
Uvědomil jsem si, že premiéra má být zítra večer. Kdo se asi ujal příprav, když Clifford Wenkins už nežije? Jestlipak to vůbec do hotelu Klipspringer Heights stihnu? Měl bych tam být za dvacet a čtyři hodiny, oholený, vykoupaný, odpočinutý, najedený a napojený. Možná že se to stihnout dá. Tolik lidí přijde, platili lístky po dvaceti randech..., bylo by nefér tam nepřijít, pokud to půjde...
Čas se vlekl. Podíval jsem se na hodinky. Šlo to vydržet.
Přišla jedna hodina a minula. Conrad mi nachystal vysílačku. Pro případ, že bych to už nemohl vydržet, stačilo stisknout jeden knoflík. Kdybych však ten knoflík stiskl, celá ta námaha a všechny svízele by byly nadarmo, k ničemu. Kdybych ho stiskl přispěchali by mi okamžitě na pomoc, ale Danilo by to zjistil a na místo by nepřišel.
Litoval jsem, že Conrad na té vysílačce trval. Evan taky na ní trval, chtěl, aby policie a van Huren měli jistotu, že Danilo přijel, to kdyby ho snad na silnici minuli.
Jedno stisknutí znamenalo, že Danilo přijel. Dvě stisknutí, že je už pryč.
Několik krátkých signálů by okamžitě přivolalo všechny, aby mne vyprostili.
Počkám ještě deset minut, pak to vzdám. Počkám dalších deset minut.
Deset minut to ještě vydržím.
Po deseti minutách se to dalo vydržet.
Pak se mi u ucha ozval Conradův signál. Okamžitě jsem byl ve střehu.
Danilo zastavil za mnou asi tam, kde předtím stál stejšn.
Stiskl jsem knoflík na vysílačce, snadno jsem na něj u volantu dosáhl. Pak jsem nasadil herecké umění a předstíral, že už jsem skoro mrtvý. Ani jsem se nemusel moc přetvařovat. V tu chvíli mi dokonce nad hlavou přímo filmově zakroužili dva supi a usadili se na stromě kousek opodál, jako zachmuření anarchisté čekající na revoluci. S nechutí jsem se na ně zadíval. Zato Danilovi udělali radost.
Otevřel dvířka a okamžitě instinktivně ucouvl od žáru a zápachu uvnitř vozu. Vyplatilo se, že jsem se neumyl a nepřevlékl. Vypadal jsem tak, jak bych vypadal, kdybych se skutečně nehnul z místa po celou dobu. Vše velmi přesvědčivé.
Zadíval se na moji skloněnou hlavu, chabé ruce, oteklé bosé nohy. Neprojevil sebemenší lítost. Slunce svítilo na jeho plavé vlasy, jako by měl svatozář. Hezký, přitažlivý mládenec, obraz zdravého amerického mládí, studený a nelítostný jako led.
Sklonil se a vytrhl mi papíry zpod ruky. Pero vzal a hodil na zadní sedadlo. Přečetl si, co jsem napsal, až do konce.
"Takže ti to došlo... a taky jsi to napsal..., chytrej Ed Lincoln, až moc chytrej. Máš smůlu, tohle si nikdo nepřečte..."
Zadíval se do mých přivřených očí, chtěl se přesvědčit, že ho slyším. Pak vytáhl zapalovač a papíry zapálil.
Chabě jsem sebou zavrtěl, jako bych se bránil. To se mu líbilo. Usmál se.
Otáčel papíry, aby dobře hořely. Pak popel zašlapal do země, do zaprášené trávy.
"A je to!" řekl spokojeně.
Vydal jsem chraplavý zvuk. Nevšímal si toho.
Řekl jsem: "Pusťte... mě..."
"Kdepak." Strčil ruku do kapsy a vytáhl klíčky. "Tady mám klíče od auta," zacinkal jimi. "A tady od želízek." Zamával mi klíčkem před nosem.
"Prosím...," zaskučel jsem.
"Kdepak kamaráde, mrtvej máš pro mě cenu zlata, spousty zlata. Je mi líto, už je to tak."
Strčil klíčky do kapsy, nelítostně zabouchl dvířka a bez jediného ohlédnutí odjel.
Chudák Nerissa, pomyslel sem si a skoro si přál, aby už nežila, až se všechno na Danila prozradí. Jenže život není vždy tak ohleduplný.
Přijely čtyři vozy, viděl jsem je blížit se ve zpětném zrcátku. Zastavili u mého vozu. Evan s Conradem ve stejšnu. Van Huren s řidičem. Dvě policejní auta. Později se ukázalo, že v jednom byl fotograf a lékař, ve druhém vyšší důstojník a... Danilo Cavesey.
Všichni vystoupili (nakrmilo by se na nich dost lvů, ale naštěstí se žádné dravé zvíře poblíž neukázalo). Nejkrutější šelma byl Danilo sám.
Conrad spěchal ke mně. Otevřel dvířka a zeptal se ustaraně: "Jsi v pořádku, kamaráde?"
Přikývl jsem.
Danilo hlasitě a přesvědčivě vykládal: "Přece vám říkám, že jsem ho teď před chvilkou našel a jel jsem pro pomoc."
"Jo, to jistě," zabručel Conrad a odpojoval ty svoje drátky.
"Má v kapse klíček od pout," řekl jsem.
"To snad nemyslíš vážně."
Viděl, že to myslím vážně. Šel a řekl to policii. Po krátké potyčce klíček našli. Taky klíče od vozu. Snad by jim pan Cavesey mohl vysvětlit jak to, že byl na cestě pryč, když mohl pana Lincolna vyprostit sám?

Pan Cavesey se tvářil vražedně a mlčel.
Evan byl ve svém živlu. Došel ke stromu vyvrácenému slonem a vytáhl z jeho usychajícího listí dobře skrytou kameru i se stativem.
"Natáčeli jsme každý váš pohyb," řekl Danilovi. "Link měl ve voze spoušť, kameru spustil, jakmile jste přijel."
Conrad vytáhl zpod auta svůj nejlepší magnetofon a odpojil citlivý mikrofon, umístěný pod dolním okrajem dvířek vozu.
Řekl: "Nahráli jsme každé slovo, které jste tu vyslovil. Link to zapnul, když jste přijel."
Policisté vytáhli pouta (svoje vlastní) a nasadili je Danilovi.
Opálené tváře měl bledé, až do modra.
Přišel ke mně Quentin van Huren a zadíval se na mne. Conrad zapomněl přijít s klíčky od pout, aby mne vyprostil, takže jsem ještě stále seděl uvězněný za volantem, bezmocný jako předtím.
"Proboha...," vydechl Quentin zděšeně.
Usmál jsem se a zavrtěl hlavou. "Pro zlato!"
Nebyl mocný slova.
Evan důležitě pobíhal kolem, jako by ke všemu sám napsal scénář a ještě to taky narežíroval. Pak si ale uvědomil, že jsem ještě stále připoutaný, a pro jednou se v něm objevilo zrnko soucitu. Šel pro klíčky od pout a přišel s nimi za mnou.
Chvíli stál vedle van Hurena a díval se na mne, jako by mne viděl poprvé. Taky se na mne poprvé podíval skoro přátelsky.
"Stop, beru. Dnes už točit nebudeme."